

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra Pedagogiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Proměna závislostního chování u vybraných uživatelů ilegálních drog vlivem
pandemie COV-19

Transformation of addictive behaviour in selected illegal drug users due to the
COV-19 pandemic

Bc. Lucie Kroupová

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Machovcová, Ph.D.

Studijní program: Učitelství pro střední školy

Studijní obor: N BI-VZ

2023

Odevzdáním této diplomové práce na téma *Proměna závislostního chování u vybraných uživatelů ilegálních drog vlivem pandemie COV-19* potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 9. července 2023

Bc. Lucie Kroupová

.....

Tímto bych ráda velice poděkovala vedoucí mé diplomové práce paní Mgr. Kateřině Machovcové, Ph.D., která mi poskytla odborné vedení, cenné rady a podporu při sepsání diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat vedení Základní školy Korunovačn1 za časovou dotaci během mého pracovního úvazku a v neposlední řadě můj velký dík patří za dlouhodobou spolupráci všem respondentům výzkumu, bez kterých by tato práce nemohla existovat.

ABSTRAKT

Diplomová práce byla vytvořena s cílem zmapovat vliv pandemie cov-19 a následného lockdown na užívání ilegálních látek u vybraných respondentů. Situaci bylo možné detailně porovnat s předkovidovým obdobím, protože s respondenty bylo spolupracováno již v předešlé bakalářské práci. Jedná se o kvalitativní výzkum, ve kterém je aplikována jako výzkumná metoda tematická analýza.

Teoretická část práce rozpracovává závislost a závislostní chování, vývojové hledisko, teorie patologického chování v kontextu drogové závislosti, vývoj pandemie cov-19 a drogové politiky v ČR a léčbu i ukončování závislosti.

Výzkum praktické části je založen na výpovědích 10 participantů polostrukturovaného rozhovoru. Jednotlivé části se skládají z medailonku respondentů (informace o tázaných z předchozí bakalářské práce), obecných informací, dopadu pandemie cov-19 na zaměstnání i vzdělání, partnerských a rodinných vztahů během pandemie, volného času a zájmů participantů, návykových látek v kontextu pandemie cov-19 a psychického rozpoložení během pandemie cov-19. Primární zkoumanou ideou bylo, zdali lockdown vedl k výraznému zhoršení závislostního chování. Podrobnou analýzou dat bylo zjištěno, že u vybraných respondentů nedošlo k většinovému zhoršení závislostního chování na ilegálních látkách. Dále byl šetřen vliv míry závislosti na užívání během lockdown, přičemž u rekreačních uživatelů byla zjištěna klesající frekvence užívání a u každodenních uživatelů zvyšující se či neměnná intenzita. Během pandemie cov-19 byla také zpozorována u vybraných respondentů tendence užívat ilegální látky spíše samostatně než s partou přátel. Jelikož se jedná o závěrečnou práci s pedagogickým přesahem, nemohly být nezmíněny copingové strategie, které byly obzvláště za takto vypjaté situace velmi důležité.

KLÍČOVÁ SLOVA

ilegální drogy, komparace, pandemie covid-19, rizikové chování, závislost

ABSTRACT

The diploma thesis was created with the aim of mapping the effect of the covid-19 pandemic and the subsequent lockdown on the use of illegal substances among selected respondents. It was possible to compare the situation in detail with the pre-Covid period, because the respondents had already collaborated in the previous bachelor's thesis. It is a qualitative research in which thematic analysis is applied as a research method.

The theoretical part of the thesis elaborates addiction and addictive behavior, the developmental point of view, relevant theories of pathological behavior in the context of drug addiction, the development of the covid-19 pandemic and drug policy in the Czech Republic, and the treatment and cessation of addiction.

The research of the practical part is based on the statements of 10 participants of a semi-structured interview. The individual parts consist of a medallion of the respondents (information about the respondents from the previous bachelor's thesis), general information, the impact of the covid-19 pandemic on employment and education, partner and family relationships during the pandemic, free time and interests of the participants, addictive substances in the context of the covid-19 pandemic and mental state during the covid-19 pandemic. The primary research idea was whether the lockdown led to a significant worsening of addictive behavior. A detailed analysis of the data revealed that there was no worsening of addictive behavior on illegal substances in the majority of the selected respondents. Furthermore, the influence of the degree of dependence on use during the lockdown was investigated, whereby a decreasing frequency of use was found for recreational users and an increasing or unchanged intensity for daily users. During the covid-19 pandemic, a tendency to use illegal substances alone rather than with a group of friends was also observed among selected respondents. As this is a final work with a pedagogical overlap, coping strategies could not go unmentioned, which were especially important in such a tense situation.

KEYWORDS

addiction, comparison, covid-19 pandemic, illegal drugs, risky behavior

OBSAH

Úvod	9
1 Teoretická část	10
1.1 Závislost a závislostní chování	10
1.1.1 Původ a vymezení	10
1.1.2 Bio-psycho-socio-spirituální model	11
1.1.2.1 Biologická úroveň	11
1.1.2.2 Psychologická úroveň	12
1.1.2.3 Sociální úroveň	13
1.1.2.4 Spirituální úroveň	13
1.1.3 Příznaky a fáze závislosti	14
1.2 Vývojové hledisko	15
1.2.1 Adolescence a mladší dospělost	15
1.2.1.1 Časná adolescence	16
1.2.1.2 Střední adolescence	16
1.2.1.3 Pozdní adolescence	17
1.2.1.4 Mladší dospělost	17
1.2.2 Závislostní chování adolescence	17
1.3 Závislost a závislostní chování v rámci RVP	18
1.3.1 RVP ZV	19
1.3.2 RVP G	20

1.4	Teorie patologického chování v kontextu drogové závislosti	22
1.4.1	Teorie anomie	22
1.4.2	Teorie sociální dezorganizace	23
1.4.3	Teorie subkultur	23
1.4.4	Etiketizační teorie	24
1.4.5	Teorie sociální kontroly	25
1.4.6	Konfliktní teorie	25
1.5	Vývoj pandemie cov-19 a drogové politiky v ČR	26
1.5.1	Vývoj drogové politiky v České republice	26
1.5.2	Vývoj pandemie covid-19 a s ní spojené restriktce	27
1.5.3	Vliv pandemie covid-19 na psychické zdraví	28
1.6	Léčba a ukončování závislosti	29
2	Praktická část	31
2.1	Výzkumná problematika	31
2.2	Cíle výzkumu	31
2.3	Výzkumné metody	31
2.4	Rozhovory a charakteristika respondentů výzkumu	32
2.4.1	Osnova a příprava rozhovorů	32

2.4.2	Průběh rozhovorů	33
2.4.3	Obecná charakteristika respondentů	33
2.4.4	Osobní údaje participantů a jejich stručná biografie	34
2.5	Výsledky rozhovorů	39
2.5.1	Psychické rozpoložení a změny během lockdown	39
2.5.2	Dopad pandemie cov-19 na zaměstnání i vzdělání	42
2.5.3	Partnerské a rodinné vztahy během pandemie	48
2.5.5	Volný čas a zájmy participantů	50
2.5.6	Návykové látky v kontextu pandemie cov-19	53
2.5.6.1	Změna závislostního chování vlivem lockdown	54
2.5.6.2	Změna dostupnosti ilegálních drog	56
2.5.6.3	Změna formy užívání ilegálních látek během lockdown	56
2.5.7	Psychické rozpoložení během pandemie cov-19	57
2.5.7.1	Nervozita a úzkost spojená s lockdown	57
2.5.7.2	Únik prostřednictvím ilegálních drog	57
2.5.7.3	Další faktory související s psychickou pohodou	58
2.5.7.4	Psychohygiena a práce se stresem	60
2.6	Shrnutí výsledků výzkumu	62
2.6.1	Hlavní cíl výzkumu	62

2.6.2	Dílčí cíle výzkumu	64
2.6.2.1	Vliv míry závislosti na užívání během lockdown	64
2.6.2.2	Změna formy užívání	65
2.6.2.3	Generalizace faktorů typického uživatele během lockdown	65
2.6.2.4	Práce se stresem	67
3	Diskuse	69
4	Pedagogická část	73
	Závěr	75
	Seznam použitých informačních zdrojů	76
	Seznam příloh	86
	Příloha 1 - Strukturovaný rozhovor č. 1	86
	Příloha 2 - Strukturovaný rozhovor č. 2	97
	Příloha 3 - Strukturovaný rozhovor č. 3	108
	Příloha 4 - Strukturovaný rozhovor č. 4	117
	Příloha 5 - Strukturovaný rozhovor č. 5	126
	Příloha 6 - Strukturovaný rozhovor č. 6	134
	Příloha 7 - Strukturovaný rozhovor č. 7	142
	Příloha 8 - Strukturovaný rozhovor č. 8	149
	Příloha 9 - Strukturovaný rozhovor č. 9	156
	Příloha 10 - Strukturovaný rozhovor č. 10	164

Úvod

Pandemie respiračního onemocnění způsobené koronavirem SARS-CoV-2 zasáhla ať už přímo nebo nepřímými důsledky nejen mne, ale i Vás a také všech 275 milionů lidí, kteří dle šetření WHO užívají psychoaktivní drogy (UNODC, 2018). Vzhledem k pracně získaným kontaktům na velice otevřené a ochotné respondenty předchozí bakalářské práce *Komparace vybraných uživatelů ilegálních drog v závislosti na nejrůznějších faktorech* jsem se rozhodla ve výzkumu dané problematiky užívání ilegálních látek navazovat, a to během nelehkých časů během pandemie cov-19 (Kroupová, 2020). Vzhledem k velmi podrobným informacím o respondentech z předkovidové doby může být v diplomové práci uskutečněna podrobná analýza a srovnání závislostní situace v době před a po lockdown v ČR. Na českém výzkumné akademickém poli v době zahájení výzkumu žádná obdobná práce nebyla k nalezení, což mne ve správnosti výběru ujistilo.

Cílem diplomové práce bude prozkoumat, zdali lockdown přispívá k výraznému zhoršení závislostního chování vlivem zvýšeného stresu i sociálního odloučení a dalších negativních vlivů vyplývajících ze situace. Zaměříme se i na otázky změny formy užívání ilegálních látek během lockdown, vlivu míry závislosti na užívání a copingové strategie vybraných participantů. Výzkumným nástrojem bude strukturovaný rozhovor dle jednotlivých témat, kterých se bude držet i členění praktické části výzkumu. Bude se jednat o úvodní obecné informace, otázky ohledně práce či studia, rodiny a partnerského života, volného času a zájmů, dotazy ohledně užívání návykových látek a v neposlední řadě celkové rozpoložení a nálada tázaných. Všechna výše zmíněná témata jsou zásadní pro utvoření celistvé představy života participantů během lockdown a pro následnou komparaci se situací před pandemií cov-19. Všechna data jsou zpracována pro lepší přehlednost do tabulek a grafů, které jsou součástí praktické části diplomové práce.

1 Teoretická část

1.1 Závislost a závislostní chování

Nejvíce toužíme po tom, co nemáme a je obtížné to získat. Čím těžší získání je, tím více po něm toužíme. Nejinak je tomu i se závislostí. Můžeme ji paralelně přirovnat k žízni či hladu. Čím méně jsme schopni žízeň uhasit, o to víc sílí. V současné konzumní společnosti hasíme onu žízeň nejrůznějšími aktivitami (od nakupování, workoholismu, sociálních sítí po užívání ilegálních látek konče), ale žádná z nich stejně nevede k opravdové spokojenosti. Pojdme tedy více porozumět syndromu závislosti a snad lépe porozumíme cestě k vnitřní spokojenosti (Röhr, 2015).

1.1.1 Původ a vymezení

Závislost a závislostní chování jako takové má své kořeny již při vzniku života. Vývoj lidského plodu probíhá v absolutní závislosti na matce (Kalina, 2008). Matčina děloha poskytuje ještě nenarozenému dítěti bezpečné prostředí, výživu, látkovou výměnu, kyslík, ale i podněty z vnějšího prostředí (Jelínek a Zicháček, 2014). Po porodu tomu není jinak. Matka zajišťuje potomku všechny jeho biologické, psychické, sociální i spirituální potřeby. V optimálním případě se Já dítěte vyvíjí v těsném sepětí s matkou. Mohli bychom až hovořit o intimní symbióze potomka s matkou (Kalina, 2008).

Porod a stejně pak i puberta jsou životními milníky a zároveň cestami od závislosti k samostatnosti. Během naší existence pocítujeme at' už vědomky či nevědomky určité napětí v dimenzi boje mezi naší závislostí a nezávislostí. Napětí je také způsobeno tím, že žijeme doslova ve světě protikladů. Téměř každý den zažíváme bijící se emoce jako je štěstí vs smutek, láska vs nenávist či zrození vs smrt. Vyvolaná nerovnováha a obtížně vybojovaná nezávislost může v krajním případě skončit jinou závislostí (např. ilegální návykové látky) (Kalina, 2008).

Syndrom závislosti, jak závislost a závislostní chování odborně označuje Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-10), definujeme jako „soubor behaviorálních, kognitivních a fyziologických stavů, který se vyvíjí po opakovaném užití substance a který typicky

zahrnuje silné přání užít drogu, porušené ovládní při jejím užívání, přetrvávající užívání této drogy i přes škodlivé následky, prioritou v užívání drogy před ostatními aktivitami a závazky, zvýšená tolerance pro drogu a někdy somatický odvykací stav. Syndrom závislosti může být přítomen pro specifickou psychoaktivní substanci (např. tabák, alkohol nebo diazepam), pro skupinu látek (např. opioidy) nebo pro širší rozpětí farmakologicky rozličných psychoaktivních substancí.“ (ÚZIS, 2018).

Závislostní syndrom můžeme dělit na dva typy - závislost psychickou a somatologickou. Psychicky závislá osoba není schopna racionálního úsudku založeného na předchozí zkušenosti. Somaticky závislá osoba prochází abstinčním syndromem při nedostatku stimulační látky a množství užívané látky se neustále zvyšuje - zvyšování tolerance. Oba typy spolu úzce souvisí (Martínková, 2007).

1.1.2 Bio-psycho-socio-spirituální model

Na podstatu závislosti máme několik desítek pohledů, které se přirozeně vyvíjely s časem. Objevily se modely morální, sociální, čistě medicínské neurobiologické až po dnešní zcela komplexní bio-psycho-socio-spirituální model. Ačkoliv jsou příčiny syndromu závislosti komplexního a multifaktoriálního původu, rozlišujeme hned několik kategorií předpokladů pro vznik závislosti (Kalina, 2003).

1.1.2.1 Biologická úroveň

Jistým progresem bylo zařazení syndromu závislosti v polovině 20. století do Mezinárodní klasifikace nemocí a také rozvoj neurobiologických věd díky novým zobrazovacím metodám. Díky nim víme o dopaminových drahách mezolimbického dopaminergního systému, kterému říkáme systém odměny (Kalina, 2008).

Nervový systém odměny je morfologicky tvořen nucleus accumbens, ventrální tegmentální oblastí a je spletně propojen s limbickým systémem. Dopamin, hormon libosti, se uvolňuje z ventrální tegmentální zóny do nucleus accumbens v reakci na situaci s potenciálem vzniku odměny. Značí také drahám v systému odměny zahájení přizpůsobení se organismu na tyto situace spojené s odměnou a libostí. První reakce je zvýšený výdej dopaminu na

konkrétní podnět, s opakovanou expozicí podnětů, a to tedy zejména návykových látek, vyvolává opakovaný zvýšený výdej dopaminu, který vyvolá sérii složitých přizpůsobení a změn vlastností a funkce systémů odměny. To v praxi znamená, že se uživatel při opakovaném užívání již nespokojí s původní prvotní dávkou a množství užívané látky musí zvyšovat, aby dosáhl kýženého stavu (Ocisková, 2015).

Co se pak konkrétních ilegálních drog týče, stimulancia fungují na biologickém principu zvýšení vyplavování dopaminu. Současně ale brání jeho zpětnému vychytávání, což z euforie činí vyčerpání až depresivní stavy, kdy uživatel typicky baží po dalším užití a znovu vyvolání pocitu euforie (craving). Opiáty pak působí synergicky s naším tělem a zesilují účinek na opiátových vazebných místech. Současně však působí kompetitivně vůči vlastnímu tělu a tlumí produkci tělu vlastních opiátů. To má za následek další nutkavou potřebu další dávky (Kalina, 2003).

Za rizikové předpoklady pro vznik závislosti na biologické úrovni mohou být problematické okolnosti během těhotenství, kdy je dítě velice citlivé na vnější podněty. Užívá-li matka během těhotenství návykové látky jako je alkohol, nikotin či ilegální drogy a není-li v psychické pohodě, může narušit správný vývoj dítěte. V horším případě se děti drogově či alkoholově závislých matek potýkají s fetálním alkoholovým syndromem či závislostí na omamné látce (Kalina, 2003). Z amerického výzkumu genetických souvislostí a alkoholismu dokonce vyplynulo, že děti závislých rodičů na alkoholu mají větší toleranci k množství alkoholu - snesou ho více a nemají tak silnou kocovinu. Na druhou stranu však musí konzumovat více alkoholu k dosažení žádoucího stavu uvolnění. Podobný princip lze očekávat i u nelegálních substancí (Royce, 2007).

Za biologické „podhoubí“ vzniku závislosti můžeme považovat i užívání analgetik při léčbě chronické bolesti či léčbu poruch příjmu potravy (zejména obezity) amfetaminy. Léčba bronchiálního astmatu stimulancii taktéž může otevřít cestu k abúzu ilegálních látek (Nešpor, 2018).

1.1.2.2 Psychologická úroveň

Na psychologické úrovni zkoumáme psychogenní faktory, které mohou působit na člověka již během nitroděložního vývoje. Úzce souvisí s biologickými poškozeními následně

vyvolávající psychické traumata. Prožívá-li žena těhotenství jako stresovou záležitost, jednak přenáší napětí na plod a užívá-li např. medikamenty na uklidnění, vše se přeneso na potomka. Jedná se o princip vtisku (imprint), kdy si plod vytvoří dráhu, která bude čekat na své oživení po porodu. Po užití stejně působící látky ve starším věku se dráha opět obnoví a pozitivní zpětná vazba silně podporuje závislostní chování (Kalina, 2003).

Neméně důležité jsou i postnatální vlivy - uspokojení všech potřeb dítěte. To obnáší nejen potřeby biologické, ale i dostatek podnětů, sociální kontakt s matkou a blízkým okolím, pocit bezpečí, harmonický vývoj dítěte, podpora při dospívání a další. Pokud nejsou základní potřeby naplněny, odráží se vše na psychice a chování dítěte. Krizovým věkem je právě období dospívání, kdy dospívající dítě hledá svou identitu. V tomto věku se nejčastěji objevují duševní poruchy a choroby a dochází k experimentování s návykovými látkami (Kalina, 2003). K závislosti přispívá užívání v rámci prožitků nudy, zvědavosti a nízkého sebehodnocení. V ohrožení jsou také děti bez vyhraněných zálib a zájmů, které neměli v této oblasti podporu od rodičů (Nešpor, 2018).

1.1.2.3 Sociální úroveň

Vznik závislosti musíme chápat také v určitém sociálním kontextu, ve kterém se uživatel návykových látek nachází. Svou roli zde hraje úplnost nukleární rodiny, přerušení studia, nižší školní vzdělání, užší struktura sociálních vazeb a tím pádem vyšší sociální tlak, neschopnost vyrovnání se s napětím a nejistotou, pasivní řešení konfliktů a především silný vliv vrstevnické skupiny (Bártlová, 2005). Příčinou může být i vyčlenění ze sociální komunity, rasová odlišnost nebo touha identifikovat se silnější skupinou (Nešpor, 2018). Nesmíme opomenout také odlišný životní styl ve městě vs na vesnici, rodinné vztahy, vzory, pravidla, morálka atp. Užívá-li někdo v rodině návykové látky, stává se závislostní chování jakousi normou a dítě si vytváří poněkud pokřivený obraz (Nešpor, 2018).

1.1.2.4 Spirituální úroveň

Poznání sebe sama a nalezení smyslu života je často celoživotní cestou. Nicméně jeho absence, stejně tak absence duchovních hodnot, upínání se k materiálním ziskům a pomíjivým uspokojením jsou taktéž rizikovými faktory ke vzniku závislosti (Nešpor,

2018). Závislost může také představovat ve spirituálním pojetí duchovní krizi a touhou po celistvosti (Kalina, 2003).

Smysl života a hledání sebe sama prožívali i někteří participantů kvalitatívního výzkumu práce. Proto nemohla být spirituální hladina opomenuta v teoretické části. Ilegální drogy ovšem nepůsobily zdánlivě pouze negativně. Díky LSD a MDMA jeden z respondentů našel skutečný smysl života, který se mu zjevil během jednoho z „tripů“.

S pomocí ilegálních drog si můžeme navodit také pocit tzv. iluzivního štěstí (Nešpor, 2018). Tematika se prolíná s únikem od problémů pomocí ilegálních substancí, který je v praktické části práce taktéž podrobněji diskutován.

1.1.3 Příznaky a fáze závislosti

Za hlavní znaky syndromu závislosti se považuje tzv. bažení (craving), což není nic jiného než silná touha k užití látky. Dále je to nárůst tolerance vůči droze, snížená schopnost sebeovládání, pokračování i přes pozorování negativních důsledků, upozadování vlastních zájmů, rodiny, přátel, práce v důsledku užívání a somatické obtíže spojené s odvykacím stavem (Nešpor, 2018).

K vývoji závislosti pak dochází v několika fázích. První z nich je experimentování a objevování nových dimenzí, které pozvolna přechází do druhé fáze příležitostného užívání, které je již naprosto záměrné s dosažením kýžených stavů. Ve třetí fázi začínají uživatelé opomínat dosavadní zájmy a své okolí. Uživatel ztrácí kontrolu nad drogou a zažívá abstinenci příznaky. Čtvrtá a zároveň poslední etapa se vyznačuje nedostatkem finančních prostředků a nezvratnými poškozeními (Fischer, Škoda, 2009).

Co se vzniku závislosti týče, velmi rizikovou skupinou jsou adolescenti (Kalina, 2003). Prochází si citlivým obdobím formování osobnosti během kterého přejímají morální hodnoty, životní styl, způsob trávení volného času a další. Během adolescentního vývoje prožívají důležité události, zkušenosti a pocity, které si uchovávají v paměti po celý život (Macek, 2003). Experimentování či rekreační užívání psychoaktivních látek v tomto věku může mít trvalé negativní důsledky (Kalina, 2003).

1.2 Vývojové hledisko

Období dospívání je jedním z nejdůležitějších, nejzajímavějších, ale také jedním z nejnáročnějších období lidského života. Objevuje se nová rovina prožívání, otázky týkající se smyslu života, sebevymezení a sebehodnocení (Macek, 2003). V souvislosti s ilegálními psychoaktivními drogami jde o velmi senzitivní etapu, o které je potřeba vědět více, abychom dospěli ke kompletnímu obrazu.

1.2.1 Adolescence a mladší dospělost

Dospívání je přechodné vývojové období mezi dětstvím a dospělostí. Jeho součástí je puberta, období biologických, psychických i sociálních změn, která představuje značnou zátěž na dítě díky transformaci rolí. Jistý konflikt spočívá právě v konfrontaci rolí, kdy máme rozdílná očekávání od dítěte a dospělého. Dospívající by již rád sám projevil svou nezávislost, originalitu životního stylu a svéráznost jednání, ale je stále závislý existenčně na rodičích, kteří ho snaží do jisté míry stále ovlivňovat a usměrňovat.

S obdobím vzdoru jsou spojeny také pocity nejistoty, vztahovačnosti, podrážděnosti, urážlivosti a citové lability (Jedlička, 2015). Hledání vlastní identity, psychické, fyzické a hormonální změny vedoucí k pohlavní dospělosti a schopnosti reprodukce jsou pro mladého člověka náročným obdobím plným niterných střetů (Sobotková, 2014).

Důležité při rozhodování nejsou již názory rodičů, ale vrstevníků, což ve spojení s předchozími zmiňovanými psychickými jevy může hrát ve prospěch experimentů s návykovými látkami a s nimi souvisejícím závislostním chováním (Jedlička, 2015).

Období adolescence časově dělíme do tří etap - časná adolescence (přibližně 10-13 let), střední adolescence (přibližně 14-16 let) a pozdní adolescence (přibližně 17-20 let) (Macek, 2003). Dle starší systematiky jsou to pouze dvě fáze - období pubescence a adolescence (Langmeier, 1991). V 50. letech 20. století popsal E. H. Erikson adolescenci (věk dospívání) a mladší dospělost jako páté a šesté stadium vývoje člověka. Přechod jednotlivých stádií vnímal jako vývojovou krizi, která se vyznačuje zvýšeným tlakem a neklidem (Říčan, Krejčířová, 2006).

Všichni výše zmínění autoři se navzdory odlišné taxonomii shodují v procesech biologických, psychických a sociálních změn probíhajících v adolescentním období. Pro potřeby diplomové práce jsem zvolila modernější dělení adolescence na tři etapy - časná adolescence, střední adolescence a pozdní adolescence (Macek, 2003).

1.2.1.1 Časná adolescence

Rané období adolescence začíná pubertálními změnami, které jsou také obvykle na konci této etapy ukončeny. Jedná se především o fyzické změny, které však ovlivňují sebepojetí, identitu a sebehodnocení jedince. Důležité změny probíhají také v kognitivním vývoji. Rozvíjí se abstraktní myšlení, autonomie jedince a klíčové kompetence. Po emoční stránce je častá citová rozkolísanost způsobená hormonálními změnami (Sobotková, 2014).

Součástí adolescentních změn je hormonálně podmíněný proces puberty. Jedná se o fázi vrcholného dospívání, pro které je charakteristické zrání a růst reprodukční soustavy. Nástup puberty je okolo 10. - 12. roku dítěte, ale záleží na genetických, rasových, nutričních a klimatických vlivech. Působením hormonů z vaječnicků a nadledvin dochází ke změnám stavby kostry a svalstva, ukládání podkožního tuku, změně stavby hrtan u chlapců a rozvoji sekundárních pohlavních znaků (Slezáková a kol., 2017).

1.2.1.2 Střední adolescence

Dospívání ve fázi střední adolescence mění postoj k budoucnosti mladistvých a je obdobím hodnocení a úvah. Budoucí čas je však vnímán spíše zidealizovaným pohledem, zvláště v případě zdali je současná situace adolescenta vnímána nenaplňující a nepostačující. Obranným mechanismem bývá z přílišné svobody volby nespočtu možností odkládání řešení. Často se také adolescenti ve střední fázi dospívání snaží odlišit od svého okolí nevšední image - oblečením, účesem či stylem hudby (Bajčiová a kol., 2011).

1.2.1.3 Pozdní adolescence

Za vůbec první vývojové okno do oblasti poznání na základě rozumu, považujeme právě poslední stádium adolescence (Výrost, Slaměnik, 2008). Časově je zařazováno od 17ti let, ale jeho konec se u různých autorů liší - Macek ukončuje poslední fázi adolescence ve 20ti letech adolescentů (Macek, 2003), Bajčiová a kol. zase ve 24 letech s tím, že se etapa může protáhnout i do dalších let. Většina adolescentů dokončuje své studium a vrhá se do pracovních vod a snaží se najít své uplatnění. Dospívající se postupně ekonomicky osamostatňují, stěhují se od rodičů a později vstupují do manželství a zakládají vlastní rodiny. Společně s novou identitou vstupují do nových rolí, což ale může způsobit zmatek a krizi identity. Krizí v pozdní fázi adolescence je hned několik - krize sebeúcty, autority, tělesnosti, sexuálního vývoje a suicidální krize. Ke všem se musí dospívající postavit čelem (Bajčiová a kol., 2011).

1.2.1.4 Mladší dospělost

Dle právních norem je občan České republiky dospělý, tudíž plně právně odpovědný, od dovršení věku 18ti let (zákon č. 89/2012 Sb.). Z biologického a psychologického hlediska probíhá zrání jedince mnohem déle. První fáze dospělosti - mladší dospělost je dle Průchy a Vetešky časována až do 30 roku života. Dospělost by pak měla být obdobím myšlenkové i pracovní stabilizace a realistického náhledu na sebe a svět. Ústředními aspekty života je pak rodina, zaměstnání, ustálené zájmy a také touha po pohodlí a určitý životní standard. (Průcha, Veteška, 2014).

Nesmíme opomenout, že transformaci mezi dětstvím a dospělostí vedoucí k pohlavnímu dozrání výrazně ovlivňuje kultura a mezilidské vztahy vyvíjející se v nejbližším okolí, ve škole, při volnočasových aktivitách a případně i v práci (Sobotková, 2014).

1.2.2 Závislostní chování adolescence

Jak již bylo výše zmíněno, období adolescence je náročným milníkem v procesu formování osobnosti. Během vývoje dochází k mnoha střetům ať už s autoritou, sociální skupinou

nebo krize vlastní identity (Bajčiová a kol., 2011). Dospívající v procesu hledání vlastního já experimentují nejen s hudebními styly či barvou vlasů, ale zkouší i různé legální či ilegální látky v rámci vrstevnické skupiny. K experimentům s ilegálními psychoaktivními drogami dochází nejčastěji právě v období adolescence (Kalina, 2003).

Dle Mravčíkovy Výroční zprávy však dochází dle současného trendu k výraznému poklesu v užívání návykových látek u dětí a mládeže do 15ti let. I přesto si však vedeme nad evropským průměrem, a to zejména v konzumaci alkoholu. Co je však překvapující, tak jasně nadprůměrné hodnoty v užívání návykových látek zaznamenáváme u 15letých dívek. Zdravotní gramotnost českých školáků a pohybová aktivita dosahují velmi nízkých hodnot a naopak se rozmohla konzumace energetických nápojů a hojné používání sociálních sítí na úkor pohybu (Mravčík, 2020).

Co se pak marihuany jakožto vstupní drogy týče, díky dosažení uvolnění, euforie a snížení pocitů napětí či nejistoty se drží stále větší oblibě. U mladistvých se v řadě zemí stala mnohem větším předmětem drogové problematiky než tomu bylo dříve (Machová, 2015). Ač se konopí zdá být neškodné a málokdo ho považuje za opravdu nebezpečnou drogu, opak je pravdou. Marihuana spadá do kategorie vstupních drog a je branou do světa drog ilegálních. Obvyklá posloupnost užívání bývá na prvním místě alkohol, poté tabákové výrobky a jako třetí výše zmíněná marihuana (Shukla, 2013).

Drogy jsou součástí světa, do kterého děti a mladiství vstupují. Je však na rodičích, vychovatelích a učitelích, aby naučili mladší generaci říci drogám ne a celkově toto téma detabuizovali (Machová, 2015).

1.3 Závislost a závislostní chování v rámci RVP

Podpora a ochrana fyzického i psychického zdraví patří mezi ústřední témata vzdělávacích dokumentů od preprimárního po vyšší sekundární vzdělávání (Kovaříková a Marádová, 2020). Respondenti diplomového výzkumu začali experimentovat s návykovými látkami nejčastěji na základní či střední škole, a proto je na místě se zorientovat v tom, jak je téma závislosti a závislostního chování ošetřeno v pedagogických dokumentech formálního kurikula - v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV) a Rámcovém vzdělávacím programu pro gymnázia (RVP G).

Součástí diplomové práce je i pedagogická část výzkumu, která se opírá o výše zmíněné dokumenty.

1.3.1 RVP ZV

Pro upřesnění RVP ZV v České republice zahrnuje nejen základní vzdělávání na základních školách, ale i nižší stupeň víceletých gymnázií. Na šestiletém gymnáziu jsou to první dva ročníky, které zastupují 8. a 9. ročník základní školy a na osmiletém gymnáziu jsou to první čtyři ročníky zastupující 2. stupeň základní školy (Zákon č. 561/2004 Sb.).

Problematiku závislostního chování, ilegálních látek a rizikového chování najdeme ve vzdělávací oblasti RVP ZV Člověk a zdraví v předmětu Výchova ke zdraví a okrajově i v oblasti Člověk a příroda, předměty Přírodopis a Chemie, Člověk a jeho svět se stejnojmenným předmětem a Člověk a společnost s předmětem Výchova k občanství (MŠMT, 2021a).

Ve vzdělávací oblasti Člověk a zdraví a předmětu Výchova ke zdraví najdeme nejvíce výstupů týkajících se tématu diplomové práce.

Uvádím zde zejména očekávané výstupy:

- uvádí do souvislostí zdravotní a psychosociální rizika spojená se zneužíváním návykových látek a životní perspektivu mladého člověka; uplatňuje osvojené sociální dovednosti a modely chování při kontaktu se sociálně patologickými jevy ve škole i mimo ni; v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc sobě nebo druhým
- uplatňuje osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami; svěří se se zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc
- projevuje odpovědný vztah k sobě samému, k vlastnímu dospívání a pravidlům zdravého životního stylu; dobrovolně se podílí na programech podpory zdraví v rámci školy a obce
- vyhodnotí na základě svých znalostí a zkušeností možný manipulativní vliv vrstevníků, médií, sekt; uplatňuje osvojené dovednosti komunikační obrany proti manipulaci a agresi (MŠMT, 2021a).

Další vzdělávací oblasti související aspoň okrajově se závislostí a užíváním psychoaktivních látek je Člověk a společnost s předmětem Výchova k občanství. V okruhu Člověk ve společnosti je to výstup - uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích. V oblasti Člověk jako jedinec bychom mohli nalézt souvislosti ve výstupu žák popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru (MŠMT, 2021a).

V oblasti Člověk, stát a právo se jedná o výstupy žák dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování a žák rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady (MŠMT, 2021a).

Ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda v předmětu Chemie, vzdělávací obsah Chemie a společnost se obsahu práce týká výstup žák se orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivu na životní prostředí a zdraví člověka, v předmětu Přírodopis se to týká okrajově více vzdělávacích sekcí. První z nich je Biologie hub s výstupem žák rozpozná naše nejznámější jedlé a jedovaté houby s plodnicemi a porovná je podle charakteristických znaků, dále Biologie rostlin - žák rozlišuje základní systematické skupiny rostlin a určuje jejich význačné zástupce pomocí klíčů a atlasů a Biologie člověka rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby (MŠMT, 2021a).

Učitel předmětu Výchova ke zdraví, ale i dalších souvisejících, by měl volit vhodné výukové metody vzhledem k citlivosti a specifičnosti tématu, aby bylo dosaženo kýžených vzdělávacích a výchovných cílů. Systém vyučovacích činností by měl být koordinovaný a vzdělávací obsah by se měl postupně spirálovitě rozvíjet ročník po ročníku. Z vyučovacích metod je vhodné do výuky Výchovy ke zdraví kombinovat metody názorně-demonstrační, praktické a metody slovní (Vališová a Kovaříková, 2021).

1.3.2 RVP G

Vzdělávání na středních školách a gymnáziích navazuje na Rámcový vzdělávací program základních škol. Vzdělávací oblasti tudíž korespondují s oblastmi základního vzdělávání.

Jevy jako je závislostní a rizikové chování v souvislosti s ilegálními látkami najdeme primárně ve vzdělávací oblasti RVP G Člověk a zdraví v předmětu Výchova ke zdraví. Hlavní rozdíl je v koncepci programu vzdělávání. RVP základního vzdělávání je ve výchově ke zdraví soustředěn na utváření vztahu ke zdraví a prevence ochrany zdraví. Na středních školách je koncepce směřována na chápání zdraví v širším měřítku společnosti, a to na zdraví globální i komunitní. Absolvent by měl být připraven sledovat, hodnotit a řešit nejrůznější situace související se zdravím a bezpečností. Ti nejmotivovanější mohou výrazně ovlivnit zdraví celé společnosti a životní či pracovní postoje (MŠMT, 2021b). Problematika diplomové práce je pak obsažena ve vzdělávacím obsahu Zdravý způsob života a péče o zdraví, Změny v životě člověka a jejich reflexe a nejvíce Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence.

Konkrétně se pak jedná o výstupy:

vzdělávací obsah: **Zdravý způsob života a péče o zdraví**

- usiluje o pozitivní změny ve svém životě související s vlastním zdravím a zdravím druhých
- zařazuje do denního režimu osvojené způsoby relaxace, v zátěžových situacích uplatňuje osvojené způsoby relaxace
- podle konkrétní situace zasáhne při závažných poranění a život ohrožujících stavech

vzdělávací obsah: **Vztahy mezi lidmi a formy soužití**

- posoudí hodnoty, které mladým lidem usnadňují vstup do samostatného života, partnerských vztahů, manželství a rodičovství, a usiluje ve své životě o jejich naplnění

vzdělávací obsah: **Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence**

- projevuje odolnost vůči výzvám k sebepoškozujícímu chování a rizikovému životnímu stylu
- zaujímá odmítavé postoje ke všem formám rizikového chování

- uvede důsledky porušování paragrafů trestního zákona souvisejících s výrobou a držení návykových látek a s činností pod jejich vlivem, sexuálně motivovanou kriminalitou, skrytými formami individuálního násilí a vyvozuje z nich osobní odpovědnost
- rozhoduje podle osvojených modelů chování a konkrétní situace o způsobu jednání v situacích vlastního nebo cizího ohrožení

Okrajově se pak problematiky diplomové teze dotýkají i oblasti RVP G - Člověk a příroda s předměty Biologie a Chemie a Člověk a společnost. Jedná se především o vzdělávací oblasti v rámci Biologie - Biologie hub, Biologie rostlin a Biologie člověka. V oblasti Chemie najdeme souvislosti s učivem anorganické i organické chemie a také v rámci biochemie. Oblast Člověk a společnost koresponduje s problematikou práce ve vzdělávací oblasti Občanský a společenskovědní základ a případně Umění a kultura (MŠMT, 2021b).

1.4 Teorie patologického chování v kontextu drogové závislosti

V souvislosti s patologickým chováním byly vytvořeny vědecké teorie, které nám pomáhají pochopit a vysvětlit relativní příčiny tohoto chování. Za evropské otce sociologických teorií je považován E. Durkheim a H. Spencer. Americký sociologický rozmach zaznamenáváme v 19. a 20. století díky rychlé tehdejší změně sociálního prostředí vlivem imigrace různorodých etnických skupin s odlišnou kulturou, náboženstvím a dalšími postoji (Urban a kol., 2012).

V rámci práce bylo vybráno těchto šest klíčových sociologických teorií - teorie anomie, teorie sociální dezorganizace, teorie subkultur, etiketizační teorie, teorie sociální kontroly a konfliktní teorie, které vysvětlují patologické chování v kontextu užívání ilegálních drog či přímo drogové závislosti.

1.4.1 Teorie anomie

Teorie anomie neboli bezzákonnosti či rozkladu norem přímo souvisí s úpadkem systému sociální kontroly. Vzniká tím stav ve společnosti, na který nepůsobí žádné stabilní normy a lidé začínají pociťovat jakousi životní dezorientaci, prázdnotu, bezmocnost a ztrácejí schopnost plánovat svou budoucnost. Je narušena přirozená rovnováha společnosti,

přestávají fungovat sociálně stabilizující instituce jako je např. rodina, církve atd., jednotlivé role pozbývají na významu a lidé neví, podle čeho se mají chovat a co očekávat od svého okolí. Dochází k pocitům šíření strachu, osamocení, nejistoty a otřesům životního standardu (Urban a kol., 2012).

S teorií jsou spojeny minimálně dvě jména - E. Durkheim a R. K. Merton. E. Durkheim zkoumal především v rámci teorie sociální soudržnosti a narušování integrity moderní společností. Za výsledek chování jedince pak považuje součinnost tlaku kolektivního vědomí (normy, zákony, morálka) a jeho individuálních potřeb (Munková, 2013). Merton se koncepcí věnoval opravdu důkladně a kromě zkoumání chování vedoucí k anomii se věnoval i typologii jedinců dle druhů chování v reakci na stav bezzákonnosti ve společnosti (Fischer a Škoda, 2009).

S teorií anomie koresponduje v mnoha ohledech i situace ve společnosti v souvislosti s pandemií covid-19 (Urban, 2022).

1.4.2 Teorie sociální dezorganizace

Teorie vytvořená chicagskou sociologickou školou hovoří o vzniku městských částí na základě určitých mechanismů souvisejících s prestiží, bohatstvím a především delikvencí. Sociální síly zejména v okrajových oblastech měst udržují vysokou kriminalitu v důsledku zhroucení sociálních institucí (rodina, škola). Obyvatelé jednotlivých částí mají obdobnou kulturu a vlastnosti. V těchto sociálně dezorganizovaných celcích je častá mobilita a migrace obyvatelstva, vysoká hustota zalidnění, nízký finanční příjem rodin, nižší vzdělání, horší bytové, hygienické a zdravotní podmínky. Vnitřní struktura městských oblastí postrádá na stabilitě, tradiční kulturní hodnoty ztrácejí svůj vliv a nedostatek soukromí a prostoru vedou k různým projevům deviantního chování (Hrčka, 2001).

Stane-li se deviantní chování součástí kulturního vzorce, je pak přenášeno z generace na generaci. Patologickému chování se učí během denní interakce se staršími příslušníky skupiny (Komenda, 1999).

1.4.3 Teorie subkultur

Teorie subkultur nebo taky v některé literatuře teorie napětí je založena na faktu, že je společnost složena z jednotlivých dílčích kultur, které označujeme jako subkultury (Šubrt,

2008). Každá subkultura se odlišuje určitým způsobem od většinové společnosti i od ostatních subkultur. Signifikantní znaky neboli styly subkultur jsou reprezentovány specifickým vzhledem, vystupováním a argotem jednotlivých členů dané subkultury (Smolík, 2010). Většinová společnost předpokládá spolupráci a sdílení téže norem a hodnot, což při odlišných hodnotách a normách není možné. Dochází pak k rozporům mezi žádoucími cíli, vyčlenění jedinců nebo skupin ze společnosti a vzniku delikventních subkultur (Šubrt, 2008). Může docházet k deviantnímu chování na protest a obranu vůči dominantní kultuře (Hrčka, 2001).

Souvislost mezi teorií subkultur a tématem práce nalezneme v subkulturách mládeže. Některé z nich mohou svými alternativními hodnotami a vyjádřeními přerůst v nebezpečné až patologické projevy. Mezi rizikové subkultury patří chews, hippies, hip-hop, metalisti, hooligans, punkeři, neonacisté, rastafariáni, skinheadi, satanisté a techno. Subkultury emo a gothic jsou spojovány se záměrným sebepoškozováním, suicidálního chování a zneužíváním návykových látek (Kriegelová, 2008). Na tyto subkultury můžeme pohlížet jako na únikové, konfliktní až kriminální. Dalšími příklady rizikových subkultur mohou být chlapecké gangy, ve kterých je možnost dosáhnout úspěchu legitimním způsobem velmi malá, a proto jsou k němu voleny nezákonné způsoby nebo příležitosti (Komenda, 1999).

Subkulturní teorie se zabývá především deviací mladistvých a nedokáže přitom vysvětlit deviantní chování osob, které nejsou součástí žádné subkultury (Hrčka, 2001).

1.4.4 Etiketizační teorie

Teorie nálepkování je založena na skutečnosti, že jsou jedinci odchylní svým chováním tehdy, jsou-li za devianta označeni - nálepkováni. Etiketizace se netýká jen značkování jedinců, ale i činů (Jedlička, 2015). Kriminalita je ve skutečnosti sociální nálepkou, která vzniká až ve vzájemném působení jedince s institucemi formální kontroly (Fischer a Škoda, 2009). Hlavní nálepkovací orgány jsou především instituce státu jako jsou soudy, zákonodárci, policie, média a lidé je ovlivňující. Zkrátka instituce nebo osoby předkládající ideály a kterým okolí z nějakých důvodů naslouchá (Jedlička, 2015).

V etiketizační teorii rozlišujeme dva typy deviací, a to primární a sekundární. Primární deviací je, dopustí-li se dotyčný nějakého deviantního činu. Na základě tohoto činu může

být označen společností za delikventa. Pokud tuto nálepku přijme a na základě této nálepky se chová dle toho jak okolí předpokládá, stává se delikventem recidivujícím. K osvojování tohoto chování dochází v rámci zvýšeného kontaktu s delikventní subkulturou (Fischer a Škoda, 2009). V případě tohoto výzkumu to může být četný kontakt respondenta s partou uživatelů ilegálních látek.

1.4.5 Teorie sociální kontroly

Myšlenka vychází z klíčových úvah teorie subkultur, anomie a sociálního učení. Hraje však zde roli rozdílná úloha deviantní motivace a příčinou delikventního chování je nedostatečná sociální kontrola. Stát se deviantem není obtížné z několika důvodů. Porušování pravidel, okusení zakázaného ovoce, je pro člověka přirozeně lákavé, obzvláště pokud jsou k němu příležitosti a orgány sociální kontroly zaostávají. Lidé pevněji začlenění do společnosti neporušují tolik pravidla jako jedinci žijící na jejím okraji. Je to dáno tím, že ti, co nejsou příliš ztotožnění s většinovou společností, nepřejímají vazbu ke společnosti, víru, závazky a zapojení se do dění. Vnitřní kontrolu s dodržováním pravidel představuje víra, vnější pak další tři výše zmíněné (Komenda, 1999).

Pro minimalizování porušování norem je nutné náležité fungování mechanismů sociální kontroly, systém sankcí a jejich prevence, na kterých má podíl výchova rodičů, učitelů a institucionální složky (Munková, 2013).

1.4.6 Konfliktní teorie

Zastánci konfliktní teorie staví na střetech napříč skupinami ve společnosti. Svou roli hraje nerovnoměrné rozložení moci a bohatství zvýhodňující elity, což je také jednou z příčin delikventního chování. Deviace vzniká u osob, které jsou nevhodně socializovány a teorie popírá jakékoliv biologické i psychické příčiny deviací u člověka či stavy anomie ve společnosti. Zákony a normy jsou taktéž v režii elit zvýhodňující jejich zájmy. Jedná se spíše o marxisticky a socialisticky orientovaný přístup (Komenda, 1999).

1.5 Vývoj pandemie cov-19 a drogové politiky v ČR

Česká ilegální drogová scéna prošla od 70. let 20. století značnou proměnou (Kalina, 2003). Stejně jako v jiných odvětvích i zde dochází k určitým trendům v závislosti na době. Kapitolou samou pro sebe je pak období v době lockdown, která zahýbala chodem nejen celé České republiky, ale i světa na všech úrovních.

1.5.1 Vývoj drogové politiky v České republice

Zrod české ilegální drogové scény úzce souvisí s ekonomickým a sociálním bohem po sametové revoluci na konci komunistického režimu. Intenzivnější poptávku po ilegálních drogách pak datujeme od 70. let 20. století, kdy k rozvolnění a přijetí některých západních trendů došlo i v oblasti návykových látek. Díky nedostatku surovin pro výrobu nebyly výjimkou ani krádeže omamných látek z lékáren a domácí výroba pervitinu a braunu, se kterými bylo obchodováno pouze v rámci uzavřených společenství výrobců - dodavatelů - uživatelů. Před revolucí byla drogová scéna zcela závislá na domácí ilegální produkci, po roce 1989 se k nám však začaly dostávat nové substance ze zahraničí (Hubinková, 2008).

Od 90. let 20. století začíná v domácí produkci úřadovat i produkce zahraniční, a to především v oblasti stimulancí - heroínu. Česká republika se také stává významnou tranzitní zemí. Dříve izolované drogové skupiny se nyní propojují a vzniká typický černý trh se sítí stran nabídky a poptávky. Ilegální drogy se tak poměrně rychle rozšiřují a paralelně se vytváří populace experimentátorů a rekreačních uživatelů. Drogová scéna v České republice má však stále do r. 1994 spíše uzavřený až polootevřený charakter, kdy kriminalita v souvislosti s drogami nebyla příliš nápadná. V dnešní době bychom ji mohli přirovnat k drogové scéně ve středně velkých městech. V roce 1994 však přichází zlom, kdy se Česká republika stává cílovou spotřebitelskou zemí kvalitního a levného heroínu z dovozu díky dosažení směnitelnosti české měny. Ve velkoměstech se mění typ drogové scény z polootevřené na zcela otevřenou s charakteristickou sítí distributorů, finančním obratem, konkurenčním bojem, značnou drogovou kriminalitou a všeobecnou drogovou dostupností i pro mladistvé (Kalina, 2003).

Od 21. století pozorujeme trend rostoucího užívání marihuany, extáze a dalších tanečních drog, kdežto užívání pervitinu a heroínu se spíše stabilizovala a křivka užívání již dále

strmě nestoupá (Kalina, 2003). Výroční studie Mravčíka z roku 2019 potvrzuje, že statut nejužívanější drogy si stále drží marihuana, kterou někdy v životě vyzkoušelo až 39 % osob. U extáze a halucinogenů je to pak nejvýše 6 % a u ostatních drog 2-3 % (Mravčík, 2020).

V souvislosti s vývojem pandemie covid-19 došlo k jistým změnám vzorcům chování. Z dostupných informací víme, že u většiny pravidelných uživatelů došlo během lockdown ke zvýšení intenzity užívání, ale naopak u rekreačních uživatelů k jeho snížení. To však nevypovídá nic o zhoršení závislostního chování a jeho dekompenzaci (Mravčík, 2020).

1.5.2 Vývoj pandemie covid-19 a s ní spojené restriktce

Pandemii covidu-19 v České republice datujeme od března 2020. Způsobil ji koronavirus SARS-Co-V-2 projevující se jako vysoce nakažlivé respirační onemocnění přenášené kapénkovou infekcí. Onemocnění vzniklo v čínském Wu-chan v prosinci roku 2019 (odtud covid-19) a stav globální zdravotní nouze byl vyhlášen Světovou zdravotnickou organizací na konci ledna 2020 (Křepelka, 2020).

Jelikož se jedná o vysoce infekční onemocnění, byla naše vláda a další světové organizace nucena učinit opatření proti jeho šíření. Základními prostředky eliminace šíření nákazy je zneškodnění a odstranění jejího zdroje a zabránění dalšímu šíření, hygienická opatření jako jsou například roušky, omezení počtu lidí v uzavřených prostorách nebo částečný či úplný lockdown společnosti a v neposlední řadě prevence v podobě očkování (Göpfertová a kol, 2002).

V případě pozitivně testovaného člověka na covid-19 se dle *Zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví* dohledaly osoby s ním v kontaktu na dobu více než 15 minut a vzdálenost menší než jsou 2 metry bez respirátoru či roušky. Takto identifikovaným osobám byla uložena taktéž karanténa, která spočívala v oddělení potencionálně nakažené osoby od jiných fyzických osob nejčastěji v místě bydliště. Porušení stanovené karantény mohlo být státem tvrdě sankcionováno i vzhledem k vyhlášení nouzového stavu na našem území. K usnadnění tzv. trasování byla vytvořena i aplikace eRouška (Křepelka, 2020).

Mimořádná situace si žádají mimořádná opatření, která byla legislativně zaštitěna koncem února 2021 v *Zákoně č. 94/2021 Sb., o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19 a o změně některých souvisejících zákonů*, známý též jako lex covid. Ten umožnil ministerstvu zdravotnictví a hygienickým stanicím všechna mimořádná opatření v kontextu s bojem s pandemií covidu-19. Jednalo se právě o výše zmíněné trasování, lockdown, karanténu, ale i povinné testování zaměstnanců, studentů a dalších fyzických osob, omezování počtu či pohybu osob a další (Zákon č. 94/2021 Sb.).

Stejně jako mimořádné restriktce vyvolalo očkování v řadě osob vlnu nevole. Očkovat se však bylo čistě na dobrovolné bázi, nicméně vakcinovaní jedinci měli jisté benefity (např. cestování, využívání služeb bez nutnosti prokázání se negativním covid testem apod.), což na neočkované působilo vnějším tlakem pro motivaci k vakcinaci (Sušický a Staněk, 2021).

1.5.3 Vliv pandemie covid-19 na psychické zdraví

Pandemie covid-19 se stala nejen zdravotním, ale i sociálně-ekonomickým problémem 21. století, což mělo a možná stále i má vliv na lidskou psychiku. Protiepidemická opatření vystavovala naši psychiku velké zátěži. Nejen populace České republiky se dostala do finanční a sociální krize, sociální izolace a absence kulturní a sportovní realizace. To mohlo u řady z nás vyvolat depresivní a úzkostné stavy, poruchy spánku a další duševní poruchy (Gualano, 2020).

Jedny z nejfatálnějších důsledků pandemie jsou rostoucí počty osob s depresemi a sebevražedným chováním. Nesmíme opomenout mimořádně zvýšený tlak na zdravotnický personál a zaměstnance krajských hygienických stanic, ministerstev a dalších podílejících se na zvládnání pandemie a jejich velké pracovní přetížení, které taktéž mělo negativní dopad na jejich psychický i fyzický stav (Kučerová, 2021).

Stejně tak karanténa zanechala na lidech šrámy na psychice. Čím déle je totiž člověk doma v izolaci, tím větší je nebezpečí zrodu duševní nepohody a následné psychiatrické choroby. S psychikou také úzce souvisí finanční situace a situace na celosvětovém trhu (Afonso, 2020).

1.6 Léčba a ukončování závislosti

Téma léčby a ukončování závislosti nemůže být v diplomové práci nikterak opomenuto. Léčba závislosti není otázkou týdnů ani měsíců, ale jedná se doslova o běh na dlouhou trať. Nejde jen o zbavení se abstinčních příznaků a mít silnou vůli. Součástí terapie je cesta do hloubi nitra i minulosti a rozklíčování pravých příčin vzniku závislosti. Je potřeba se také naučit pracovat se zátěžovými situacemi bez úniku do světa návykových substancí (Marečková a kol., 2007).

Pod termínem léčba závislosti si představíme nejčastěji nějakou formu terapie pro dosažení a především udržení kýženého stavu abstinence. S tím je také často spojena specifická farmakoterapie či psychoterapie a pravidelné navštěvování odborného zdravotního pracovníka či psychoterapeuta. Právě farmakoterapii v kombinaci s psychoterapií uvádí Kalina a kolektiv jako nejúčinnější formu léčby závislosti s ohledem na rozmanité možnosti jednotlivých terapií v závislosti na individuálním pacientovi (Kalina a kol., 2008).

S překvapivými výsledky přišel autor publikace *Bez léčby to jde: proces přestávání s pervitinem bez odborné pomoci* (Nepustil, 2014). Okolo 30. roku věku může u uživatelů ilegálních látek dojít k tzv. vyrůstání ze závislosti. To znamená, že uživatel přestane užívat návykové drogy bez předchozí lékařské či psychoterapeutické pomoci. Za změny jsou odpovědné faktory jako je sociální opora, rozvoj nových aktivit či zapojení se do nových vztahů. Závislost však musíme chápat jako přechodný stav ovlivněný určitými sociálními i vývojovými faktory (Nepustil, 2014). Tři výchozí cesty přirozeného zotavení pojmenoval již P. Biernacki. První možnou cestou ze spárů závislosti je tzv. vynořující se identita, kdy uživatelé, kteří dříve neměli žádný životní plán či vizi ho již našli a následují ho. Druhým směrem je tzv. návrat k nezkaženým identitám, což znamená obnovení dříve vytvořené funkční sociální identity. Třetí cestou je rozšíření již existující identity během závislosti (Biernacki, 1986). Všechny tři cesty i výše zmíněné faktory korespondují s přirozeným zotavením některých participantů výzkumu a ještě více vyzdvihují důležitost sociálních interakcí a smysluplného trávení volného času.

Kromě absolutního omezení užívání ilegálních drog v rámci výše zmíněného vyrůstání ze závislosti může ale také dojít k přechodu ke kontrolovanému užívání návykových látek, ať už v rámci stejné či jiné drogy, což ovšem neznamená zbavení se závislosti zcela ale alespoň nižší závažnost problémů spojených s každodenní aplikací ilegálních látek (Nepustil, 2014).

Nepustil se ve své publikaci opírá zejména o starší výzkumy z druhé poloviny 20. století, kdy například vojáci ve Vietnamu závislí na heroinu, opiu či marihuaně se po návratu z války vrátili k užívání pouze z $\frac{1}{5}$ (Robins, 1974 in Nepustil, 2014, s. 15) či americké analýzy registrů narkomanů (Winick, 1962 a Snow, 1973 in Nepustil, 2014, s. 15).

2 Praktická část

V praktické části práce otevřeme výzkumnou problematiku, její cíle, výzkumné otázky a význam celého bádání s přesahem do odvětví primární prevence. Součástí je i představení zvolených kvalitativních výzkumných metod a výzkumného vzorku deseti respondentů.

Hlavní sekci celé praktické části je rozbor výsledků rozhovorů, který je přehledně rozdělen dle jednotlivých témat odvíjejících se od výzkumného dialogu. Součástí je vzájemná komparace odpovědí a interpretace výsledků.

2.1 Výzkumná problematika

Ústředním tématem diplomové práce je užívání ilegálních látek během lockdownové situace během pandemie covid-19. V České republice těsně v postcovidovém období nebyl k nalezení žádný obdobný kvalitativní výzkum a vzhledem k datům a návaznosti předchozí bakalářské práce se jevila situace jako ideální k vytvoření tohoto výzkumu. Deset respondentů bylo znovu kontaktováno právě z navazující bakalářské práce a vzhledem k velmi pozitivním předchozí komunikaci a vytvoření si přátelského vztahu se vzájemnou důvěrou mohl být výzkum bez problémů realizován.

2.2 Cíle výzkumu

Cílem diplomové práce je zmapovat vliv protiepidemických opatření na užívání ilegálních drog u vybraných respondentů na základě komparace rozhovorů těchto respondentů v době před pandemií covid-19 a během ní.

Hlavní myšlenkou je, zdali vedl lockdown ke zhoršení závislosti na ilegálních drogách u vybraných respondentů.

Dílčí cíle se soustředí na vliv míry závislosti na užívání během lockdown, na změnu formy užívání nelegálních drog, generalizaci faktorů typického uživatele návykových látek během lockdown a na práci se stresem respondentů (tzv. copingové strategie).

2.3 Výzkumné metody

Zvolení výzkumné metody diplomové práce koresponduje se získáním co nejvíce

informací o užívání nelegálních návykových látek, celkové situaci a psychickém rozpoložení vybraných respondentů výzkumu.

Nejvhodnější formou je proto kvalitativně směřovaný výzkum, při kterém můžeme jít opravdu do hloubky daného problému a získat detailní a zároveň celistvé informace. Nástrojem výzkumu je proto hloubkový polostrukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami, stavějící na induktivní metodě. Induktivní východisko přesahuje informace obsažené v datech a s opakujícími se případy můžeme vyvodit obecné pravidlo. Jedná se však o pravděpodobné pravidlo, protože nepopisujeme všechna možná východiska (Švaříček a Šed'ová, 2014).

Metodou rozboru dat je tematická analýza, jež třídí výpovědi do předem rozmyšlených tematických celků. Zkoumá jednotlivé znaky a symboly a vyhledává skryté významy i jednotlivé souvislosti (Jandourek, 2008). Následnou nespornou výhodou je výrazně lepší přehlednost i celková orientace v obsáhlých dialozích.

2.4 Rozhovory a charakteristika respondentů výzkumu

V následující části se budeme věnovat osnově a přípravě rozhovorů, samotnému průběhu rozhovorů, obecné charakteristice participantů a jejich bibliografii.

2.4.1 Osnova a příprava rozhovorů

Pro výzkum proměny závislostního chování vybraných respondentů vlivem pandemie covid-19 byl připraven výzkumný nástroj ve formě polostrukturovaného rozhovoru. Osnova dialogu je složena z úvodní části - osobních údajích o tázaném - věk, pohlaví, místo narození a bydliště (uvedeno pouze v číslech počtu obyvatel pro zachování anonymity). Dále je v úvodní části obsažen výchozí medailonek tázaného vytvořen souhrnem klíčových informací z předchozí bakalářské práce - *Komparace vybraných uživatelů ilegálních drog v závislosti na nejrůznějších faktorech* (Kroupová, 2020). Následující ústřední segment výzkumu je rozdělen na šest tematických oblastí - úvodní obecnou část zahrnující aktuální respondentovo rozpoložení, zásadní životní změny od doby rozhovoru bakalářské práce nebo posledního setkání a přístup k pandemii cov-19, oblast zabývající se zaměstnáním či studiem a jejich transformacemi během pandemie, třetí část cílenou na rodinný či partnerský život a jeho případné změny, další soustředující se na

zájmy a volný čas na časový úsek před, během i po lockdown, zaměřující se i na užívání návykových látek během volného času a scházení se s partou, pátý obsáhlý úsek je orientován na užívání ilegálních návykových látek taktéž před, během i po pandemii covid-19 a závěrečná šestá část je věnována psychickému rozpoložení, práci se stresem, spánkovými i existenčními problémy a tipy od respondentů na vyrovnávání se s problémy.

Strukturovaná osnova rozhovorů společně s otázkami byla prověřena, opravena a doplněna během tzv. zkušebních rozhovorů. Během dialogů byly respondentům pokládány tzv. doplňující otázky, které více přibližovali danou problematiku (Jandourek, 2008). Samotná příprava na rozhovory pak probíhala následovně - kontaktování respondenta, domluvení schůzky na vybraném participantovi příjemném místě a samotné uskutečnění rozhovoru.

2.4.2 Průběh rozhovorů

Dialogy s participanty probíhaly od 11. listopadu 2021 do 14. května 2023. Pokaždé před každým setkáním byli všichni respondenti informováni o zaznamenání průběhu dialogu na záznamové zařízení a všichni se skutečností souhlasily. Zároveň jim byla nabídnuta možnost rozhovor kdykoliv přerušit či dokonce ukončit s možností nevyužití jejich odpovědí. Možnosti přerušit rozhovor využil jeden jediný participant, se kterým byla schůzka realizována opakovaně.

Pro zachování anonymity byly z rozhovorů odstraněny všechny konkrétní osobní údaje a místo jmen jsou respondenti uvedeni pod číslem (např. respondent č. 1, respondent č. 2 atd.). Dále jsou ze stejných důvodů vynechány názvy měst či obcí, ze kterých participanti pocházejí a ve kterých aktuálně žijí. Názvy jsou nahrazeny přibližným počtem obyvatel žijících v dané lokalitě. Jediný konkrétní údaj je informace o pohlaví, přičemž žádný z respondentů není v rozporu s genderovou identitou a jeho skutečným pohlavím, a věk participanta je taktéž zveřejněn.

Všechny nahrávky byly zpracovány a následně přepsány do strukturovaného textu plně k dispozici v obsáhlé příloze diplomové práce.

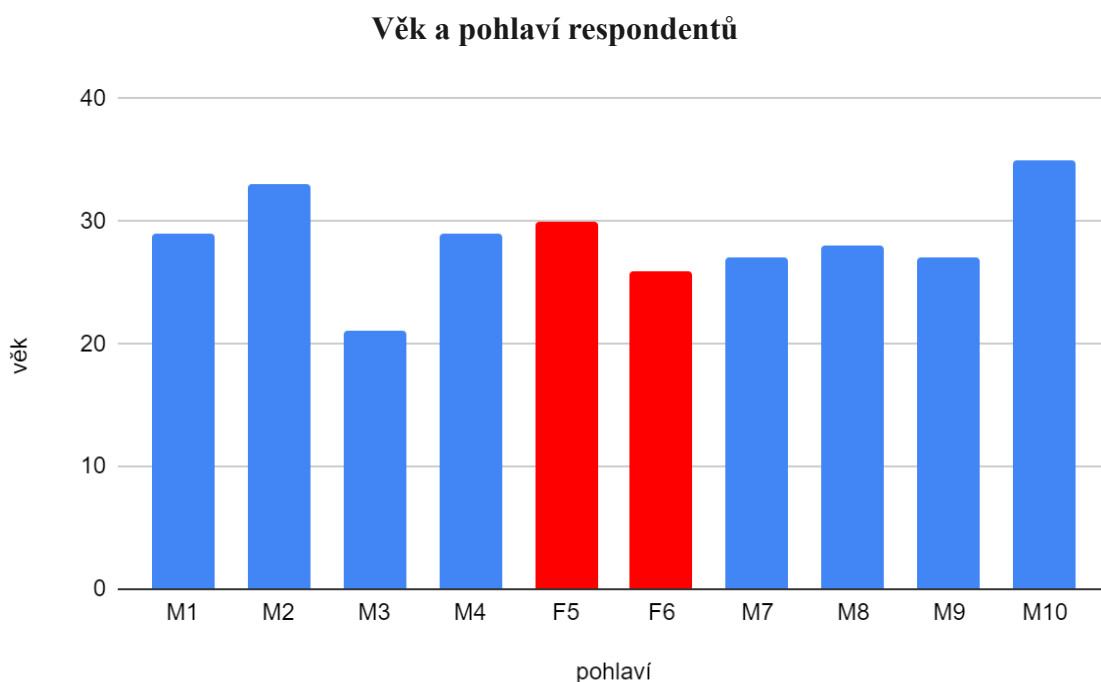
2.4.3. Obecná charakteristika respondentů

Výzkumných dialogů se účastnilo celkem deset participantů vystupujících ve výchozí

diplomové práci *Komparace vybraných uživatelů ilegálních drog v závislosti na nejrůznějších faktorech* (Kroupová, 2020). Věkové rozpětí všech respondentů je od 21 let do 35 let věku a mezi tázanými jsou dvě ženy a osm mužů. Snahou bylo vybrat co nejpestřejší spektrum participantů majících zkušenosti s užíváním ilegálních návykových látek. Respondenti již byli vybráni pro účel bakalářské práce. Úkolem navazujícího výzkumu bylo participanty požádat a přesvědčit v pokračování s tří letým odstupem. To se naštěstí povedlo a výzkum diplomové práce mohl být bez větších problémů realizován.

2.4.4 Osobní údaje participantů a jejich stručná biografie

V diplomové práci vystupuje celkem deset respondentů, z čehož dvě jsou ženy a zbytek muži. Kvůli zachování anonymity respondentů byla vynechána jejich jména a je použito pouze číslování participantů od 1. do 10. Dále byla zamlčena i jména měst či obcí, ze kterých tázaní pochází viz rozhovory dostupné v seznamu příloh. Věk participantů je od 21 let do 35 let a oba tyto údaje u každého z respondentů jsou pro lepší představu znázorněny v následujícím grafu (graf č. 1).

Graf č. 1: Věk a pohlaví respondentů (vytvořeno na základě dat získaných z rozhovorů,

pozn. F - female, M - male)

Zajímavý údaj určitým způsobem korespondující s vnitřní vyrovnaností, vnitřním klidem a zároveň spojen s různou mírou schopnosti přizpůsobení se, je informace o změně bydliště. Tento vnější faktor je více projednáván v souvislosti s vlivem na míru užívání návykových látek ve výše zmiňované bakalářské práci. Z výzkumu tedy vyplývá, že z celkových deseti participantů pouze tři z nich, a to respondent č. 3, 4 a 9, nezměnili místo bydliště z menšího města či obce do města většího. Respondent č. 4 byl však v minulosti závislý na denní bázi na pervitinu, což o vnitřní vyrovnanosti spíše nesvědčí. Ze shrnujícího medailonku z předchozí bakalářské práce bychom jeho užívání mohli přiřadit k mladistvé nerozváženosti až jakési revoltě vůči rodičům.

Celkem obsáhlý je u každého participanta tzv. medailonek - informace z rozhovoru z předchozí bakalářské práce. Směrodatné jsou informace o intenzitě užívání nelegálních návykových látek a drogových zkušenostech, údaje o rodinném zázemí i prožitém dětství, vlastním osobním životě či prokreační rodině, informace o celkovém životním stylu, trávením volného času, vzdělání, zaměstnání a další. Údaje jsou zásadní v utvoření si komplexnějšího výchozího obrazu o daném respondentovi k následnému porovnání životu před, během a po pandemii cov-19.

Respondent č. 1

Tázaný č. 1 spadá do kategorie pravidelných uživatelů marihuany a tabáku na každodenní bázi. Návykové látky užívá pravidelně již od střední školy a kratší časový úsek je i prodával, což spatřoval jako velmi stresové. Dále má drogovou zkušenost i s látkami na bázi kyseliny lysergové, metamfetaminu a další stimulancia. Jejich užívání bylo spíše na příležitostné rekreační fázi. Participant pochází z rozvedené rodiny se vcelku komplikovanými vztahy, díky kterým se rozhodl opustit své rodné město i rodinu. K vlastním partnerským vztahům se příliš nevyjadřoval, vážný vztah neměl. Přiznal, že kvůli užívání ilegálních drog přestal hrát basketbal a obecně skončil se všemi sporty. Veškerý čas trávil časově náročnou prací a uvolnil se pak výše zmíněnou marihuanou. Pracovně se pohyboval v odvětví stavebnictví a při posledním setkání během bakalářského výzkumu se rozhodl zabrouzdat do vod OSVČ v témže oboru.

Respondent č. 2

Druhý participant v předchozím výzkumu uvedl, že ilegální návykové látky taktéž poprvé vyzkoušel na střední škole. Z příležitostného užívání se s partou stala téměř každodenní záležitost a tázaný také přiznal, že bral látky i proto, aby zapomněl na bolest z rozchodu se svou expřítečkou, se kterou má dceru. Respondent č. 2 je tedy jediným, kdo měl ještě před pandemií prokreační rodinu. Jeho nukleární rodina patří taktéž mezi ty rozdělené. Součástí zapomenutí na jeho předchozí život patří i změna bydliště do většího města. Tázaný nikdy nepatřil ke sportovním nadšencům a volný čas trávil spíše s partou. Kouřit cigarety začal dokonce již v osmé třídě základní školy. Mezi ilegální látky, které vyzkoušel se řadí marihuana, MDMA, extáze a kokain. Respondent je bral jako zábavu a jistý únik od reality. Co se jeho zaměstnání týče, s novým bydlištěm přibyla i nová práce, kterou zhodnotil jako sice rutinní bez kariérního růstu, ale vcelku naplňující v porovnání s jeho předchozím zaměstnáním.

Respondent č. 3

Nejmladší ze všech tázaných - participant č. 3 užívá ilegální drogy spíše příležitostně, a to především s partou kamarádů nebo na hudebních akcích. Je opravdu pod velkým vlivem vrstevníků, ať už v užívání nelegálních ale i legálních návykových látek. Poprvé zkusil cigaretu v 15ti letech a pak následovala marihuana. Respondent zastával tvrzení, že ho ilegální drogy nijak neovlivňují, přestal se však věnovat většině svých zálib a volný čas trávil především s partou. Tázaný patří k menšině respondentů, kteří pochází z úplné rodiny a pevného rodinného zázemí. S rodiči stále žije a má s nimi hezký vztah. Vztahy a vlastní rodinu opravdu neřeší, nemá ještě stálé zaměstnání a nedávno vyšel ze školy. Jeho brigády ho příliš nenaplňovaly a raději se spoléhal na zázemí a pomoc rodičů.

Respondent č. 4

Respondent č. 4 si prožil divoké středoškolské období, kdy žil střídavě u otce a matky, utekl z domova, žil nějaký čas na ulici a propadlo tvrdým drogám společně s jeho expřítečkou. Závislost na pervitinu u něho byla zhruba jeden rok, pak se vrátil zpět do rodinného zázemí a začal pracovat. Drogy ho připravily o jeho sportovní formu a možná i

sportovní kariéru, kdy se na závodní úrovni věnoval thajskému boxu. Respondent vystřídal několik zaměstnání a měl vcelku problém sehnat zajímavou práci kvůli jeho poznamenanému trestnímu rejstříku. Nezáživné zaměstnání v něm opět rozpoutala náklonnost k ilegálním látkám, tentokrát i k těm psychedelickým. Téměř žádný volný čas a celkovou nespokojenost tázaný kompenzoval právě drogami, a to zejména marihuanou, MDMA a LSD. Zmiňované psychedelikum, které mu pomáhalo otevřít duši a nalézt životní směr a cestu, ho dostalo na skok dokonce i do psychiatrické léčebny. Tázaný měl kromě výše zmíněných ilegálních drog zkušenosti i s opiáty, kdy je užíval společně se svým otcem. Díky jeho častému užívání, které ale nebylo na denní bázi, měl respondent problém se seznámit a navázat hlubší partnerský vztah.

Respondentka č. 5

Respondentka č. 5 pochází z úplné rodiny ve východních čechách, kde alkohol nebyl rozhodně tabu. K užívání tabákových výrobků, marihuany a většího množství alkoholu inklinovala až na vysoké škole. Ilegální drogy vyzkoušela až po přestěhování do hlavního města a vždy ji k experimentu s návykovou látkou vybídla kamarádka. Tázaná patří spíše k těm, kteří se nechají velmi snadno ovlivnit druhými. S nelegálními drogami měla participantka velmi pozitivní zkušenosti - dokázala se tzv. odvázet, ztrácela zábrany v seznamování a užívala je spíše na nejrůznějších hudebních akcích spojených se zábavou. Dokonce je začala i preferovat před alkoholickými nápoji, protože po nich neměla žádnou kocovinu a začala i ubývat na váze, se kterou po celý svůj život bojovala. Ve svém volném čase tázaná sportuje a snaží se žít zdravým životním stylem. Dlouhou dobu byla tázaná singl, krátce před pandemií však navázala známost.

Respondentka č. 6

Šestá respondentka patří k jedněm z mála respondentů, kteří jsou vysokoškolsky vzděláni. Studium na vysoké škole však přináší mnoho stresu a otevírá studentům spoustu možností i co se zábavy a užívání návykových látek týče. Tázaná si studentská léta opravdu užívala na maximum a klubové prostředí a především s ním spojená elektronická hudba ji natolik uchvátily, že rozhodla pro brigádu právě zde. Počáteční zábava spojená s užíváním ilegálních substancí se však zvrátila v téměř rutinní záležitost spojenou právě s prací za

barem. Kromě užívání alkoholu v pracovní době se užívaly i drogy ilegálního charakteru, jako je kokain. Dále tázaná experimentovala s MDMA, extází, marihuanou, kyselinou lysergovou a pravidelně užívá nikotinové výrobky. Kromě toho ale stále sportuje a hlídá si zdravou stravu. Respondentka pochází z rozvedené rodiny, vnitřní klid a oddych hledá v rodné vesnici u svého otce. Svou vlastní prokreační rodinu ještě nezaložila.

Respondent č. 7

Tázaný č. 7 byl jako jediný z respondentů za prodej ilegálních látek trestně stíhán a dokonce si pobyl i ve vazební věznici. V minulosti ilegální drogy i užíval, protože mu s partou přinášely zábavu a zaplnil volný čas. Kvůli minimu pracovních zkušeností, trestnímu rejstříku a základnímu vzdělání měl respondent problém sehnat kvalifikovanou práci a většinou pracoval v gastronomickém odvětví, kterého ho absolutně nebavilo a způsobovalo mu spíše deprese a špatné psychické rozpoložení. Zaměstnání participant často střídal a v předchozím rozhovoru uvedl, že by nepracoval raději vůbec. Byl zvyklý na rychlý zdroj financí bez větší fyzické námahy z prodeje ilegálních látek. Respondent pochází z rozvedené rodiny, která se ho snažila udržet na učilišti, nicméně participant trávil čas raději s partou a školu nedostudoval.

Respondent č. 8

Respondent č. 8 je odlišný od všech předchozích respondentů svým téměř čistým „drogovým rejstříkem“. Jeho drogová zkušenost je téměř nulová - až na jediný experiment s marihuanou, který byl však i posledním. Pro výzkum je však důležitý pro jeho vazby s partou přátel, kteří ilegální látky užívají v souvislosti s hudebními akcemi, festivaly, ale i občasně ve volném čase. Tázaný sice pochází z rozvedené rodiny, nicméně má velmi úzké rodinné vazby s mamkou a i kvůli ní, se do větších drogových experimentů nikdy nepouštěl. Dokonce nekonsumuje ani alkoholické nápoje či nikotinové výrobky, protože mu zkrátka nechutnají. Respondent je studentem náročné vysoké školy, která mu přináší hodně stresu a zabírá mnoho času, nicméně studovaný obor je jeho koníčkem a spatřuje v něm smysl. Oboru se hodlá věnovat i v budoucím zaměstnání.

Respondent č. 9

Předposlední respondent patří mezi věrné až bláznivé příznivce elektronické hudby žánru drum and bass (zkráceně dnb). Ilegální látky užíval společně s partou svých dnb přátel na hudebních akcích, ale nejen tam. Řadí se však mezi rekreační uživatele, nikdy neužíval na denní bázi. Tázaný pochází ze stabilního rodinného zázemí a stále bydlí se svou orientační rodinou. Dříve uvedl, že kdyby nejspíše bydlel sám, užíval by ilegální látky mnohem častěji. Svůj volný čas dříve věnoval halové cyklistice, nyní dost pomáhá s prací na zahradě a rodinném domu. Podstatnou část volného času tráví také s kamarády, se kterými jezdí na hudební akce nebo podniká různé výlety, při kterých společně užívali LSD. Ilegální drogy má spojené se zábavou a nehodlá jejich užívání nikterak omezovat. Tázaný již nestuduje a věnuje se naplno své práci, která ho velmi baví a naplňuje.

Respondent č. 10

Desátý participant jako jediný nepochází přímo z České republiky, ale přestěhoval se sem j v jeho středoškolských letech. Změna prostředí, kultury a nový jazyk pro něj byla vcelku náročná zkušenost i s tím, že nepochází zrovna z nejlepšího rodinného prostředí. Jeho matka byla závislá na alkoholu společně s antidepresivy a respondent začal experimentovat s návykovými látkami již v útlém věku. Ani změna prostředí nevedla ku jeho prospěchu a participant se řadí mezi každodenní uživatele ilegálních návykových látek tohoto výzkumu. Respondent dokonce užíval ilegální drogy i v zaměstnání, ze kterého byl zanedlouho propuštěn. Vystřídal jich celou řadu, nikde nezůstal příliš dlouho. Ve svém volném čase se nikdy pravidelně nevěnoval nějakému koníčku a raději sahal po nějakých návykových látkách. Závislost ho dovedla do takové finanční tísně, že přišel i o střechu nad hlavou.

2.5 Výsledky rozhovorů

Osnova rozhovoru byla rozdělena do šesti přehledných celků, dle kterých se bude odvíjet i struktura následující části s výsledky dialogů participantů.

2.5.1 Psychické rozpoložení a změny během lockdown

Oficiálně první část vedeného rozhovoru po pandemii cov-19 se zajímá o aktuální

psychické rozpoložení a náladu tázaných. Informuje o hlavních novinkách a změnách od doby, kdy s respondenty nebyl veden žádný dialog tzn. od předešlé bakalářské práce. Zajímá se také o jejich osobní názor na pandemii covid-19, dodržování ochranných opatření, ale i na jejich pohled v rámci širšího měřítka - dopad pandemie a lockdown na společnost. Zajímavá je souvislost zodpovědného dodržování hygienických a karanténních opatření v porovnání s relativně zodpovědným celkovým přístupem ke zdraví a životu. Výsledky budou projednány a porovnány v závěrečné oblasti praktické části výzkumu. Změny v životech respondentů byly vcelku diametrálně odlišné. Ve výzkumu byly pozorovány dva převládající trendy - tendenci se spíše usadit, žít s partnerem anebo žít nadále singl životem.

Největší touhu po rodinném životě projevil respondent č. 4, který dokonce založil během lockdown rodinu: „(...) *jsem potkal lásku svého života, moc si rozumíme. Začli jsme spolu bydlet a před půl rokem se nám narodil krásnej syn. Syna jsem si vždycky tajně přál.*“ Tázaný také uvedl, že mu jeho život po narození syna začal dávat konečně smysl.

Jak se říká, respondent č. 9 do toho dokonce tzv. praštil a za měsíc se bude ženit: „(...) *Řekl jsem si, přežila to se mnou už 3 roky a i lockdown, tak už asi přežije všechno. Tak jsme se před rokem zasnoubili.*“ Zároveň však neplánuje měnit své vnitřní nastavení a jistou volnost: „(...) *ale furt máme demokracii a furt nás spojuje dnb, to zůstává, neboj!*“ Tento slogan vymyslel tázaný sám a vypovídá nejen o jeho smýšlení, ale byl vytvořen především ke vztahu k ilegálním drogám.

Pátá respondentka se během lockdown stačila rozejít s expřítelem, odstěhovat se a sestěhovat se s přítelem novým: „(...) *Nelíbilo se mi, že hodně kouří, když já tehdy přestala a pak všechny peníze a čas šel do aut. (...) celkově nebyl vůbec společenskej a měl jen své zájmy a ty můj vlastně nerespektoval. (...)*“

Pokud bychom měli zhodnotit celkovou náladu a rozpoložení participantů během rozhovoru, byla vcelku pozitivní či neutrální atmosféra. Pouze tři tázaní nepřišli zrovna pohodově naladěni, avšak jejich nálada se po dokončení rozhovoru o něco zlepšila. K lepší přehlednosti slouží tabulka č. 1, která byla vytvořena na základě osobního zhodnocení respondenta autorkou výzkumu.

Tabulka č. 1: Přehled rozpoložení respondentů během rozhovorů a dodržování cov-19 opatření

Rozpoložení respondentů během rozhovorů a dodržování cov-19 opatření		
participant	nálada a celkové rozpoložení	dodržování opatření
respondent č. 1	neutrální	odmítání
respondent č. 2	pozitivní	částečné respektování
respondent č. 3	spíše negativní	striktní dodržování
respondent č. 4	pozitivní	částečné respektování
respondent č. 5	pozitivní	striktní dodržování
respondent č. 6	neutrální	striktní dodržování
respondent č. 7	spíše negativní	odmítání
respondent č. 8	neutrální	striktní dodržování
respondent č. 9	pozitivní	striktní dodržování
respondent č. 10	spíše negativní	odmítání

Přístup k nařízeným opatřením proti onemocnění covid-19 respondenty byl taktéž velmi rozmanitý. Někteří je brali velmi zodpovědně, participant 1, 7 a 10 je spíše bojkotovali a dva tázaní je uchopili tzv. selským rozumem. Přehledné výsledky jsou v předchozí tabulce č. 1.

V čem se všichni participant 1 shodovali, je dopad pandemie covid-19 a lockdown na společnost. Za jedno byli s tím, že měl spíše negativní důsledky, což se strachu, stresu a deprese týče. Respondentka č. 6 doslova uvedla: *„No bylo to období plný napětí a stresu. Myslím, že to byla zkouška pro každého.“*

Čtvrtý participant však viděl v pandemii i leccos lehce pozitivního: *„(...) Pro lidi to je šok,*

ale zároveň velkej obrat k lepším věcem. K těm základním hodnotám - rodina, ty sám, máš čas přemýšlet o sobě, o tom, co je ve skutečnosti v životě důležitý.“

2.5.2 Dopad pandemie cov-19 na zaměstnání i vzdělání

Druhá sekce výzkumu se zajímá o zaměstnání a s ním spojené faktory ovlivněné pandemií cov-19. U studujících respondentů se rozhovor zaměřil i na ovlivnění vzdělávání během lockdown a pandemie.

Všichni tázaní by se shodli na tom, že jim karanténní opatření nějakým způsobem ovlivnila pracovní nebo studijní život. Stále studující respondenti uvedli, že jim byl omezen vstup do školy a většina výuky se přesunul do prostoru online. Na osmého participanta lockdown příliš vliv neměl: *„(...) Když bych to shrnul, tak na přednášky stejně nechodím, takže pro mne se nic moc nezměnilo.“* To pro šestou respondentku neměl lockdown až tak výrazný vliv: *„(...) do labu jsem pak později musela, máme tam kultivace a rozdělaný věci, takže jsme se testovali a chodili v rouškách, ale pro nás to není nic výjimečného. Musí se dodržovat přísná hygiena tak či tak.“* Respondent č. 3 se snažil během pandemie dodělat maturitu, kterou bohužel předtím neudělal. Jeho druhý pokus byl bohužel ale opět neúspěšný: *„No pořád jsem se snažil dodělat tu maturitu, ale to prostě nějak nevyšlo. To mne bylo fakt líto hlavně kvůli rodičům. (...)“* Pandemie cov-19 ovlivnila pracovní i studijní život všem respondentům ať už omezením vstupu do školy či místa výkonu práce nebo situačním zánikem pracovní pozice.

Co se zaměstnání anebo brigád týče, celkem čtyři z deseti participantů přišli na začátku lockdown o své pracovní místo. Zajímavé bylo dát do souvislosti ztrátu pracovní pozice a možné dosažené vzdělání, s čímž se vysokoškolské vzdělání rozumí vysokoškolský titul ale i probíhající studium na vysoké škole viz tabulka č. 2.

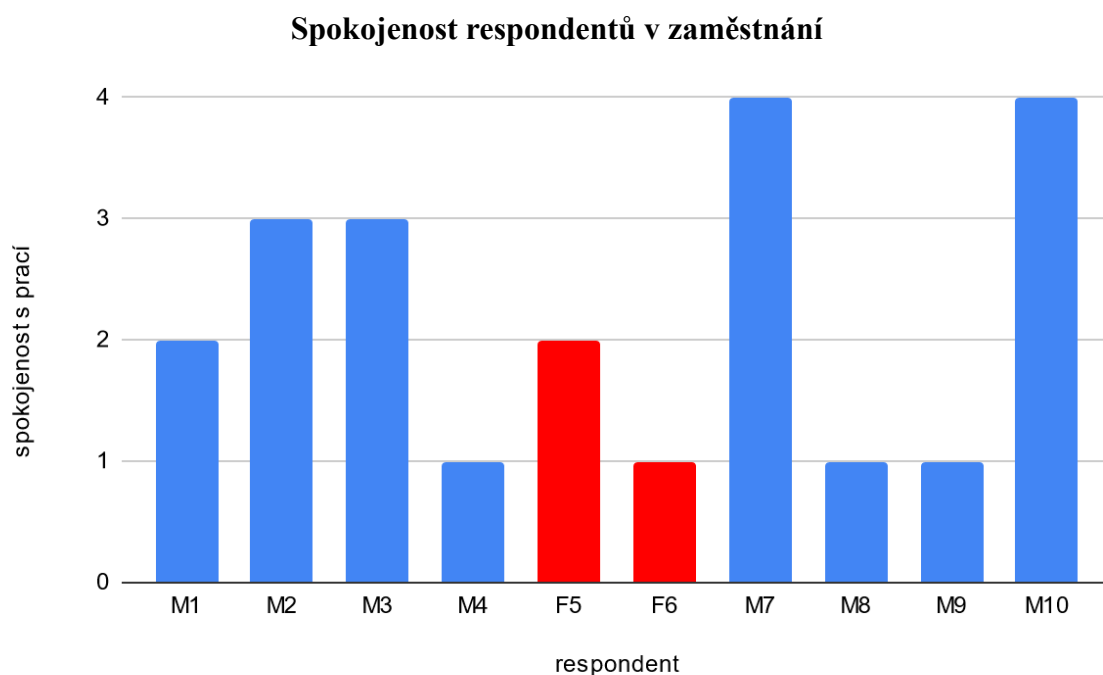
Tabulka č. 2: Vzdělání a ztráta zaměstnání během pandemie cov-19

Vzdělání a ztráta zaměstnání během pandemie cov-19		
participant	ztráta zaměstnání	vysokoškolské vzdělání
respondent č. 1	ne	ne
respondent č. 2	ano	ne
respondent č. 3	ano	ne
respondent č. 4	ne	ne
respondent č. 5	ne	ano
respondent č. 6	ano	ano
respondent č. 7	ano	ne
respondent č. 8	ne	ano
respondent č. 9	ne	ne
respondent č. 10	ne	ne

Všichni výše zmínění respondenti (respondent č. 2, 3 a 7), kteří přišli o své zaměstnání vlivem lockdown, zároveň nemají vysokoškolské vzdělání ani vysokou školu nestudují. U tázané č. 6 byla situace trochu složitější - její brigádu na baru sice uzavřeli, ale pracovala ještě v centru na odběr plazmy: „Přišla jsem kompletně o práci za barem, protože bylo vše zavřené, takže jsem si musela najít něco jiného. Práce v odběrovém centru na plazmě taky dost ubylo. Našla jsem si pak ale ty odběrová místa a tam platili vážně dobře, takže jsem si nestěžovala.“

Obrázek o ztrátě zaměstnání je spíše plastický, a proto se zaměříme na spokojenost se zaměstnáním.

Spokojenost v práci měli participanti zhodnotit jako ve škole známkami od 1 do 5. Nikdo z respondentů nepoužil nejhorší známku za 5, ale dva ze zmíněných byli s prací hrubě nespokojeni a hodnotili známkou 4. Více je k dispozici ve sloupcovém grafu níže (graf č. 2).

Graf č. 2: Spokojenost respondentů v zaměstnání (vytvořeno na základě dat získaných z rozhovorů, pozn. F - female, M - male, 1... největší spokojenost, 5... nespokojenost, známkování jako ve škole)

Celková spokojenost v zaměstnání, to jak nás práce naplňuje, jaký v ní vidíme smysl a jak dokážeme uplatnit svůj potenciál, má celkově vliv na naši psychiku. Proto jsem se vybraných respondentů tázala zrovna na toto téma. V předchozí bakalářské práci byly zjištěny souvislosti mezi nespokojeností v zaměstnání a užíváním ilegálních látek jako tzv. úniku, proto návaznost neopomím i v diplomovém výzkumu (Kroupová, 2020).

Se zaměstnáním a školou se pojí kolektiv lidí, ve kterém si obvykle nacházíme přátele. Na otázku, zdali se tázaní scházeli během lockdown s přáteli, 1/3 odpověděla kladně. Respondenti č. 3, 5 a 8 striktně dodržovali omezený pohyb a drželi se spíše doma. Tázaní č. 5 a 8 neužívali během pandemie ani žádné ilegální návykové látky. Výjimku tvoří respondent č. 3, který užíval marihuanu během online setkání se svými kamarády v prostředí online počítačových her. Z počátečního uvolnění, ale začal mít respondent s užíváním marihuany vcelku problémy: „(...) pak jsem z té trávy začal mít děsný schízny. (...) Takhle jseš zavřenej doma a víš, že to tady máš a můžeš dát kdykoliv. (...) Děsně se to prohloubilo. Pak jsem dával i věci, který jsem dával jen na akcích. Asi jen tak z nudy, nevím.“

Respondent č. 3 tedy začal doma užívat i jiné ilegální návykové látky a byly to kromě marihuany extáze, MDMA i speed. Jelikož však bydlel stále s rodiči, zanedlouho na to přišli: „(...) Jednou to naši zjistili. Měl jsem strašnou schízu a chtěl jsem se zabít. Byl jsem pak na psychiatrii, ale nechci se o tom bavit. Stydím se za to. Přehnal jsem to. A od té doby už nemůžu nic.“ reakce respondenta na protiepidemická opatření ho dovedla až do situace psychiatrického kolapsu, a to nakonec vedlo k ukončení užívání ilegálních drog.

Ti respondenti, kteří se scházeli s přáteli během pandemie užívali převážně marihuanu, jede z tázaných pervitin. Skupina respondentů, která během lockdown byla raději doma a nesetkávala se s přáteli neužívala ani ilegální či legální návykové látky. Třetí respondent se s přáteli osobně nestýkal a zároveň ilegální látky užíval. Vlivem psychiatrického kolapsu však s užíváním nadobro skončil. Pro shrnutí informací slouží následující tabulka (viz tabulka č. 3).

Tabulka č. 3: Užívání ilegálních látek během setkání s přáteli během lockdown

Užívání ilegálních látek během setkání v průběhu lockdown			
participant	setkání s přáteli	užívání il. l.	konkrétní užívané ilegální látky
respondent č. 1	ano	ano	marihuana
respondent č. 2	ano	ano	marihuana, mdma
respondent č. 3	ne	ano	marihuana, extáze, mdma, speed
respondent č. 4	ano	ano	marihuana
respondent č. 5	ne	ne	-
respondent č. 6	ano	ne	-
respondent č. 7	ano	ano	marihuana
respondent č. 8	ne	ne	-
respondent č. 9	ano	ano	marihuana
respondent č. 10	ano	ano	pervitin

Dále jsem se zaměřila na frekvenci setkávání se s přáteli, užívání ilegálních látek s partou a na pořádání parties během karanténních opatření.

Frekvence střetávání se s přáteli byla u různých respondentů různá. Celkem dva (tázaný č. 1 a 10) se vídali s partou každý den, taktéž dva tázaní (participant č. 2 a 4) se potkávali 1-2x týdně a s největší četností 1-2x do měsíce fungovali respondenti č. 5, 6, 8 a 9 viz. tabulka č. 4. Respondent č. 7 nebyl v rozhovoru nijak konkrétní a řekl, že se vídal s kamarády často a třetí respondent se zase vídal naopak s přáteli pouze v online světě: „(...) *Mám spíš kámoše přes Wofko. Na akce už teď nesmím, protože si už nesmím nic dávat a mne to vždycky strhne.*“

Tabulka č. 4: Přátelé, večírky a ilegální drogy v době lockdown

Přátelé, večírky a ilegální drogy v době lockdown				
participant	frekvence setkání	parties v době lockdown	užívání drog na parties	užívání drog na parties dříve
respondent č. 1	denně	málo	ne	ano
respondent č. 2	1-2x týdně	ano	ano	ano
respondent č. 3	online	ne	ano	ano
respondent č. 4	1-2x týdně	ne	spíše ne	ano
respondent č. 5	1-2x měsíčně	ne	ne	ano
respondent č. 6	1-2x za 2 týdny	málo	ne	ano
respondent č. 7	často	ano	ano	ano
respondent č. 8	2x do měsíce	ano	ne	ne
respondent č. 9	2x do měsíce	ano	ano	ano
respondent č. 10	denně	ne	ne	ano

Z tabulky č. 4 vyplývá, že celkem tři tázaní - respondent č. 2, 7 a 9 chodili i během lockdown na vlastně nelegální večírky a užívali ilegální látky. Celkem čtyři participant, a to tázaní č. 1, 4, 6 a 10 se takových akcí během pandemie cov-19 nezúčastňovali vůbec anebo jen v omezené míře a nekonzumovali zde žádné ilegální látky. Výjimku tvoří třetí respondent, který se parties neúčastnil v reálném světě, ale užíval ilegální látky během hraní počítačových her s komunitou. Participant č. 10 během pandemie užíval pervitin na denní bázi, nicméně se žádných večírků neúčastnil. Všichni tázaní dříve užívali ilegální drogy na večírcích či tačních parties kromě respondenta č. 8, který jako jediný ilegální drogy neužíval, i když parties navštěvoval s kamarády, kteří látky užívali.

2.5.3 Partnerské a rodinné vztahy během pandemie

Třetí oblast rozhovoru se soustředí na rodinu nebo partnera, kvalitu rodinných vztahů před a po pandemii a také na změnu životního tempa vlivem lockdown.

Všichni respondenti sdělili, že na počátku pandemie se jim životní tempo o dost zpomalilo. Někteří participanti uvedli, že spíš nežili nebo jen přežívali a respondent přímo č. 2 pronesl: *„(...)Člověk vlastně vůbec nežil na začátku toho všeho. Žil akorát ve strachu, doma, přežíval.“*

To by přímo mohlo souviset s myšlenkou usadit se a vést spíše rodinný život, než-li žít životem ve stylu jedna velká párty, jak to někteří respondenti měli tři roky nazpět. Přímo tomu nahrálo uzavírání podniků, barů, festivalů a celkově omezení kulturního života na minimum. Lidé trávili mnoho času doma, neutráceli za kulturní akce a mohli finanční prostředky soustředit jinam, pokud samozřejmě měli nějaký finanční příjem a další.

Výsledky výzkumu tomu nepřímou nasvědčují - celkem čtyři respondenti bádání jsou v partnerském vztahu a tři z nich se seznámili během pandemie. Čtvrtý tázaný však uvedl: *„(...) Těsně před covidem jsem potkal spřízněnou duši svého života (...)“* takže v tom až zas tak velká časová prodleva není. Naprostým extrémem je pak tázaný č. 9, který během lockdown stihl opravdu mnoho věcí, co se partnerství týče: *„(...)Seznámil jsem se, zasnoubil, sestěhoval se a za chvíli se ženim. Za všechno může covid.“*

Dalším logicky navazujícím tématem je společné bydlení a založení rodiny. Společné bydlení zahrnuje tzv. usazení se neboli zahníždění. To potvrdili všichni respondenti, kteří se během pandemie cov-19 i seznámili viz tabulka č. 5. Společné bydlení a soužití s partnerem totiž může mít nepochybný vliv na užívání ilegálních látek ať už v tom pozitivní či negativním světle. Pokud ale předpokládáme, že výše zmínění respondenti v partnerském svazku se chtěli usadit a později i zakládat rodinu, očekáváme klesající intenzitu užívání ilegálních drog.

Co se zakládání rodiny během lockdown týče, jediný respondent č. 4 ji skutečně založil. Jeho pohnutka k založení rodiny je však lehce kontroverzní: *„(...) Právě dřív, když jsem meditoval, tak se mi zjevoval nějaký muž a už jsem na to přišel - byl to můj syn. Zjevoval se mi, protože je to smysl celého mého života.“* Okolnosti jsou také trochu zarážející. Tázaný měl opravdu velký problém s užíváním ilegálních látek - rok byl závislý na pervitinu a poté předsedal na MDMA a LSD, které užíval v rámci meditace a duševního ponoření, nikoliv

na taneční akci jako většina respondentů. Tázaný doslova uvedl: „(...) houby, tripy, emko, prášky a tráva. Doslova jsem někdy lítal, ale ukázalo mne to zas jiný dimenze. (...) byly doby kdy jsem totálně ulítával, ale hodilo mne to právě na tu duchovní vlnu a ta mne přivedla sem.“

Všechny údaje o partnerství, sestěhování se a rodičovství během pandemie cov-19 jsou k nalezení v následujícím přehledu (viz. tabulka č. 5).

Tabulka č. 5: Partnerské vztahy a rodičovství během lockdown

Partnerské vztahy a rodičovství během lockdown				
participant	singl	seznámení během pandemie	usazení se během pandemie	rodičovství během pandemie
respondent č. 1	ano	ne	ne	ne
respondent č. 2	ne	ano	ano	ne
respondent č. 3	ano	ne	ne	ne
respondent č. 4	ne	ne	ano	ano
respondent č. 5	ne	ano	ano	ne
respondent č. 6	ano	ne	ne	ne
respondent č. 7	ano	ne	ne	ne

respondent č. 8	ano	ano	ne	ne
respondent č. 9	ne	ano	ano	ne
respondent č. 10	ano	ne	ne	ne

Co se týká vztahu s orientační rodinou, u všech respondentů zůstal nezměněn. Hojně využívali online technologie ke komunikaci v době lockdown či karantény. Respondenti také často uváděli, že měli naopak více času na komunikaci s rodinou a navzájem se psychicky podporovali. Ti respondenti, kteří nejsou v kontaktu s rodinou vůbec či minimálně svůj vztah nijak neprohloubili a vše zůstalo při starém.

2.5.5 Volný čas a zájmy participantů

Ve čtvrté sekci výzkumu je zaostřeno na volný čas a zájmy participantů. Ty se ukázaly jako jedny z klíčových faktorů při užívání ilegálních látek v předchozím bakalářském šetření. Ti, co se od útlého věku věnovali nějakému sportu nebo dlouhodobějšímu koníčku obvykle nepropadli typické každodenní závislosti i se distancovali od nějakého prodeje ilegálních látek. Jejich užívání bylo víceméně na rekreační bázi typicky během nějaké taneční akce nebo s partou přátel.

Nyní v době covidu-19 se situace změnila. Zpočátku pandemie měla většina z respondentů více volného času. Výjimkou je tázaná č. 5, které na počátku pracovní agenda spíše přibyla, ale poté se rozhodla pracovní místo změnit a mít více volného času.

Se způsobem trávení volného času souvisí i způsoby odbourávání stresu a relaxace. Jak se respondenti vypořádali s větším množstvím volného času i stresu během pandemie cov-19 se dozvíme níže. Na otázku, jak participantů tráví aktuálně čas, odpověděli velmi různorodě. U většiny se jednalo o období ke konci nebo těsně po celkovém lockdown v České republice. Respondent č. 1 odpověděl, že se začal zase naplno věnovat svému podnikání a zakázky se mu natolik rozjely, že jim věnoval většinu svého volného času. Kromě toho

mínil trávení volného času i s partou kamarádů.

Tázaný č. 2 tráví volný čas především s přítelkyní: „*Hlavně s Veronikou, děláme takový ty fajn věci, společně vaříme, koukáme na filmy, jdem ven. (...)*“ Kromě toho respondent uvedl, že když se covidové situace uvolnila, jezdil za malou dcerou a stýkal se s přáteli.

Třetí participant uvedl, že ve volném čase hrál počítačové hry, hlídal své sestře dítě a chodil také na brigádu.

Čtvrtý respondent se primárně soustředil na svého prvorozeného syna a také prozradil, že se věnoval i sportu.

Pátá respondentka se začala soustředit sama na sebe - hodně sportovala a dokonce se přihlásila do modelingové soutěže. Uvedla, že také trávila čas se svým partnerem a to aktivní formou - podnikali různé výlety atp. Koupila si domů také nový přírůstek - zakrslého králíka.

Tázaná č. 6 uvedla vcelku různorodé aktivity: „*Nic se nezměnilo, řekla bych. Hýbu se, cestuju, relaxuju, poslouchám hudbu, chodím na akce.*“

Sedmý respondent byl s odpovědí vcelku rychle hotový a uvedl, že žádný volný čas nemá.

Respondet č. 8 uvedl: „*Snáním se sportovat, dost času věnuju škole a práci a sem tam zajdu ven s kamarády.*“ Rozhovor s ním byl však realizován po skončení pandemie covid-19 a v tvrdém lockdown se rozhodně s přáteli nescházel a dodržoval striktně všechna nařízení. Dále také uvedl, že se vrátil ke svým starým zálibám - hrám na počítači.

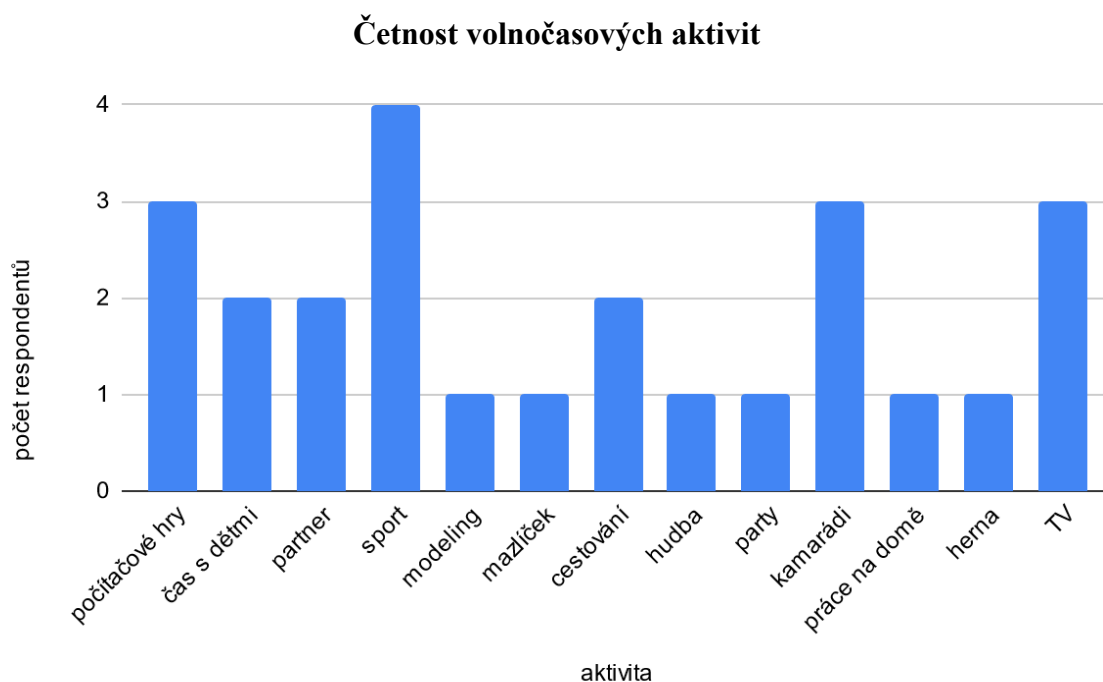
Devátý participant prozradil, že přestal jezdit na hudební akce a místo toho podnikal nejruznější výlety a pracoval okolo domu a na zahradě. Kromě toho uvedl i hry na počítači a relaxování u televize.

Poslední respondent byl velmi stručný a uvedl, že volný čas trávil v herně anebo sledováním seriálů.

V níže uvedeném grafu jsou k nalezení všechny volnočasové aktivity deseti respondentů a jejich četnost (graf č. 3).

Zajímavou informací plynoucí z dialogů, je vytvoření si nového zájmu během většího množství volného času v době pandemie. Všichni tázaní kromě participanta č. 1 odpověděli, že si během lockdown žádné nové zájmy neosvojili a spíše se vrátili ke svým dřívějším zálibám. Respondentka č. 6 se vrátila ke hře na klavír, tázaní č. 8 a 9 začali hrát počítačové hry. Jediný respondent č. 1, který na otázku odpověděl kladně, ale sdělil

následovně: „No jako začal jsem víc chlastat. (smích) A možná i hulit. Hrozný. Jako byl jsem fakt nasranej, půl roku na něčem makáš a pak ti ze dne na den řeknou, že končíš, (...).“, což zrovna nepovažujeme za pozitivní vytvořenou zábavu, nýbrž jakýsi únik.

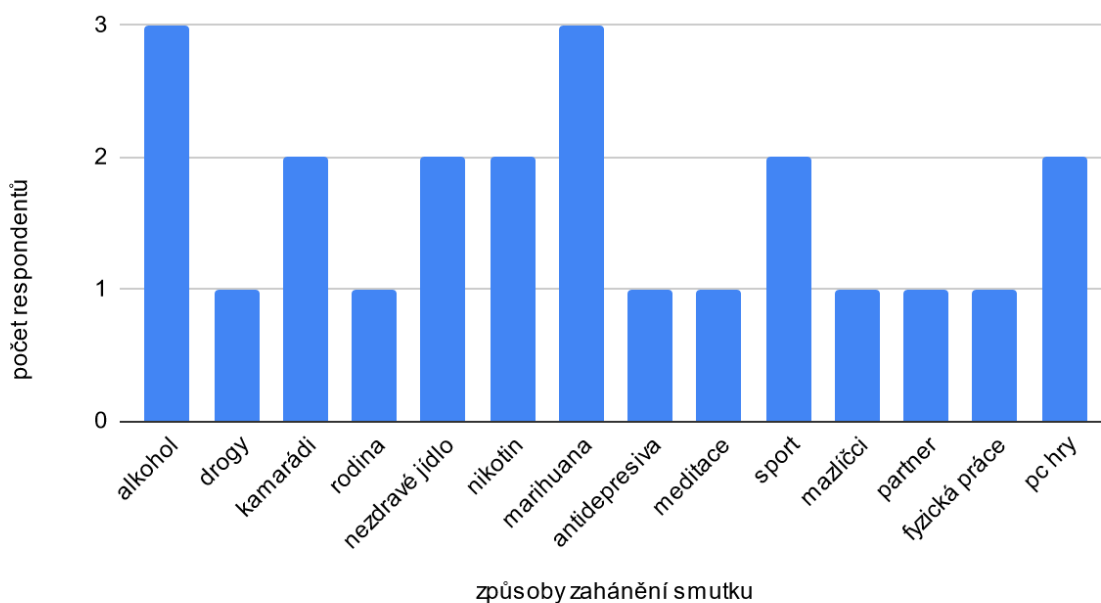
Graf č. 3: Četnost volnočasových aktivit (vytvořeno na základě dat získaných z rozhovorů)

Výzkum se v této části zabývá ještě jednou velmi podstatnou věcí - jak respondenti pracují se špatnou náladou a smutkem. S politováním bylo zjištěno, že nejvíce byl respondenty zaháněn smutek a špatná nálada alkoholem a tabákovými výrobky. Konkrétně se jedná o respondenty č. 1, 2 a 6. Výjimkou nebyla u tázaných č. 1, 2 a 7 ani marihuana. Respondent č. 2 se dokonce nevyhnul tvrdším drogám. Nápomocná může být výše uvedená tabulka č. 3.

Dostí překvapivě odpověděl na otázku práce se smutkem tázaný č. 3: „No od toho incidentu беру docela silný antidepressiva, takže se udržuju v dobré náladě každý den.“ respondent se totiž dostal do takových problémů s ilegálními látkami během pandemie covid-19, že byl odvezen do psychiatrické léčebny a byla mu stanovena přísná medikace.

Abychom zde jen nevzdvihovali tu horší stranu mince, někteří tázaní v nekomfortních situacích meditují, sportují, fyzicky pracují, hrají pc hry, řeší problémy s rodinou či kamarády nebo se ubírají k domácím mazlíčkům. Pro lepší přehled jsou všechny zmíněné protistresové metody respondentů společně s jejich četností uvedeny v následujícím grafu č. 4.

Způsoby zahánění stresu a špatné nálady

Graf č. 4: Způsoby zahánění stresu a špatné nálady (vytvořeno na základě dat získaných z rozhovorů)

2.5.6 Návykové látky v kontextu pandemie cov-19

Pátá sekce výzkumu se zabývá myšlenkou návykových látek, a to konkrétně frekvencí užívání během pandemie cov-19 v porovnáním s užíváním v čase před lockdown. V řešení je taktéž problematika dostupnosti ilegálních drog v době omezení pohybu, uzavírání klubů apod., unikání od stresu a problémů pomocí ilegálních látek atd.

2.5.6.1 Změna závislostního chování vlivem lockdown

V průběhu výzkumu bylo zkoumáno a porovnáváno s jakou intenzitou užívali respondenti ilegální návykové látky před pandemií cov-19 (výzkum bakalářské práce) a během ní.

Během pandemie cov-19 a patřičného stresu spojeného s omezením pohybu, uzavírání obchodů, podniků atd., strachem z nakažení, ztráty pracovního místa, nejistou budoucností apod. bylo u některých respondentů zpozorováno tzv. únikové chování.

Únik je jedno z možných sociálně-patologických řešení krizových situací, kdy se lidé ubírají k různým závislostem (Hubinková, 2008). V případě tohoto výzkumu k návykovým látkám především ilegálního i legálního charakteru.

Před výzkumem bylo zaznamenáno většinou příležitostné užívání ilegálních drog u tázaných č. 3, 4, 5, 6, 7 a 9 (viz tabulka č. 6). Každý den si navykli ilegální látky užívat participanti č. 1, 2 a 10. Čtvrtý tázaný byl zprvu každodenním uživatelem pervitinu, ale pak svou závislost omezil na příležitostnou.

Další sekce zkoumání se zaměřila na zvýšené užívání tabákových výrobků během lockdown. Pokud respondent uvedl, že alespoň ze začátku pandemie cov-19 měl zvýšenou potřebu užívat tuto návykovou látku, byla jeho odpověď zaznamenána v nadcházejícím grafickém seznamu (tab. č. 6: Změna závislostního chování během pandemie covid-19) jako kladná. Tento princip je použit u všech návykových látek tabulky. V případě užívání nikotinu to bylo hned sedm respondentů (tázaný č. 1, 2, 3, 4, 6, 7 a 10), kteří zaznamenali zvýšenou potřebu kouřit během lockdown.

Zvýšenou konzumaci alkoholických nápojů přiznali tázaní č. 2, 5, 6 a 7. Pátá participantka přiznala: „(...) *Vínko večer u televize, když člověk nikam nemohl a musel být doma. A opravdu té práce a starostí bylo dost, takže jsem ne vždycky měla sílu na to cvičit.*“

Respondetka č. 6 to měla velmi podobně: „(...) *Miň jsem řídila, měli jsme víc pohody večer a k filmu, proč ne. Navíc červené víno má spoustu benefitů (...).*“

Co se pak kouření marihuany týče, zvýšenou potřebu zaznamenali respondenti č. 2, 3 a 7 (viz tabulka č. 6). „*Jo, v lockdown jsem hulil dost. Byl jsem doma, měl jsem na to čas. Ted'ko spíš po práci, ale snažím se tolik nehulit. Klidně i sám si dám. (...)*“, uvedl sedmý respondent při rozhovoru.

Alkohol a cigarety sice nepatří mezi ilegální návykové látky, bereme-li v potaz, že všem participantům již bylo 18 let. Nicméně společně s marihuanou tato trojice tvoří v teorii

vstupních drog důležitou posloupcí (alkohol - nikotin - marihuana), která může uživatele přenést i na čtvrtou metu ilegálních návykových drog tvrdšího charakteru jako je např. extáze, kokain, pervitin atd. (Shukla, 2013; Lynskey, 2018). Výsledky „the Gateway theory“ byly porovnávány s výsledky přecházející bakalářské práce a byla nalezena komplementarita obou výzkumů.

Poslední sloupec tabulky č. 6 vypovídá o vzestupném užívání ilegálních drog respondentů během lockdown. Pouze však dva tázaní, a to respondent č. 3 a 10 pocítili větší touhu užívat ilegální drogy, což je poměrně překvapivý výsledek šetření (viz tabulka č. 6).

Tabulka č. 6: Změna závislostního chování během pandemie covid-19

Změna závislostního chování během pandemie covid-19					
participant	frekvence užívání il. látek před lockdown	zvýšená potřeba nikotinu	zvýšená konzumace alkoholu	zvýšené užívání marihuany	zvýšené užívání ostatních ilegálních drog
respondent č. 1	denně	ano	ne	ne	ne
respondent č. 2	téměř denně	ano	ano	ano	ne
respondent č. 3	příležitostní	ano	ne	ano	ano
respondent č. 4	denně/příležitostní	ano	ne	ne	ne
respondent č. 5	příležitostní	ne	ano	ne	ne
respondent č. 6	příležitostní	ano	ano	ne	ne
respondent č. 7	příležitostní	ano	ano	ano	ne

respondent č. 8	neužíval	ne	ne	ne	ne
respondent č. 9	příležitostní	ne	ne	ne	ne
respondent č. 10	denně	ano	ne	ne	ano

2.5.6.2 Změna dostupnosti ilegálních drog

Co se pravděpodobně v době uzavírání podniků a dalších prostor kvůli hygienickým opatřením proti šíření koronaviru u participantů změnilo, byla dostupnost ilegálních drog. Stejnou úvahu měla i participantka č. 6: *„Asi by mohly být problémy s dostupností, ale já jsem žádné problémy neměla, respektive jsem nic moc nesháněla.“*

Nicméně však tento předpoklad zůstal ve většině případů nenaplněn. Absolutně žádné problémy se sháněním ilegálních látek neměli tázaní č. 1, 2, 3, 4, 7 a 9. Respondent č. 3 nastínil, jak předání probíhala: *„(...) měl sem všechno přes kamarády jako vždycky. Někde jsme si to akorát venku předali, když jsme se nescházeli v hospodě anebo v klubu.“*

Jako jediný měl problémy respondent č. 10, a to ne konkrétně s předáváním ilegálních látek, ale s finanční náročností těchto substancí.

Pátý a osmý tázaný v době lockdown ilegální drogy vůbec neužívali, tudíž ani neřešili jejich dostupnost v době omezení pohybu, uzavírání podniků atd.

2.5.6.3 Změna formy užívání ilegálních látek během lockdown

Dalším zajímavým postřehem je, zdali se změnila u respondentů forma užívání ilegálních látek. Většina participantů se řadí mezi rekreační uživatele a v době před lockdown užívali ilegální drogy především s kamarády např. po práci, na hudební akci, v klubu atp. Během pandemie cov-19 se však okolnosti změnily.

V rozhovorech participanté uvedli, že tázaný č. 1, 2, 3, 4 a 7 začal užívat ilegální látky spíše sám než s partou přátel. Třetí respondent sice užíval v partě, ale jeho kamarádi byli pouze online, takže se stýkali pouze virtuálně. Respondent č. 4 se snažil díky ilegálním substancím dostat blíž do svého nitra během meditace.

U uživatelů č. 5, 6, 9, a 10 nedošlo k převratným změnám, tudíž tito respondenti užívali

výhradně s přáteli.

Osmý respondent nezměnil na ilegální návykové drogy ani během lockdown názor a distancoval se od nich i během pandemie cov-19.

2.5.7 Psychické rozpoložení během pandemie cov-19

Závěrečná část výzkumu se soustředí na témata nervozity a úzkosti spojené s lockdown, únikové chování prostřednictvím ilegálních látek, další faktory související s psychickou pohodou a téma psychohygieny a copingových strategiích klíčové především pro pedagogickou část práce.

2.5.7.1 Nervozita a úzkost spojená s lockdown

Pandemie covid-19 a s ní spojené restriktce, lockdown, nestandardní situace, omezování pohybu, uzavírání podniků atd. většinu z nás nenechala klidným. Většina respondentů během lockdown a karanténních opatření pociťovala určitou nervozitu, nejistotu či úzkost. První respondent v rozhovoru například uvedl: *„Hele na začátku jsem se necítil úplně nejlíp, ale to asi nikdo. Ale pak se s tím člověk naučil nějak pracovat, musel se přizpůsobit. (...)*“

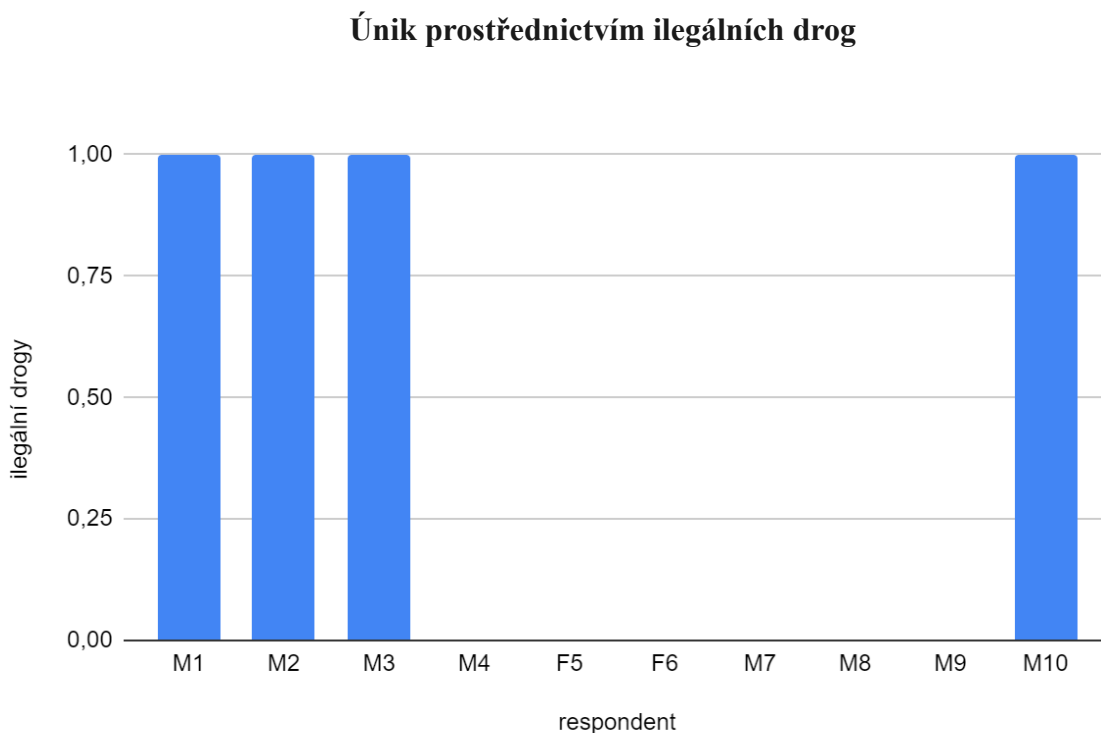
Jediný respondent, který se nenechal pandemií covidu-19 pohltnout je tázaný č. 10, ten žádnou nervozitu ani úzkost nepocítil. Bylo to ale podle všeho způsobeno jeho pervitinovou závislostí na každodenní bázi, která ho víceméně odvedla od všední reality.

2.5.7.2 Únik prostřednictvím ilegálních drog

Otázka pracování se stresem, úzkostí a špatnou náladou je předmětem až poslední sekce výzkumu, nicméně byla zařazena i do páté oblasti v kontextu s ilegálními drogami, a to v konkrétním znění: *„Zaháníš špatnou náladu častěji drogami než tomu bylo dříve? Proč?“*

Celkem čtyři participanti (č. 1, 2, 3 a 10) přiznali, že pomocí drog skutečně utíkali před realitou a problémy. Tázaný č. 10 doslova uvedl: *„No na začátku, když jsem bral každý den, tak prostě potřeboval jsem celou tu situaci hodit za hlavu, to určitě. (...)*“ Ostatní respondenti užívání ilegálních drog za účelem zbavení se stresu a úzkosti nepotvrdili viz graf č. 5: Únik prostřednictvím ilegálních drog. Ti respondenti, kteří odpověděli záporně - neužívají ilegální drogy pod stresem za účelem úniku, byly bodově ohodnoceni nulou. Ti,

co užívali ilegální látky za tímto účelem byli ohodnoceni hodnotou 1.

Graf č. 5: Únik prostřednictvím ilegálních drog

(vytvořeno na základě dat získaných z rozhovorů, 0 - respondenti se zápornou odpovědí, 1 - respondenti s kladnou odpovědí)

2.5.7.3 Další faktory související s psychickou pohodou

Zajímavá položka pro porovnání ve smyslu k odpovědnosti za vlastní zdraví a život i v následné souvislosti s užíváním ilegálních látek je užívání medikamentů a dodržování jejich dávkování, stanovené lékařem. Pouze však dva participanti (respondent č. 3 a 5) výzkumu užívají léky na pravidelné denní bázi a dodržují dávkování dle předpisu, tudíž nemůžeme z výsledků vytvářet převratné závěry.

Problémy se spánkem řešilo celkem sedm respondentů viz tabulka č. 7. Otázkou však je, jak komplikace řešili. Participant č. 1 uvedl: „(...) *Většinou si zahulim. A mám klid. Brát nějaký prášky, to je fakt lepší zeli za mne.*“ Tázaný č. 2 se také chtěl vyhnout veškerým medikamentům: „*No, měl jsem problémy se spaním, ale nechtěl jsem do sebe nic moc rvát, jen jsem bral chvíli melatonin, jinak nic. Ale zjistil jsem, že stejně působí i kratom. Je to*

fakt zajímavá věc.“

Co se pak existenčních problémů týče, na vlastní kůži je během lockdown prožili tázaní č. 2, 6, 7 a 10. Respondent č. 2 uvedl: *„(...) když začal lockdown, přišel jsem o práci, tak to jsem byl docela ve stresu, ale jsme v Praze, tak tady máš hodně příležitostí, člověk musí chtít a nebejt línej víc co.“*

Tázaná č. 6 nemá příliš čas na práci jako takovou, protože ještě dokončuje studium: *„Mohlo by to být lepší, ale snažím se, co to dá, ale s tím doktorátem to není zas tak easy, není moc času na práci.“*

Sedmý respondent měl taktéž během lockdown problémy, které ještě dlouho přetrvávaly: *„Celej covid bez práce, to bylo šílený. Dost jsem se i zadlužil, tak to pomalu splácím, no bude to ještě trvat.“*

Desátý participant doplatil velmi tvrdě na pervitinovou závislost: *„Během covidu jsem neměl žádný peníze a ještě jsem si půjčoval. Ted' se snažím fakt makat, abych něco splatil no.“*

U třetího respondenta nemůžeme úplně striktně hovořit o finanční nezávislosti či existenčních problémech, protože je stále finančně závislý na svých rodičích: *„Ne, i když jak tat'ka přišel o práci, tak to bylo krušnější, ale ted' už v poho. Rodiče mne vždycky se vším pomůžou.“*

Ostatní tázané výzkumu finanční problémy netížily. Podrobnější data jsou k dispozici v následující tabulce č. 7.

Tabulka č. 7: Další faktory související s psychickou pohodou

Další faktory související s psychickou pohodou				
participant	užívání medikamentů	dodržování dávkování	problémy se spánkem	existenční problémy
respondent č. 1	ne	/	ano	ne
respondent č. 2	ne	/	ano	ano
respondent č. 3	ano	ano	ano	ne
respondent č. 4	ne	/	ano	ne
respondent č. 5	ano	ano	ne	ne
respondent č. 6	ne	/	ne	ano
respondent č. 7	ne	/	ano	ano
respondent č. 8	ne	/	ano	ne
respondent č. 9	ne	/	ne	ne
respondent č. 10	ne	/	ano	ano

2.5.7.4 Psychohygienu a práce se stresem

Závěrečná část rozhovoru se ubírala k tématu práce se stresem a také k psychohygieně během pandemie covid-19 a následnému lockdown. Období restrikcí nenechalo nikoho z nás v naprosté psychické pohodě a tak bylo na místě se respondentů zeptat, jak obecně pracují se stresem a co jim nejvíce pomohlo během lockdown. Bylo také zachyceno, kolik tázaných sáhlo v rámci úniku od situace po návykových látkách.

Mezi respondenty se nejčastěji objevovaly odpovědi na téma práce se stresem odpovědi typu sport, rodina, syn/dcera, přítelkyně, ale i bohužel cigarety alkohol. Vypořádat se

stresem pomohla v největší míře rodina či partner respondentům č. 2, 3, 4, 5, 6, a 9 viz tabulka č. 8. Tázaní č. 1, 5 a 6 zařadili do psychického detoxu sport a respondenti č. 1, 2, 6, 7 a 10 se bohužel uchýlili k návykovým látkám jako je alkohol, nikotin a ilegální drogy. Ty užíval participant č. 1 a 2, a to konkrétně marihuanu. Ostatní respondenti i přesto, že ilegální látky užívaly je do psychického detoxu nezařadili. Třetí respondent na otázku práce se stresem uvedl: *„Ted' na to беру antidepressiva. Asi s tím jinak pracovat neumím. Jakože učili mne nějakou psychohygienu, když jsem byl ve cvokárně, ale moc to nepomáhá.“*

Na otázku: *„Co ti v době pandemie a lockdownu nejvíce pomohlo?“* respondenti většinou odpovídali obdobně. Mezi nejčastější odpovědi se řadili přátelé, rodina, práce, partner, sport ale i drogy, které tentokrát zmínil respondent č. 3 a 7. Dvakrát byla zmíněná i práce, a to u respondenta č. 1: *„Nejvíc mne teda pomáhala práce, to nevím co bych bez toho dělal. Pak asi i lidi kolem a nesledovat tu mediální masáž a prostě se z toho neposrat a makat no. Pak není čas přemejšlet nad blbostma.“* a tázaného č. 9.

S nejmoudřejší odpovědí pak přišel participant č. 8: *„Udržet si určitej nadhled nad věcí a dělat pro to maximum - chovat se maximálně bezpečně a ohleduplně.“*

Všechny odpovědi jsou pro přehled zestručněny v následující tabulce č. 8.

Tabulka č. 8: Práce se stresem před i po dobu lockdown

Práce se stresem před i po dobu lockdown		
participant	práce se stresem	psychická pomoc během pandemie
respondent č. 1	cigarety, marihuana, posilovna (dříve)	práce, kamarádi, nesledovat zprávy
respondent č. 2	hudba, cigarety, marihuana, alkohol, dcera, přítelkyně	vztah, kamarádi
respondent č. 3	antidepressiva	rodina, drogy
respondent č. 4	meditace, syn, přítelkyně	meditace, přítelkyně, syn, sport

respondent č. 5	sport, přátelé, rodina	rodina, přátelé
respondent č. 6	sport, sauna, kamarádi, cestování, jídlo, párty, rodina	aktivní životní styl, rodina, kamarádi
respondent č. 7	cigarety	spolubydlící, marihuana, cigarety, kamarádi
respondent č. 8	/	udržení nadhledu, ohleduplné a bezpečné chování
respondent č. 9	fyzická práce venku, kamarádi	práce, přátelé
respondent č. 10	cigarety, alkohol	/

2.6 Shrnutí výsledků výzkumu

Cílem diplomové práce je zmapovat vliv protiepidemických opatření na užívání ilegálních drog u vybraných respondentů na základě komparace rozhovorů těchto respondentů v době před pandemií covid-19 a během ní. Dílčí východiska se soustředily na změnu formy užívání ilegálních látek, vliv míry závislosti na užívání během lockdown, generalizaci faktorů typického uživatele během pandemie covid-19 a na copingové strategie vybraných participantů výzkumu.

Všechny výsledky rozhovorů praktické části výzkumu byly podrobeny detailnímu rozboru a byly zjištěny následující závěry.

2.6.1 Hlavní cíl výzkumu

Klíčovou myšlenkou celého výzkumu je kromě získání a zaznamenání důležitých informací souvisejících s užíváním ilegálních látek během pandemie covid-19 také zmapování vlivu lockdown na užívání ilegálních drog u vybraných respondentů. Zásadní otázkou je, **zda-li lockdown vedl k výraznému zhoršení závislostního chování** u vybraných respondentů. U některých respondentů bylo opravdu zpozorováno tzv. únikové chování, což je jedna z možných řešení krizových situací, nicméně se jedná o řešení

sociálně-patologické, tzn. s negativními důsledky ať už na respondenta samotného nebo na jeho sociální okolí.

Z výsledků šetření vyplývá, že spíše než ilegální drogová situace (tzn. ilegální návykové látky jako je kokain, extáze, pervitin, marihuana atd.) se u respondentů výrazně zhoršila situace u sice legálních návykových látek, nicméně neméně školivých. Sedm z vybraných respondentů uvedlo, že měli během lockdown zvýšenou potřebu užívat tabákové výrobky s obsahem nikotinu (viz tabulka č. 6: Změna závislostního chování během pandemie covid-19). Zvýšenou konzumaci alkoholických nápojů během pandemie covid-19 pak potvrdili čtyři z deseti účastníků a vzestupné užívání ilegálních drog přiznali pouze dva tázaní.

Vzestupnou tendenci můžeme potvrdit, ale jen u dvou respondentů z deseti. Tedy nedošlo k většinovému zhoršení, nicméně v případě souběhu několika faktorů (psychické problémy, sociální izolace) může u konkrétních jedinců k zhoršení dojít.

Zajímavým zjištěním také bylo, že ti respondenti, kteří užívali ilegální drogy spíše na občasnou rekreační bázi v rámci nějaké hudební akce, okruhu přátel, zábavy, meditace apod. neměli kromě jediného respondenta zvýšenou potřebu ilegální návykové drogy užívat. Co bylo během a po lockdown zpozorováno, byla určitá změna životního stylu. Čtyři respondenti se po čas pandemie covid-19 seznámili se svým současným partnerem a čtyři se také během lockdown usadili. Jeden z respondentů dokonce založil během pandemie vlastní rekreační rodinu a jeden z tázaných se zasnoubil i oženil (viz. tabulka č. 4: Partnerské vztahy a rodičovství během lockdown).

Všichni účastníci také potvrdili, že se jejich životní tempo na začátku a některým i během lockdown o dost zpomalilo. Vlivem uzavření podniků, klubů a celkového omezení kulturního života přímo souvisí s myšlenkou usazení se a vedení poklidnějšího života. Se zklidněním celkového životního stylu souvisela i převážně negativní odpověď od vybraných tázaných výzkumu ve věci dalšího experimentování s doposud nevyzkoušenými ilegálními látkami.

Výjimku průzkumu tvoří pouze dva respondenti, z čehož jeden byl během covidu opět těžce závislý na pervitinu a druhý vymykající se účastník měl těžké psychické problémy, které souvisely nejen se stresem z pandemie covid-19, ale i s určitými predispozicemi respondenta užívajícího i přes výstrahy ilegální drogy.

2.6.2 Dílčí cíle výzkumu

Následující dílčí cíle výzkumu se soustředí na další faktory, které výrazně ovlivňují užívání ilegálních drog v období lockdown. Jednalo se především o zkoumání změnu míry závislosti během pandemie cov-19, s tím související změnu formy užívání ilegálních drog během lockdown, dále byla vyvozena obecná charakteristika typického uživatele ilegálních drog během lockdown a zajímala nás i práce se stresem vybraných respondentů výzkumu.

2.6.2.1 Vliv míry závislosti na užívání během lockdown

Co bylo u respondentů pozorováno jak v čase před pandemií cov-19, během i po jejím útlumu, byla změna míry závislosti na ilegálních látkách, respektive změna frekvence užívání. Většina respondentů, kteří užívání ilegálních drog praktikovali především kvůli zábavě s partou, na hudební akci, v klubu atd. (v literatuře se setkáváme s pojmem rekreační uživatelé drog) se proti dalšímu užívání během lockdown vymezili, protože již nebylo mnoho příležitostí k užívání za účelem zábavy. Jejich teoretická křivka frekvence užívání by tedy šla strmě dolů.

Ti respondenti, kteří užívali ilegální drogy na každodenní bázi v užívání i nadále pokračovali buď se stejnou intenzitou užívání nebo frekvencí či množstvím užívání ilegální drogy dokonce zvýšili. V prvním případě se jednalo o respondenty č. 1 a 2, ve druhém případě o tázaného č. 10, který propadl pervitinové závislosti. Čtvrtý respondent byl sice také v minulosti každodenně závislý na pervitinu, nicméně ještě delší dobu před pandemií cov-19 dokázal se závislostí skoncovat. Co ho k tomu motivovalo? Sport, kterému se dříve věnoval na závodní úrovni, zdraví, celková neudržitelnost závislostního chování. Díky nenaplňujícímu stereotypnímu zaměstnání se k užívání však přece jen vrátil, ale naštěstí ne k pervitinu a ne v každodenní intenzitě. Paradoxně mu však rekreační užívání LSD a MDMA dopomohlo s drogami skončit úplně a otevřela se mu nová cesta i smysl života.

Třetí participant se odchyluje od všech ostatních respondentů výzkumu. Během pandemie cov-19 se začaly projevovat jeho psychické problémy vlivem zvýšeného stresu a absence sociálních kontaktů. Respondent se začal čím dál tím více uchýlovat k užívání ilegálních látek během online setkání s přáteli a rekreační užívání se rázem proměnilo v každodenní závislost. Ilegální drogy společně s dalšími okolnostmi výrazně zhoršily jeho psychický stav a nyní je respondent pod psychiatrickým dohledem a užívá antidepresiva.

2.6.2.2 Změna formy užívání

Pandemie covid-19, s ní spojený lockdown a omezení sociálních kontaktů měly společný vliv na změnu formy užívání ilegálních drog u vybraných respondentů. Pět z deseti tázaných začalo během lockdownu užívat více ilegální látky samo než s partou přátel. Jednalo se tedy konkrétně spíše o „soft formy“ ilegálních látek jako je marihuana. Vystihující odpověď participanta č. 1.: „ (...) *nebylo moc kšeftů. Tak co má člověk dělat vid'. když dáš brko, tak jsi prostě v klidu. Máš problémy v p..., někde prostě. A cejtíš se fajn.*“ a respondent č. 7: *Jo, v lockdownu jsem hulil dost. Byl jsem doma, měl jsem na to čas. (...)*“

2.6.2.3 Generalizace faktorů typického uživatele během lockdownu

Zajímavá souvislost vyplynula při zkoumání odpovědnosti během pandemie covid-19 (tzn. dodržování restrikcí), způsobu života, spokojenosti v práci a frekvence užívání ilegálních látek u vybraných participantů výzkumu. Na otázku: „*Kdo během pandemie covid-19 nejvíce užíval ilegální látky?*“ bychom po vzájemné komparaci respondentů výzkumu mohli souhrnně odpovědět, že **typickým uživatelem výzkumu během lockdownu je generalizovaně osoba, která vede singl život bez partnera, odmítá nařízení spojené s pandemií covid-19, není příliš spokojena ve svém zaměstnání a v období před pandemií covid-19 užívala ilegální látky na denní bázi.** Pro detailní přehled zmiňovaných faktorů slouží souhrnná tabulka č. 9 viz níže.

Jediný, kdo se závěru lehce vymyká je respondent č. 7, který splňuje všechny výše zmíněné podmínky, nicméně před lockdownem neužíval ilegální drogy každý den.

Tabulka č. 9: Faktory vlivu na užívání ilegálních drog během lockdown

Faktory vlivu na užívání ilegálních drog během lockdown					
participant	singl život	restrikce během lockdown	spokojenost v práci	užívání il. l.	frekvence užívání il. látek před lockdown
respondent č. 1	ano	odmítání	2	ano	denně
respondent č. 2	ne	částečné respektování	3	ano	téměř denně
respondent č. 3	ano	striktní dodržování	3	ano	příležitostní
respondent č. 4	ne	částečné respektování	1	ano	denně/příležitostní
respondent č. 5	ne	striktní dodržování	2	ne	příležitostní
respondent č. 6	ano	striktní dodržování	1	ne	příležitostní
respondent č. 7	ano	odmítání	4	ano	příležitostní
respondent č. 8	ano	striktní dodržování	1	ne	neužíval
respondent č. 9	ne	striktní dodržování	1	ano	příležitostní
respondent č. 10	ano	odmítání	4	ano	denně

Odpovědnost k dodržování restrikcí spjatých se zmírněním šíření koronaviru během pandemie a následných dopadů by mohla mít souvislost s celkovou odpovědností respondentů např. k sobě samému - ke svému zdraví a životu. Ti respondenti, kteří striktně dodržovali hygienická opatření proti šíření koronaviru povětšinou užívali ilegální látky příležitostně na tzv. rekreační bázi a také přestali užívat ilegální drogy během lockdown (kromě respondenta č. 3, který je další výjimkou šetření).

2.6.2.4 Práce se stresem

Poslední část výsledků diplomové práce souvisí s pedagogickým přesahem výzkumu. Zabývá se nejen prací se stresem (tzv. copingovými strategiemi), ale i činiteli, které ovlivňovaly psychický stav a celkové rozpoložení participantů diplomové práce.

V šetření vyplynuly souvislosti mezi každodenními uživateli ilegálních látek, které jsou shrnuty v následující tabulce č. 10.

Tabulka č. 10: Každodenní uživatel ilegálních drog

Každodenní uživatel ilegálních drog	
zájmy	omezené množství
způsob trávení volného času	užívání nelegálních látek
copingové strategie	únik pomocí návykové látky
existenční problémy	ano
problémy se spánkem	ano

Abychom přeci jen závěrečnou praktickou část výzkumu nezakončili příliš negativně, respondenti se podělili o mnohé další tipy, které jim pomohly při zmírnění stresu nejen během lockdown. Během pandemie cov-19 participantům v hojné míře pomohla komunikace (ať už online nebo napřímo) s rodinou nebo partou přátel, tzn. sociální kontakt, který byl během lockdown podstatně omezen protipandemickými restrikcemi.

Dále participantům ve vypjatých situacích pomáhá sport, aktivní životní styl, cestování, meditace, partner, hudba, práce na zahradě, udržení si nadhledu a jak řekl respondent č. 1: „(...) prostě se z toho neposrat a makat no. Pak není čas přemýšlet nad blbostma.“

Všechna tato doporučení a poznatky ohledně souvislosti psychického rozpoložení, práce se stresem a trávení volného času v souvislosti s užíváním ilegálních návykových látek budou detailněji rozebírána v pedagogickém přínosu a souvislosti výzkumu.

3 Diskuse

Výsledky diplomové práce byly porovnány s celkem pěti zahraničními výzkumy s totožnou tematikou, tzn. vliv pandemie cov-19 na užívání ilegálních drog.

Největší shoda byla shledána s rakouským výzkumem nemocnice Univerzity Johanna Keplera v Linci. Studie *Developments in Drug Addiction During COVID-19 - An Austrian Perspective Based on a Clinical Sample*, který kvalitativně zkoumal respondenty na substituční léčbě opioidy. Jedná se o výzkumný vzorek participantů dříve těžce závislých na opiátech a jim příbuzných substancí. Respondenti byli méně zasaženi pandemií cov-19 než bylo předpokládáno a během ní nikdo z tázaných nezměnil preferovanou ilegální drogu ani způsob užívání, intenzitu a množství užívané drogy (Fuchs-Leitner a kol., 2020). Zde tedy shledáváme drobnou diskordanci - ve výzkumu diplomové práce byla shledána tendence u rekreačních uživatelů k přechodu z ilegálních návykových drog na ty legální (alkohol, cigarety) či na kouření marihuany. **U respondenta, který každodenně užíval pervitin se data shodují.** Co se pak způsobu užívání týče, u rekreačních uživatelů došlo k omezení užívání ilegálních drog s partou spojené s hudební akcí. Pokud respondenti užívali, tak spíše sami v domácím prostředí, což koresponduje s protipandemickými restrikcemi. Intenzita užívání marihuany se zvýšila během lockdown u 3 respondentů z 10 a užívání „tvrdých“ ilegálních látek u 2 respondentů z 10.

Dále se oba výzkumy **shodují v situačních faktorech** během lockdown působících na respondenty - boj s nezaměstnaností, nestabilní finanční situací, sociální izolací a stresem. Ve výzkumu Fuchs-Leitner a kol. byl začátkem pandemie cov-19 zpozorován u 62,5 % tázaných velký vliv psychologických faktorů (deprese, úzkost, atd.) a u 50 % respondentů vliv sociálních faktorů (izolace, proticovidové restrikce, atd.) (Fuchs-Leitner a kol., 2020). Shoda obou výzkumů činí také **v tematicke dostupnosti ilegálních látek**. Situace na českém i rakouském černém trhu se zdá být obdobná - žádný z respondentů neměl problém s dostupností ilegálních drog. Ve výzkumu *Developments in Drug Addiction During COVID-19 - An Austrian Perspective Based on a Clinical Sample* je detailněji oproti diplomové práci rozebíráno, jak participanté ilegální látky získávali (nechávali si je doručit domů nebo dům opouštěli, atd.) Pouze 16 % pak uvedlo změnu svého drogového zdroje. Dále byla v Rakousku sledována cena ilegálních drog. Zvýšení cen zejména pro heroin, marihuanu, a metamfetamin uvedlo 20 % respondentů (Fuchs-Leitner a kol., 2020).

Při srovnání s východiskem European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction ve studii *Impact of COVID-19 on drug markets, use, harms and drug services in the community and prisons* instituce předpokládala pokles drogového užívání první 3 měsíce lockdown (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2021). To se však v rakouském i v českém výzkumu nepotvrdilo.

Zajímavou myšlenku na prozkoumání drogové situace během pandemie cov-19 měla Suzanne H. Gage a kol. z University of Liverpool. Ve své studii *Living with Drug Use and Addiction during the COVID-19 Pandemic*. Předmětem zkoumání se stali anonymní uživatelé internetového fóra Reddit, kteří v online prostoru řešili otázky a zkušenosti ohledně ilegálních drog. Studie je obdobně rozdělena na několik oblastí (přístup k drogám, pandemické specifické stresory, narušení copingových strategií atd.), které dále zkoumají vliv lockdown na jednotlivé sekce. V době pandemie cov-19 a omezení kontaktů „face to face“ se zdá být tato metoda zkoumání nanejvýš výhodnou, nicméně při porovnání s diplomovým výzkumem shledáme celou řadu nevýhod. Zásadní nedostatek je **absence jakýchkoliv informací o respondentech**, jejich zázemí, životním stylu, práci či studiu a především vlivu ať už z rodinného kruhu nebo party přátel. Dále také neznáme přesnou lokaci uživatelů jednotlivých postů - může se jednat o anglicky mluvící uživatele z jakéhokoli státu USA, provincie Kanady, Austrálie atd. S tím souvisí politické, kulturní a ekonomické faktory respondentů a jejich vliv na užívání ilegálních drog. Bez těchto indicií budeme jen těžko chápat konkrétní souvislosti jako je tomu v diplomové práci, kde byli respondenti zkoumáni již před pandemií cov-19 v předcházející bakalářské práci, takže si můžeme udělat ucelený obrázek o každém z nich a můžeme zjistit skutečný vliv a dopad na užívání ilegálních drog.

Co výzkum Suzanne H. Gage a kol. nebere také v potaz, je **situace u závislých lidí bez domova** a přístupu k internetu. V porovnání s diplomovým výzkumem, kde se v určité chvíli dva participati opravdu bez domova ocitli a v ten moment byli oba nejvíce závislí na pervitinu, by mohlo být zkoumání výzkumného týmu z University of Liverpool značně zkresleno. Dále také nemáme žádné konkrétní informace o podpoře uživatelů z internetového fóra během pandemie cov-19, jak je tomu u našich respondentů.

Nicméně co výzkum *Living with Drug Use and Addiction during the COVID-19 Pandemic* poskytuje, je cenný vhled do situace pomocí internetového fóra v situaci, kdy byly díky protipandemickým restrikcím sníženy příležitosti vyhledat odbornou pomoc (Gage a kol., 2022).

Klinická studie Mahua Jana Dubey a kolektivu se mimo jiné zaměřuje i na tematiku negativního vlivu užívání návykových látek jako rizikového faktoru pro onemocnění koronavirem SARS-CoV-2 (Dubey a kol., 2020). Ve studii se dospělo k obecným závěrům odpovídajícím všem předchozím výzkumům. Závislí lidé obecně (alkohol, nikotin, ilegální drogy) jsou díky oslabenému imunitnímu systému a vitamínovému deficitu více náchylní pro onemocnění SARS-CoV-2 a jeho horšímu průběhu. Při sdílení lahví s alkoholem, cigaret či injekčních jehel se procento nákazy taktéž zvyšuje (Dubey a kol., 2020).

Studie obecně popisuje nárůst návykového chování během pandemie cov-19 v souvislosti s chronickým stresem jako spouštěčem užívání ilegálních drog (Dubey a kol., 2020). Z našeho šetření to však takto obecně tvrdit nemůžeme, protože u rekreačních uživatelů měl lockdown přesně opačný efekt - respondenti přestali ilegální látky užívat nebo užívání velmi omezili (kromě jediného užívajícího respondenta). **U každodenních uživatelů zůstalo užívání na stejné frekvenci nebo se o něco zvýšilo, jak předpokládá studie COVID-19 and addiction.** Oproti diplomové práci se tým M. J. Dubey zabýval **zvýšením cen ilegálních drog** vlivem omezení volného pohybu osob i v rámci zahraničí, menší dostupnosti a s tím spojené zvýšení podrážděnosti, agrese i možného násilí u závislých osob. Čemu pak vkládají oba výzkumy velký význam je **důležitost trávení volného času** s rodinou, rozmanitými zájmy a také význam vzdělání a prevence (Dubey a kol., 2020).

Stejně jako všechny předchozí výzkumy se i R. Armitage a L. B Nellums vyjadřují ve výzkumném článku *Substance misuse during COVID-19: protecting people who use drugs* k závislostnímu chování během pandemie, ale především ke zdravotní stránce a ochraně zdraví lidí užívajících ilegální drogy. Každodenní ale i nepravidelná konzumace ilegálních návykových látek prokazatelně **snižuje obranyschopnost organismu** (Dubey a kol., 2020), zvyšuje riziko respiračních onemocnění včetně astma a tím pádem i **zvyšuje riziko nákazy koronavirem SARS-CoV-2** (Armitage a Nellums, 2020). Kromě toho již výše

zmíněné sdílení drog (Dubey a kol., 2020) a špatné hygienické podmínky jsou infekci více než nápomocné. O čem se diplomový výzkumu nezmiňuje je **sociální izolace, stigmatizace a omezený přístup ke zdravotní péči těžce závislým jedincům** (Armitage a Nellums, 2020). Dále oproti výzkumnému článku není tematika zdraví v diplomové práci až tak detailně analyzována.

4 Pedagogická část

Jakožto pedagog výchovy ke zdraví a přírodopisu na základní škole jsem hledala využití výsledků diplomového výzkumu především v mém oboru. Co se primární protidrogové prevence týče, velkou inspirací mi je má bývalá vyučující výchovy ke zdraví, která nás dokázala všechny zaujmout na základní škole rozmanitými metodami zážitkové pedagogiky (Hanuš a Chytilová, 2009), aktivizačními metodami (Maňák a Švec, 2003) a peer programy (Valenta, 2013). Sama kromě výše zmíněných metod spolupracuji se střediskem prevence a léčby drogových závislostí Drop In v rámci primární prevence na škole.

V souvislosti s pročitáním publikace *Bez léčby to jde: proces přestávání s pervitinem bez odborné pomoci* a následným spojením si vyjádření respondentů k odůvodnění ukončení drogové kariéry vystoupily jednoznačně do popředí volnočasové aktivity a zdravé sociální interakce. V praxi to znamená, že uživatel přestane s konzumací ilegálních návykových substancí bez medicínské intervence a za vším stojí právě zapojení do nových či opomíjených sociálních vztahů nebo rozvoj nových i upozaďovaných aktivit. Výše zmíněné vyrůstání ze závislosti bylo zpozorováno zpravidla okolo 30. roku (Nepustil, 2014). Hned dvojitým příkladem může být čtvrtý respondent, který dříve spadl do závislosti na pervitinu, nicméně omezil sociální vazby s expřítelkyní a partou, se kterou pervitin užíval, a znovu se vrátil k thajskému boxu a sportovní societě. Podruhé začal v hojně míře konzumovat MDMA a LSD, ale díky navázání nové sociální vazby se současnou přítelkyní, která později otěhotněla, s konzumací přestal. Respondent sice uvedl, že mu smysl života ukázali až ilegální látky, nicméně bez nové sociální vazby by je nemohl realizovat.

Z toho plyne další námět do pedagogické praxe. Nejen v hodinách výchovy ke zdraví či těch třídnických bychom se jako učitelé měli zaměřit právě na podporu zdravých sociálních vztahů a komunikace, které během lockdown z vlastní zkušenosti u dětí velmi utrpěly. Pro podporu komunikace mezi žáky jsou vhodné skupinové práce s náhodným výběrem členů skupiny. Důležitým prvkem je pak reflexe komunikace, která ve skupinách probíhala. Konkrétně jak jednal žák s druhými, jak formuloval věty, jak nesl odlišné názory a případné konfrontace, jak dokázal přesvědčit ostatní atd. (Vališová a kol., 2011).

Omezení sociálních kontaktů společně s protikovidovými restrikcemi vedlo ke zvýšenému

stresu, úzkostem či depresím nejen u respondentů výzkumu (Tamarit a kol. , 2020). V diplomové práci byly proto v rozhovorech zařazeny otázky týkající se psychiky, nálady, stresu a následné psychohygieny a práce se stresem. U některých respondentů byly zpozorovány tendence unikat od stresorů právě návykovými látkami, což má příčinu v málo rozvinutých copingových strategiích. Copingové strategie jsou obecně postupy zvládnání zátěže. Úspěšné zvládnání obtížných situací se sice učíme po celý život a čím jsme starší, tím více zkušeností a strategií máme. Nicméně kromě psychosociální podpory ať už ze strany rodiny, přátel či partnera (Baštecká, 2005) bychom si měli osvojit i zásady psychohygieny. Jedná se tedy o zásady o ochraně a udržení duševního zdraví se záměrem o psychickou rovnováhu. S tím souvisí správná výživa, dostatek spánku, tělesná aktivita, správné dýchání, organizace denního režimu, osobnostní rozvoj a mnohé další (Loja, 2019). Tyto základy by měly děti získat již na základní škole, pokud jimi nejsou vybaveni již z domova. Obecně je duševní relaxace, meditace a dýchání mezi pedagogy spíše přehlíženým artiklem, ačkoliv je psychohygiena obsažena v několika vzdělávacích oblastech v rámci RVP (MŠMT, 2021a).

Ve všech třech oblastech s pedagogického odkazu se jedná o kontinuální práci a proces spojený se sebepoznáním, seberegulací, sebeorganizací a budováním si morálních hodnot (Sedláčková, 2009).

Závěr

Tato závěrečná diplomová práce na téma *Proměny závislostního chování u vybraných uživatelů ilegálních drog vlivem pandemie COV-19* představuje příspěvek v rámci problematiky užívání ilegálních látek během pandemie cov-19. Díky dlouhodobé spolupráci s respondenty navázané již v předcházejícím bakalářském výzkumu bylo možné závislostní situaci před a po lockdown detailně prozkoumat a porovnat.

Teoretický základ práce se opírá o literárně a výzkumně podložené informace o závislosti a závislostním chování, vývojovém hledisku, teoriích patologického chování v kontextu drogové závislosti, vývoji pandemie cov-19 a drogové politiky v ČR a léčbě i ukončování závislosti.

Praktická část vysvětluje použitou metodu tematické analýzy a výhody kvalitativního výzkumu v rámci šetření. Většinová část je věnována samotnému výzkumu přehledně rozděleného podle jednotlivých témat korespondujících s jednotlivými tématy výzkumného nástroje - rozhovoru.

Primárním cílem bylo zjistit, zdali lockdown vedl k výraznému zhoršení závislostního chování. Vzestupná tendence užívání byla potvrzena u dvou tázaných, kteří užívali ilegální drogy na denní bázi. U rekreačních uživatelů vlivem souvislostí s protiepidemickými restrikcemi byla shledána spíše sestupná tendence užívání. Výsledky každodenních uživatelů se shodovali při porovnání s rakouskou studií *Developments in Drug Addiction During COVID-19 - An Austrian Perspective Based on a Clinical Sample* (Fuchs-Leitner a kol., 2020).

Dále byly u vybraných respondentů sledovány změny formy užívání ilegálních látek během lockdown, vliv míry závislosti na užívání, copingové strategie respondentů a také byl generalizován typický uživatel ilegálních drog během pandemie cov-19 pomocí charakteristických znaků. Na všechny kladené cíle i otázky byly shledány patřičné odpovědi korespondující s výsledky dalších výzkumných studií zmíněných v diskusi práce. Pandemie cov-19 zasáhla do každodenních životů i budoucnosti nás všech, nicméně jak už se někdy říká: „*Vše zlé je k něčemu dobré.*“, a to platí i v případě proměny závislostního chování většiny respondentů této práce.

Seznam použitých informačních zdrojů

BAJČIOVÁ, V., a kol.: (2011). *Nádory adolescentů a mladých dospělých*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3554-2.

BÁRTLOVÁ, S.: (2005):. *Sociologie medicíny a zdravotnictví*. 6., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada. ISBN 80-247-1197-4.

BAŠTECKÁ, B.: (2005). *Terénní krizová práce: psychosociální intervenční týmy*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0708-X.

FISCHER, S., ŠKODA, J.: (2009). *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha: Grada, Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2781-3.

GÖPFERTO VÁ, D. a kol.: (2002). *Epidemiologie infekčních nemocí: učebnice pro lékařské fakulty (bakalářské a magisterské studium)*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0452-3.

HANUŠ, R., CHYTILOVÁ, L.: (2009). *Zážitkově pedagogické učení*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2816-2.

HUBINKOVÁ, Z.: (2008). *Psychologie a sociologie ekonomického chování*. 3., aktualiz., doplněné a přeprac. vyd. Praha: Grada Publishing. Psyché. ISBN 978-80-247-1593-3.

HRČKA, M.: (2001). *Sociální deviace*. Praha: Sociologické nakladatelství. Základy sociologie. ISBN 80-85850-68-0.

JANDOUREK, J.: (2008). *Průvodce sociologií*. Praha: Grada. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2397-6.

JEDLIČKA, R.: (2015). *Poruchy socializace u dětí a dospívajících: prevence životních selhání a krizová intervence*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5447-5.

JELÍNEK, J. a ZICHÁČEK, V.: (2014). *Biologie pro gymnázia: (teoretická a praktická část)*. 11. vydání. Olomouc: Nakladatelství Olomouc. ISBN 978-80-7182-338-4.

KALINA, K., a kol.: (2003). *Drogy a drogové závislosti 1. Mezioborový přístup*. PRAHA: Úřad vlády České republiky. ISBN: 80-86734-05-6.

KALINA, K., a kol.: (2003). *Drogy a drogové závislosti 2. Mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky. ISBN 80-86734-05-6.

KALINA, K., a kol.: (2008). *Základy klinické adiktologie*. Praha: Grada, Psyché. ISBN 978-80-247-1411-0.

KITTNAR, O.: (2021). *Přehled lékařské fyziologie*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-1025-4.

KOMENDA, A.: (1999). *Sociální deviace: historická východiska a základní teoretické přístupy*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého. ISBN 80-244-0019-7.

KOVAŘÍKOVÁ, M., MARÁDOVÁ, E.: (2020). *Didaktika výchovy ke zdraví a bezpečí v kontextu kurikulární reformy a učitelského vzdělávání*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7603-142-5.

KRIEGELOVÁ, M.: (2008). *Záměrné sebepoškozování v dětství a adolescenci*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2333-4.

KROUPOVÁ, L. (2020). *Komparace vybraných uživatelů ilegálních drog v závislosti na nejrůznějších faktorech*. Praha. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra pedagogiky. Vedoucí práce Váchová, Alena.

LANGMEIER, J.: (1991). *Vývojová psychologie pro dětské lékaře*. Praha: Avicenum, 1983. ISBN 80-201-0098-7

LOJA, R.: (2019). *Emoce pod kontrolou: 5 kroků ke zvládnutí emocí*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-2217-2.

MACHOVÁ, J., KUBÁTOVÁ, D.: (2015). *Výchova ke zdraví*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024753515.

MACEK, P.: (2003). *Adolescence*. Vyd. 2., upr. Praha: Portál. ISBN 80-7178-747-7.

MAŇÁK, J., ŠVEC V.: (2003). *Výukové metody*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-039-5.

MARÁDOVÁ, E.: (2006). *Prevence závislostí*. PRAHA: Vzdělávací institut ochrany dětí. ISBN 80-86991-70-9.

MARTÍNKOVÁ, J.: (2007). *Farmakologie pro studenty zdravotnických oborů*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1356-4.

MAREČKOVÁ, J. a kol. sdružení SANANIM: (2007). *Drogy: otázky a odpovědi: [příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese]*. Praha: Portál. Rádci pro zdraví. ISBN 978-80-7367-223-2.

MRAVČÍK, V., a kol.: (2020). *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2019 [Annual Report on Drug Situation 2019–Czech Republic]* MRAVČÍK, V. (Ed.). PRAHA: Úřad vlády České republik, ISBN 978-80-7440-254-8.

- MUNKOVÁ, G.: (2013). *Sociální deviace: přehled sociologických teorií*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-398-8.
- NEPUSTIL, P.: (2014). *Bez léčby to jde: proces přestávání s pervitinem bez odborné pomoci*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. ISBN 978-80-210-6754-7.
- NEŠPOR, K.: (2018). *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. 5., rozšířené vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1357-4.
- OCISKOVÁ, M., PRAŠKO, J.: (2015). *Stigmatizace a sebestigmatizace u psychických poruch*. Praha: Grada Publishing. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5199-3.
- PARKER, M.: (2020). *Life after COVID-19: the other side of crisis*. Bristol: Bristol University Press. ISBN 978-1-5292-1539-7.
- PRŮCHA, J., VETEŠKA, J.: (2014). *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada. ISBN 9788024747484.
- RÖHR, H., P.: (2015). *Závislost: jak jí porozumět a jak ji překonat*. Praha: Portál, Spektrum. ISBN 978-80-262-0927-0.
- ROYCE, J., E., SCRATCHLEY, D.: (2007). *Alcoholism and Other Drug Problems*. New York: The Free Press. ISBN 9781416567738.
- ŘÍČAN, P., KREJČÍŘOVÁ, D.: (2006). *Dětská klinická psychologie*. 4., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1049-5.
- SEDLÁČKOVÁ, D.: (2009). *Rozvoj zdravého sebevědomí žáka*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2685-4.

SMOLÍK, J.: (2010). *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2907-7.

SOBOTKOVÁ, V.: (2014). *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada, Psyché. ISBN 978-80-247-4042-3.

SLEZÁKOVÁ, L. a kol.: (2017). *Ošetrovatelství v gynekologii a porodnictví. 2.*, přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada Publishing, Sestra (Grada). ISBN 978-80-271-0214-3.

ŠTÁBLOVÁ, R., a kol.: (1999). *Drogy kriminalita a prevence*. PRAHA: Policejní akademie ČR. ISBN 80-7251-018-5.

ŠŤASTNÁ, L., ŠUCHA, M.: (2010). *Drogy a ohrožené skupiny mladých lidí*. PRAHA: Univerzita Karlova v Praze. ISBN: 978-80-254-6807-4.

ŠVARŤÍČEK, R. a ŠEĐOVÁ, K.: (2014). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

ŠUBRT, J.: (2008). *Soudobá sociologie*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1413-7.

URBAN, L. a kol.: (2012). *Sociální deviace. 2.*, rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-397-1.

URBAN, L.: (2022). *Sociologie: klíčová témata a pojmy. 2.*, doplněné a aktualizované vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-3056-6.

VALENTA, J.: (2013). *Didaktika osobnostní a sociální výchovy*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4473-5.

VALIŠOVÁ, A., KOVAŘÍKOVÁ, M.: (2021). *Obecná didaktika a její širší pedagogické souvislosti v úkolech a cvičeních*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 9788027132492.

VALIŠOVÁ, A. a kol.: (2011). *Pedagogika pro učitele*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3357-9.

VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I.: (2008). *Sociální psychologie*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 9788024714288.

Elektronické zdroje:

ARMITAGE R., NELLUMS L., B.: (2020). *Substance misuse during COVID-19: protecting people who use drugs*. In: Public Health [online]. s. 183, 63 [cit. 2023-07-06]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0033350620301694?via%3Dihub>

AFONSO, P.: (2020). *O Impacto da Pandemia COVID-19 na Saúde Mental*. *Acta Médica Portuguesa* [online]. 33(5), 356-357 [cit. 2023-05-16]. ISSN 1646-0758. Dostupné z: doi:10.20344/amp.13877

BIERNACKI, P.: (1986). *Pathways From Heroin Addiction: Recovery Without Treatment*. Philadelphia: Temple University Press. In: *The Collection and Interpretation of Data from Hidden Populations* [online]. 113-119 [cit. 2023-07-06].

Dostupné z: https://www.google.cz/books/edition/NIDA_Research_Monograph/YjuKrOzjkRUC?hl=cs&gbpv=1&dq=Biernacki+Pathways+From+Heroin+Addiction:+Recovery+Without+Treatment.&pg=PA113&printsec=frontcover

DUBEY, M., J. a kol.: (2020). *COVID-19 and addiction. Diabetes & Metabolic Syndrome: Clinical Research & Reviews* [online]. 14(5), 817–823 [cit. 2023-07-02].

Dostupné z:

<https://doi.org/10.1016/j.dsx.2020.06.008>

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction.: (2021). *Impact of COVID-19 on drug markets, use, harms and drug services in the community and prisons* [online]. 38 [cit. 2023-06-29]. ISBN 978-92-9497-580-5.

Dostupné z:

https://www.emcdda.europa.eu/publications/ad-hoc-publication/impact-covid-19-drug-markets-use-harms-and-drug-services-community-and-prisons_en

FUCHS-LEITNER, I. a kol.: (2020). *Developments in Drug Addiction During COVID-19 - An Austrian Perspective Based on a Clinical Sample* [online]. Linz, Austria: Kepler University Hospital, 6 [cit. 2023-06-28].

Dostupné z: doi: 10.3389/fpsy.2020.602033

GAGE, S., H. a kol.: (2022). *Living with Drug Use and Addiction during the COVID-19 Pandemic* [online]. Liverpool, UK: University of Liverpool, 7 [cit. 2023-07-02].

Dostupné z:

<https://www-tandfonline-com.ezproxy.is.cuni.cz/doi/epdf/10.1080/10826084.2022.2086695?needAccess=true&role=button>

GUALANO, M. a kol.: (2020). *Effects of Covid-19 Lockdown on Mental Health and Sleep Disturbances in Italy. International Journal of Environmental Research and Public Health* [online]. 17(13) [cit. 2023-4-22]. ISSN 1660-4601.

Dostupné z: doi:10.3390/ijerph17134779

KŘEPELKA, F.: (2020). *Právo pandemie covidu-19: náčrt celkového obrazu*. *Časopis zdravotnického práva a bioetiky* [online]. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 10(2) [cit. 2023-04-28]. ISSN 1840-8137.

Dostupné z: <http://medlawjournal.ilaw.cas.cz/index.php/medlawjournal/article/view/201>

KUČEROVÁ, H.: (2021). *Covid-19 a duševní poruchy, část I*. *Florence* [online]. 17(1), 20-21 [cit. 2023-05-16]. ISSN 1801-464X.

Dostupné z:

<https://www.florence.cz/casopis/archiv-florence/2021/1/covid-19-a-dusevni-poruchy-cast-i/>

LYNSKEY, M., T., AGRAWAL, A.: (2018). Denise Kandel's classic work on the gateway sequence of drug acquisition. *Addiction* [online]. 113(10), 1927-1932 [cit. 2023-06-18]. DOI: 10.1111/add.14190. ISSN 09652140.

MŠMT. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. [online]. 2021b [cit. 2023-04-22].

Dostupné také z: <http://www.nuv.cz/file/159>

MŠMT. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. 2021a [cit. 2023-04-22]. Dostupné také z: <https://revize.edu.cz/files/rvp-zv-2021-s-vyznaceny-mi-zmenami.pdf>

SUŠICKÝ, M., STANĚK J.: (2021). *COVID-19 očkování* [online]. Praha: ČVUT, Fakulta informačních technologií [cit. 2023-04-23]. ISSN 2787-9925.

Dostupné z <https://ockovani.opendatalab.cz/statistiky>

SHUKLA, R., K.: (2013). *Inside the Gate: Insiders' Perspectives on Marijuana as a Gateway Drug*. *Humboldt Journal of Social Relations* [online]. 35, 5 [cit. 2023-06-18]. ISSN 01604341.

TAMARIT, A. a kol.: (2020). *Psychological impact of COVID-19 pandemic in Spanish adolescents: risk and protective factors of emotional symptoms* [online]. 8 [cit. 2023-07-08]. ISSN 2340-8340

Dostupné z:

<https://www.revistapcna.com/sites/default/files/012.pdf>

UNODC.: (2018). *World drug report* [online]. 34 [cit. 2023-07-01].

Dostupné z:

https://www.who.int/substance_abuse/facts/psychoactives/en/

ÚZIS.: (2018). *Poruchy duševní a poruchy chování (F00-F99): Poruchy duševní a poruchy chování způsobené užíváním psychoaktivních látek (F10-F19)* [online]. [cit. 2023-04-12].

Dostupné z: <https://old.uzis.cz/cz/mkn/F10-F19.html>

WINICK, C.: (1962). *Maturing out of narcotic addiction. Bulletin on Narcotics* [online]. 1-10 [cit. 2023-07-06].

Dostupné z:

http://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/bulletin/bulletin_1962-01-01_1_page002.html

Právní předpisy

Zákon č. 89/2012 Sb., Zákon občanský zákoník. In: *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění*. [online]. AION CS, 2018-2023 [cit. 2023-04-22].

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

Zákon č. 94/2021 Sb., o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID -19 a o změně některých souvisejících zákonů . In: *Sbírka zákonů*. 22.4.2023. ISSN 1211 -1244.

Zákon č. 561/2004 Sb., Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon). In: *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění*. [online]. [cit. 24.01.2023].

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 22.4.2023. ISSN 1211-1244.

Seznam příloh

Příloha 1 - Strukturovaný rozhovor č. 1

ROZHOVOR 1

diplomová práce

respondent č. 1

věk: 29 let
pohlaví: muž
místo narození: město 30-50.000 obyvatel
místo bydliště: hlavní město

ZÁKLADNÍ INFORMACE Z PŘEDCHOZÍHO ROZHOVORU Z BP:

(tzv. medailonek respondenta)

Respondent č. 1 se přestěhoval z menšího města do většího kvůli práci, větším možnostem a také aby se úplně osamostatnil. Provází ho ne zrovna šťastné dětství, kdy vyrůstal v neúplné rodině pouze s matkou. Často měli velmi hluboko do kapsy a respondent se musel o finanční zabezpečení starat sám již od střední školy. S otcem žijícím na venkově se úplně neshledal názorově a životním stylem a zvolil raději cestu za životem ve velkoměstě. Se svou volbou je maximálně spokojený a jeho očekávání svobody, nezávislosti a větší anonymity i pracovních příležitostí se naplnila.

Respondentovy pracovní začátky byly ve skladu, kde také přišel do kontaktu s ilegálními látkami. Úplně první kontakt byl však již na střední škole - automobilovém učilišti, kde respondent začal pravidelně se spolužáky kromě tabákových výrobků užívat i marihuanu. V užívání pokračoval s častější intenzitou i v práci ve skladě a začal si přivydělávat jejím prodejem zprvu mezi zaměstnanci a poté i širším okolím. Respondent uvedl, že ani jeden z rodičů o jeho užívání a ilegálním prodeji nevěděl.

Po půl roce se respondent z pozice skladníka vypracoval na pozici prodejce stavebních materiálů. V životě respondenta nedošlo jen ke kariérnímu progresu, ale i k posunu, co se prodeje ilegálních látek týče. V této době se respondent pohyboval v okruhu lidí prodávajících pervitin a kokain. Tuto epizodu respondent popsal jako krátkou a pro něj až moc rizikovou. Pravidelné užívání kokainu a pervitinu respondent vyvrátil, pouze látky příležitostně zkusil. Kromě výše zmíněných ilegálních drog respondent rekreačně užíval i LSD. Toto období popsal jako velmi stresové a časově náročné. Prodej ilegálních látek pro něj představoval velké riziko a stres spojen s náročnými situacemi za hranicí zákona, které respondent kompenzoval užíváním ilegálních látek - nejčastěji marihuany. a proto se opět rozhodl pro pracovní změnu. Již dříve respondent vypomáhal ve stavebnictví a u různých projektů rekonstrukcí. Rozhodl se tedy naplno věnovat tomuto odvětví jako OSVČ a omezil i téměř zcela prodej ilegálních látek, a to na okruh nejbližších známých. V každodenním užívání marihuany však nepřestal. Změnu práce vnímá jako velmi pozitivní. Jeho život již není tak hektický pod tlakem stresu a cítí se celkově spokojenější.

Na otázku, co mu drogy daly a vzaly respondent odpověděl, že díky kouření a užívání marihuany přestal hrát basketbal a ztratil fyzickou kondici, sebraly mu čas i co se ilegálního businessu týče a značně mu ztížili partnerský život, ať už co se času i pověsti týče. Na druhou stranu mu přináší odpočinek, klid a do jisté míry i zábavu (především LSD). Kouření marihuany společně s tabákovými výrobky omezovat v budoucnu nechce. LSD, kokain a pervitin již neužívá nebo jen výjimečně. O osobních vztazích se v předchozím rozhovoru příliš nezmiňoval, protože byly spíše komplikované až tragického rázu, vážný vztah během předchozího výzkumu neměl.

- **úvod - obecně**

Jak se vlastně máš za tu dobu, co jsme se neviděli?

No, hele za ten rok vlastně, dva, u mne tak nějak všechno stejně. Byl takovej divnej, co si budem. Když to všechno začalo, myslím tím covid, neměl jsem do čeho píchnout, ale pak se kšefty zase rozjely. Teď toho máme docela dost, ale člověk žije pořád v takový nejistotě, žejo. Byla to fakt divná doba. No takže když byly kšefty, je to fajn, když ne, tak to stojí za prd.

A jaké zásadní změny u tebe nastaly?

No tak nějak jsme pořád bojovali o ty zakázky, takže to bylo jak na houpačce, protože jak bydlím s těma kamarádama v baráku, tak samozřejmě taky maj problém s prachama a někdo to musí zaplatit. Bydlím furt stejně, sám (bez přítelkyně) protože to ani nejde no. Nestíhám. No a začal jsem zas víc prodávat, lidi víc chtěli, asi z toho byli pěkně v prdeli. Takže to docela jelo no a koupil jsem zas auto, protože socku prostě nedávám.

Jak vnímáš situaci ve společnosti v souvislosti s pandemií covid-19?

Ve společnosti asi na hovno, pro mne taky na začátku, ale jak se pak v tom člověk naučil žít, tak nechci říkat, že si zvykneš, protože nikdo si na to zvykat nechce, ale co se prodeje týče tak to bylo fakt dobrý. Což svědčí o tom, že ty lidi asi moc ok nebyli, vid'.

Jak vnímáš pandemii ty sám/a?

Je to sračka. Dneska jsem ale sprostěj... Hele já to chytl jo, asi 3 dny jsem měl rýmu no... A tahle vláda kvůli tomu úplně zničí tuhle zemi. Takže asi tak. A říkaj to všichni okolo mně. Jen si vem ty podniky, to je prostě katastrofa. A pak tady něco dělej na vlastní triko.

Jak si přistupoval k nařízením proti šíření covidu?

Hele kašlal jsem na to. Doslova (smích). Roušku tam kde jsem musel a to je tak všechno. S lidma jsem se normálně stýkal hlavně kvůli kšeftům. A zavřený podniky mne teda dost sraly, člověk si nemohl normálně ani zajít na oběd, jako v zimě to byl fakt nářez.

- **práce/škola**

Jaký vliv měla pandemie covid-19 na tvé zaměstnání či brigádu?

Noo jak říkám, ze začátku velký špatný, ale pak se to docela slušně rozjelo a pořád k tomu byl ten bočňák, kterej jede s každým dnem víc a víc.

A o jakou práci se vlastně jednalo?

No tak na živnosták různý zakázky. Řemeslný zakázky - lidi seděli doma na zadku, tak přemejšleli, co udělat doma nebo na zahradě jinak a na něco si člověk prostě netroufne sám nebo troufne, ale pak se něco zesere, tak zavolali nás. No a o bočňáku bych moc neříkal. Radši. Prostě prodej - tráva, koks. Starý klienti i dost nových, ale člověk musí bejt opatrněj.

Spolupracoval jsi se stejnými dodavateli jako v minulosti?

Hele jo, ale poptávka převyšovala nabídku, tak jsem musel zabrouzdat i do jiných vod. Ale není to bezpečný, co si budu. Čím víc lidí, tím větší průser... Takže jakmile bylo víc nasmlouvaných zakázek, tak jsem to začal dost omezovat. Nenechám se zavřít. Člověk musí vycejtit, v jakým okamžiku se zase víc stáhnout, víš co.

Jak jsi teď spokojený se svou prací? Zhodnot' jako ve škole od 1 do 5. Myslím tím řemeslné práce samozřejmě.

Hele řekl bych že docela dobrý, hele tak 2. Odejít z té předchozí stavební firmy se skladem byl dobrej nápad, teď už i finančně je to supr; rozjelo se to dost. V tomhle mne ten kovid našťestí nějak nezničil. Plus do toho nějak kej prodej. Hele vždycky by mohlo bejt líp, ale teď si až zas tak nestěžuju. Ty začátky v lockdownu byly těžký, ale docela rychle se to vzpamatovalo.

Pokud studuješ, jak tvé vzdělávání ovlivnila pandemie?

No tak tohle se mne už našťestí netýká, ale musí to být tyjo fakt dost hustý. Jako nechápu jak bych se přes webkameru učil já opravovat auta, víš co. No a tu maturitu jak jsem si chtěl dodělat, tak už vlastně ani nepotřebuju. Takže mne už škola nijak nestresuje.

Scházel jsi se i nadále během karanténních opatření se spolužáky/kolegy?

No hele, tak já normálně pracoval na zakázkách, takže jsme se normálně scházeli. I s kámošema, prostě normálka. Teda nešli jsme někam sednout, ale tak k někomu domů víš co. V tomhle se fakt nenechám omezovat. A se spolužákama jsem se neviděl let a ani potom nějak netoužím.

Kde setkání obvykle probíhala?

Říkám no, u někoho na baráku nebo u mne vid' a pak s chlapama z práce na nějaký zakázce. Když je prostor můžeme pochillovat i tam víš co. Anebo i v autě. Záleží o co se jedná.

Užívali jste nějaké návykové látky? Jestli ano, jaké?

Hele tak asi normálka, nic závažného. Tak po práci dáme trávu sem tam. Když mám kšeft, tak sem tam zkusím, ale určitě zas nejedu tyhle bílý věci nějak z vostra. To jsem se dost poučil víš co. Takže hlavně tráva, ostatní jen výjimečně. A klasika, cígo, pivko, když je příležitost sem tam něco tvrdšího, ale není moc času když jsou kšefty.

Jaké pocity nebo stavy ve vás látky vzbuzovaly? Dokážeš to popsat?

Ježiš. No tak když dáš brko, tak jsi prostě v klidu. Máš problémy v p..., někde prostě. A cejtíš se fajn. Pokecáš o všem i třeba s někým, se kterým bys moc nepokecal. A seš tak celkově na stejný vlně, když dáváš koks nebo papír. Sem tam něco hezkýho i vidíš na papíru. Ale taky záleží u těchle tvrdých věcí, v jaký seš náladě. Když se cejtíš nahovno, tak to v tobě ještě podpoří. Což je trochu paradox, že se prodej zvýšil při kovidu. Lidi se mohli cejtít ještě hůř. Anebo se možná totálně přejeli a bylo jim to jedno, vid'.

A ty sám si při lockdown kouřil víc marihuany než normálně?

Hele na začátku asi jo, ale to spíš, že nebylo moc kšeftů. Tak co má člověk dělat vid'. Ale pak zas bylo míň času, tak jsem si dal po práci bud' s partou nebo pak doma, abych mohl usnout. Člověku se to všechno honí v palici vid'.

A když ještě porovnáš užívání kokainu a LSD?

S tímhle svinstvem už mám svý za sebou. V tom si dám bacha už. Hele fakt jen ochutnat, jestli neprodávám nějakou šmejd vid', protože jsem nechtěl přijít o dobrý jméno a klienty, ale sám jen tak nebo s partou, to už fakt ne. Vím jak to bylo dřív a nechci se tam dostat.

- **rodina a rodinný/partnerský život**

Jak jsi vnímal svůj život během covidu?

Na začátku toho všeho se dost zpomalil, ale teď už zase jedu. No jakoby se fakt všechno zastavilo, nedivím se, že byli lidi v depresi. Na mne to možná taky trochu šlo, ale já si hned najdu nějakou kšeft a toho se držím a jedu.

Jak se změnil/nezměnil tvůj osobní život během pandemie?

Je to celý nějaký složitější než by člověk čekal. Práce je hodně, času málo. Na začátku lockdown přišlo zmrazení a člověk byl chvíli doma, ale zas kde se seznamovat, když bylo všechno zavřené. Takže všechno tak nějak stejný no. Teď už je zase dost práce, takže není čas nějak truchlit nebo tak.

Pocítil jsi touhu se usadit nebo založit svou vlastní rodinu?

Tyjo, tak člověk to teď má docelo okolo sebe jak na talíři, že. (smích) No, ze začátku trochu jo, už bych na to možná měl i věk, ale říkám, priority jsou teď jinde no. To chce samostatný bydlení a to ještě nemám. A prostě člověk musí bejt zabezpečenej.

Proč ses rozhodl pro takový způsob života?

No já nevím, peníze jsou prostě potřeba. A od začátku, co se živím sám jsem takovej solitér. A moc holkám nevěřím upřímně. A možná ani oni mne, kvůli mé minulosti. Když se to pak dozví.

Jak se změnilы vztahy s tvou biologickou rodinou - máma, táta?

Tyjo upřímně nijak. Pořád je to dost vlažný, tátu jsem neviděl dost dlouho, covid mu docela poznamenal podnikání a máma ta je v p... . Nic novýho. Už s nima nejsem moc v kontaktu.

- **volný čas a zájmy**

Jak nyní trávíš svůj volný čas?

Hele prací. Ted' díky bohu, že se to zas rozjelo. A nějakaj ten chill s kámoši.

Našel sis v době lockdown nové zájmy?

No jako začal jsem víc chlastat. (smích) A možná i hulit. Hrozný. Jako byl jsem fakt nasranej, půl roku na něčem makáš a pak ti ze dne na den řeknou, že končíš, protože na tebe nemaj prachy, protože jejich podnik je zavřenej. Smutný. A takhle to bylo skoro s každou zakázkou víc co. Takže byl jsem dost znechucenej. Tak jsem začal víc prodávat no. Ale naštěstí se to ted' zase rozjelo. Ale bůhví co bude dál. Lepší si nechat ještě ten jeden příjem.

Takže jsi třeba nezačal víc sportovat?

Hele spíš jsem řešil prachy, jako vždycky. Tak na sport nějak nebyly myšlenky upřímně. Ale měl bych zase něco začít, ale když makáš celej den...

Jak zaháníš případné chmury?

Pochilluju, zahulím. Zajdu s kámoši na pivko.

Jak často se vídáš se svou partou/party friends?

Se svou partou se vidím každej den v práci. (smích) S kámoš pak záleží, jak jsou kšefty, jestli s nima potřebuju něco vyřídit.

Kde za současné situace pořádáte party?

Hele tak vždycky u někoho na bytě nebo na baráku. Jakože většina podniků stejně normálně funguje a když máš kontakty, tak se tam v pohodě dostaneš, ale nechodil jsem nějak extra ani dřív, tak nechodím ani teď. Jen když je nějaký kšeft, ale ty většinou řeším mimo. Mimo tyhle party.

Užíváte na nich ilegální látky? Proč?

Spíš zahulim doma nebo pak s partou. Do podniků moc nechodím, teď. Proč? No tak je to chill, člověk na chvíli vypne prostě.

Nenutili tě třeba kámoši s nimi dát?

Nejsem úplně člověk, kterej se nechá do něčeho nutit. Buď chci nebo ne. Jako dřív to tak trochu i bylo, ale teď fakt ne. Jako jasný, lepší si zahulit s kámošem než sám asi, ale mám svou hlavu, dělám co chci já.

Co ti nejvíc chybí z akcí v klubech? Proč?

Nechybí mi snad nic. Možná ta supr atmoska. Ale čím je člověk starší, tím víc klidu potřebuje (smích). Protože je to samá práce, člověk nestíhá a potřebuje se prostě taky jednou vyspat, než někde pařit v klubu.

- **ilegální látky**

Pokud kouříš, pozoruješ zvýšenou potřebu nikotinu v souvislosti s lockdownem nebo jsi příjem nikotinu naopak omezil/a?

Tý hele nepřijde mi. Kouřím pořád nějak tak stejně, krabku denně. No teda vlastně na začátku, když se všechno trochu zastavilo, jsem kouřil možná víc, protože jsem z toho byl v nervu, co bude a tak, ale pak se to docela rychle vrátilo do normálu.

Jak je to u tebe teď s alkoholem? Myslíš si, že konzumuješ více alkoholu než před pandemií? Co se změnilo?

Jakoby já jsem nikdy moc nechlastal. Max s kamarády, když se něco slaví anebo na stavbě nějaký to pivko, ale fakt nic závratného, myslím. A to je taky dany tím, že řídím. Jako dřív jsem na to sral, z baru jel domů. Ale co se mi pak stalo. Socku fakt nezvládám, tak radši omezím chlast.

Můžeš ještě přiblížit, co se ti stalo s řidičákem a autem, prosím?

No, jak to bylo. Párkrát mi něco přišlo za rychlost, no a jelikož jsem měl docela výraznou káru, tak mne zastavili. Nadejchal jsem a sebrali mi papíry. Bylo štěstí, že mi nenašli to zeli v kufříku. No na papíry jsem pak čekal asi 3/4 roku a stálo mne to teda dost. Prodal jsem svý auto, protože jsem to prostě nedával. Přišel jsem o hrozně kšeftů, časově jsem to nezvládal sockou, šlo to všechno pěkně do řiti.

Kouříš jointy? Pokud ano, je to častěji a s kým?

To je pořád stejný. Každý večer si dám před spaním. Místo pohádky (smích). No dřív jsem dával i v práci, ale to jsem byl fakt vystresovanej, tak jsem se potřeboval uklidnit. Ted' je to jiný. Ted' musíme makat fyzicky, takže se nemůžeme vypnout. To až pak večer.

Jak to máš ted' s užíváním tvrdých drog?

Popravdě jsem s tím úplně přestal. Už ani neprodávám, jen trávu, takže mne to nějak moc neláká. Možná ty peníze, ale fakt je s tím spousta stresu. A člověk je spojenej s různýma lidma. Lepší jet stavby a na tohle se vysrat.

S jakou novou ilegální látkou jsi v poslední době začal experimentovat?

Tyjo upřímně už nijak neexperimentuju. Nemám nějak tu potřebu. Už jsem toho asi naexperimentoval v životě dost. Jako třeba se ještě něco najde a zkusím to, ale vím co je dobrý a toho se držím.

Zkoušel si už nějaký opiát? Kdy a proč?

No hele vlastně nezkoušel. Já nevím, ale tyhle věci, když to člověk bere, tak to už je fakt v prdeli. To už je konečná.

Jaké problémy při shánění drog nyní řešíš?

Ty já snad nikdy neměl problém něco sehnat (smích). Vždycky jsem měl kontakty. A teď během uzavření taky nebyly žádné problémy. Tak já toho taky беру vždycky víc, něco pro mne, něco pro známý, takže to chvíli vydrží. Problém byl s tím zákazem vycházení, ale prostě jak je člověk zvyklý riskovat, tak mu to už nijak nepřijde no. Neměl jsem žádné problémy.

Zaháníš špatnou náladu častěji drogami než tomu bylo dříve? Proč?

Na začátku tý kokotiny (lockdown) to tak asi bylo. Měl jsem víc času přemejšlet o blbostech a taky víc času hulit. Ale pak ti říkám, kšeftů bylo tolik, že jsem neměl čas pomalu na nic.

Užíváš ilegální látky spíše sám nebo s někým? Jak tomu bylo dřív?

Jako abych řekl pravdu, tak teď fakt víc hulím sám, no. Dřív jsem dost páčil s kámošema ze střední viš co a pak dost v práci ve skladu, ale teď si spíš dám před spaním.

Zařazuješ ilegální látky i do svého sexuálního života?

Ne.

Co konkrétně a je to častěji v období pandemie než před ní?

-

- **celkové rozpoložení a nálady**

Pocit'uješ větší nervozitu a úzkost během pandemie cov-19?

Hele na začátku jsem se necítil úplně nejlíp, ale to asi nikdo. Ale pak se s tím člověk naučil nějak pracovat, musel se přizpůsobit. Za mne musím říct, že mne to nějak moc neomezilo a v jedný chvíli jsme měli víc práce než obvykle.

Jak pracuješ se stresem?

Ježiš, no to je docela těžká otázka. No upřímně jsem to nikdy nějak neřešil a když jsem měl nervy v kýblu, tak jsem šel na cigu nebo na brko. Možná lepší jak nějaký psychiatr no. Jo!

A dřív jsem chodil do posilky nebo brusle, když byl čas, to bylo taky fajn. Sakra, fakt bych měl zase začít.

Užíváš nějaké medikamenty a dodržíš striktně dávkování, kontraindikace apod?
Nenene, nic nezobu.

Jsou u tebe častější problémy se spánkem? Jak je řešíš?
Jak kdy. Většinou si zahulim. A mám klid. Brát nějaký prášky, to je fakt lepší zeli za mne.

Pocit'uješ existenční problémy? Jak dlouho?
Hele bylo to i horší, co si budem. Když jsem neměl ty papíry, tak to bylo asi nejhorší. Ted' ten covid mne docela zase posunul.

Co ti v době pandemie a lockdownu nejvíce pomohlo?
Nejvíc mne teda pomáhala práce, to nevím co bych bez toho dělal. Pak asi i lidi kolem a nesledovat tu mediální masáž a prostě se z toho neposrat a makat no. Pak není čas přemejšlet nad blbostma.

Příloha 2 - Strukturovaný rozhovor č. 2

ROZHOVOR 2

diplomová práce

respondent č. 2

věk: 33 let
pohlaví: muž
místo narození: město 20-30.000 obyvatel
místo bydliště: hlavní město

ZÁKLADNÍ INFORMACE Z PŘEDCHOZÍHO ROZHOVORU Z BP:

(tzv. medailonek respondenta)

Respondent je muž středního věku již s rodičovskými zkušenostmi. Je otcem 5ti leté dcery, se kterou ale nežije. Z poklidného maloměsta se přestěhoval do rušné Prahy díky pracovní nabídce, ale také kvůli definitivnímu uzavření jedné velké životní kapitoly - vztahu se svou expřítelkyní s dcerou. S životem v hlavním městě byl do pandemie velmi spokojený, vyzdvihoval různorodou nabídku zábavy i nových příležitostí. Po pracovní stránce byl zodpovídající velmi spokojen se stávající prací. Přestože se jedná o rutinní práci a bez možnosti kariérního postupu uvedl, že je to jeho dosavadně nejlepší práce. Dříve jezdil dlouhé trasy s kamionem a trávil doma minimum času, což bylo také jednou z příčin rozpadu jeho vztahu.

Škole respondent nikdy moc nedal, studoval tedy na technickém učilišti, kde s obtížemi dokončil výuční list. Na střední škole také poprvé zkusil marihuanu a pokračoval s dalšími ilegálními látkami. Kouřit cigarety začal již v osmé třídě základní školy. Užívání ilegálních drog měl spojené s volným časem, kamarády a pohodou. To se dál zintenzivňovalo a z příležitostných posezení se stalo užívání téměř na denní bázi - nejčastěji po práci, v rámci víkendových oslav a parties.

Respondent také sdělil, že ilegální látky užíval, aby zapomněl na životní strasti, a to i častěji než jen v tanečních klubech.

Informátor pochází z rozvedené rodiny, která o jeho užívání věděla, ale žádným způsobem mu ze situace nepomohla. Spíše naopak, neustálými dotazy na jeho soukromý život, ve kterém měl značné problémy, ho ještě více stresovala. Zvědavost ze strany rodiny v respondentovi paradoxně užívání ilegálních látek ještě podpořila a informátor tak mnohem častěji unikal od reality. Za rozpadem jeho vztahu s přítelkyní a malou dcerkou stálo nejen užívání drog, ale i nedostatek společně stráveného času. Jeho psychický stav byl velmi narušen. Respondent také přiznal, že většinu volného času trávil právě s partou kamarádů, ve které společně užívali omamné látky. Jednalo se konkrétně o marihuanu, MDMA, extázi a příležitostně i kokain. K drogám měl tedy pozitivní vztah a znamenaly pro něj zábavu a do jisté míry i únik od reality.

Po nějaké době si v Praze respondent našel novou známost a svůj volný čas investoval právě tímto směrem. Užívání ilegálních látek se snažil taktéž omezit. Zda se mu to povedlo se dozvídáme v navazujícím rozhovoru.

- **úvod - obecně**

Jak se vlastně máš za tu dobu, co jsme se neviděli?

No, tak ještě jednou čau. Mám se nemám se. Hele nějaký změny mám, něco zas zůstalo bezpečně při starým. No znáš to.

Co se u tebe teda změnilo?

No byl jsem bez práce, nemohl jsem ani jezdit za malou, jak byly zavřené okresy. Takže to bylo dost krušný. No, musel jsem si najít brigádu a doufal, že se to rychle zas vrátí do normálu.

Jak vnímáš situaci ve společnosti v souvislosti s pandemií covid-19?

No hrozný řekl bych. Všichni se z toho úplně posrali. Některý věci byly tak absurdní, že sem vůbec nechápal, jak můžeme bejt tak dutý. Jako neříkám, že bych to nějak podceňoval, tu nemoc. Někdo na to může asi umřít, ale pro normální lidi si myslím, že to hrozba není a nebyla a nechápu, proč bychom měli dodržovat nějaký nesmysly. A lidi z těch opatřeních byli podle mne teda jako už nemocný. Psychicky vydeptaný. Ty opatření byly horší určitě jak kovid sám.

Jak vnímáš pandemii ty sám/a?

Hele vnímám to nějak s odstupem teď už. Jakože neprožívám to jak na začátku. To byl člověk doma, přilepenej k televizi a stejně to ničemu nepomohlo. Teď se snažím žít normálně jako dřív, víš co.

Jak jsi přistupoval k nařízením proti šíření covidu?

No některý mi přišly jako naprostý nesmysly. Takže něco jo, něco jsem dodržoval, ale třeba ty zákazy vycházení, ježdění do jinýho kraje nebo dvě roušky, nebo taky deset vid'. Viděla jsi ten vtip? No takže když jsem někam šel, roušku jsem si vzal, pač když ne, tak na tebe akorát debilně čuměli, ale jinak jsem to moc nehrotil. Podniky byly stejně zavřeny, takže člověk stejně nikam nechodil.

- **práce/škola**

Jaký vliv měla pandemie covid-19 na tvé zaměstnání či brigádu?

Zavřeli nás hned hele, dost propouštěli. Tak jsem si musel najít brigádu, no. Ale pak nám napsali, že se zase budeme otevírat. Takovej stav nejistoty, řekl bych. Jednou tě vyhodí, pak zas ne. Jo, snižovali na začátku i platy, vyhazovali, ale pak se to vrátilo, řekl bych do normálu. Měl jsem k tomu ale i tu brigádu našťestí.

Jakou brigádu jsi během pandemie sehnal?

Dřív jsem jezdil s kamionem, tak jsem si řekl proč nezkusit spolujízdu, to víš. Tak jsem jezdil to a pak jsem se přidal k Woltu a Bolt food. Rozvážet jídlo je dost často lepší jak lidi hele (smích). Tak člověk musí z něčeho platit nájem, no tak jsem byl rád vid', že mám aspoň něco v době krize.

Můžeš ještě přiblížit, jaká je tvá stálá práce?

No, tak pracuju jako technik v tiskárně. Jednak teda dělám údržbu tiskáren, tak i pomáhám s tiskem. A tiskneme všechno možný - od plakátů, triček, oblečení, billboardy, všechno prostě. Je to fakt zajímavý, pracuju s barvama, světlem, technikou, ale ty postupy jsou pořád stejný, takže to člověka může přestat bavit, ale tak jsou i horší joby.

A jak jsi spokojený se svou stálou prací? Zhodnoť jako ve škole od 1 do 5.

Hele jsem spokojenej víš co. Zas nemám nějak extra ambice, peníze mám, sem tam nějaký bonus, takže cajk. Řekl bych tak 3. A když chci, můžu mít ještě tu brigádu.

Pokud studuješ, jak tvé vzdělávání ovlivnila pandemie?

No tak to už fakt díky bohu ne! (smích) Říkám, nejsem žádný studijní typ. Nikdy mi to nebavilo.

Scházel jsi se i nadále během karanténních opatření s kamarády/kolegy?

Ale joo. S kolegy teda moc ne, jen s jedním, kterýho ale řadim mezi svý kamarády. Tak dávali jsme srazy, to je jasný. Přeci člověk nebude furt zalezlej jak v base, ne.

Kde setkání obvykle probíhala?

No, jako vždycky hele. Hospody zavřený, tak na bytě víš co nebo v nějaký zašívárně. Mám dost známějch, takže jsme se vždycky nějak domluvili.

Co si představit pod zašívárnou?

Nějaký místo vhodný ke slezině. (smích) Prostě zázemí nějakýho klubu, kde kámoši hrajou nebo hospody. Scházíme se občas i v nahrávacím studiu nebo když má někdo volnej kvartýr tak tam.

Užívali jste nějaké návykové látky? Jestli ano, jaké?

Ale tak něco tam asi padlo. (smích) Nějaký to emko, tráva, občas koks. Víš co, dělá to tak lepší atmosféru.

Jaké pocity nebo stavy ve vás látky vzbuzovaly? Dokážeš to popsat?

Fuu. No tak na koks je vždycky spousta srandy, ale jen na chvíli, relativně. Člověk je taky dost ukecanej, má dobrou náladu řekl bych. To emko je dost podobný, jen ti to dává víc euforie a můžeš mít teda zajímavý stavy. No a tráva, tak ta je dost na chill, vyklidní tě, uvolní.

A jaké zajímavé stavy na emku jsi měl?

No, dostal jsem se myslí tam někam výš. Měl jsem jakoby nadhled nad lidma, světem a byl jsem ukrutně šťastnej. A vlastně i dost přátelskej, nedělalo mi problém se bavit s cizíma lidma a třeba se i blíž seznámit.

A jsou ty pozitivní stavy i důvodem, proč emko užíváš?

No tak jasně. Kdyby mi bylo blbě, tak se na to logicky vyseru. Ale je to fajn odreagovačka za relativně levný peníze. Když se v klubu nebo ve studiu ožereš, tak tě to vyjde na dost. Takhle ještě když to mám od známejch za dobrý money, tak to nestojí skoro nic.

Užíval jsi při lockdown víc emka než obvykle?

Emka asi stejně, možná o maličko víc, ale začal jsem teda o dost víc kouřit. A asi i hulit teda. Hlavně teda na začátku tý hysterie, kdy mne vykopli, tak než jsem se z toho trochu vzpamatoval. Bylo to psychicky dost náročný, najednou bejt bez práce a vlastně i dcery, pač je z jinýho kraje.

A když ještě porovnáš užívání kokainu a emka?

Koks je relativně na chvíli, emko ti vydrží o dost dýl, kor když dokrmuješ. No a hlavně cena, žejo.

- **rodina a rodinný/partnerský život**

Jak jsi vnímal svůj život během covidu?

Spíš jsem ho nevnímal. (smích) Člověk vlastně vůbec nežil na začátku toho všeho. Žil akorát ve strachu, doma, přežíval. Jako v Praze na bytě sám, to stálo fakt za hovno, ale naštěstí jsem našel spřízněnou duši.

Jak se změnil/nezměnil tvůj osobní život během pandemie?

No tak s někým jsem se seznámil. Bylo to úplně hned, jak se to říká - na první pohled. Takže se mi změnil dost.

A kde jste se seznámili?

Hele úplná náhoda. Přes kamarády v jednom studiu, kam jsme si šli poslechnout kamaráda. Byla dost uvolněná atmosféra, tak to šlo samo. A fakt jsme si dobře pokecali.

Byli jste v tu chvíli pod vlivem nějaké návykové látky?

No byli no. Ale tak co už. Důležitý, že jsme se našli a že si rozumíme, víš co.

Užíváte společně ve dvou ilegální látky?

Hele moc ne. Neříkám, že jsme párkrát spolu nedali. A trávu neberu úplně jako ilegální, dneska hulej skoro všichni. Člověka to prostě uvolní.

Pocítil jsi touhu se usadit nebo založit svou vlastní rodinu?

No, abych řekl pravdu, tak to bylo fakt rychlý. Nevím, jsem na to asi expert (smích). S ex to bylo taky všechno rychlý a hups, byla tady malá. Takže, už jednou to tady bylo, neříkám, že to nebylo hezký, ale zas už jsem o něco rozumnější v tomhle rodinkování, protože je to dost vo nervy taky, když se to začne srát. A už v tom člověk není sám víš co. Takže nepřijdeš

o jednoho člověka, ale rovnou o dva a ještě nasereš celou rodinu okolo. Takže jo, touha tam asi byla, ale už jsem to jednou zažil tak si dávám trochu víc majzla.

Takže spolu s přítelkyní žijete, ale na nic nespěcháte, chápu to správně.

Tak nějak no. Chci mít i čas na partu víš, ale teď když musel bejt člověk zavřenej doma, tak to bylo dost fajn mít někoho a nebejt tady sám.

Jak se změnil vztahy s tvou biologickou rodinou?

Od té doby co jsem opustil malou s ex, tak nic moc. Pořád mi to předhazujou. Takže už tam radši moc nejezdím. Nemůžou nějak pochopit, že se to prostě vobčas stane, že se dva nepohodnou no. A nemaj do toho co strkat nos, to mne sere nejvíc víš co.

- **volný čas a zájmy**

Jak nyní trávíš svůj volný čas?

Hlavně s Veronikou, děláme takový ty fajn věci, společně vaříme, koukáme na filmy, jdeme ven. No a taky stíhám brigády samozřejmě. A když se to zas rozvolnilo, tak jsem jezdil za malou. No a taky se známejma samo.

Našel sis v době lockdown nové zájmy?

Spíš ani ne. Volnej čas jsem trávil doma, koukal na seroše a sháněl brigádu. Pak jsem byl s Veronikou anebo se tak poflakoval, nudil no.

Takže jsi třeba nezačal víc sportovat?

Ježiš, já a sporty, tak to vážně ne. Na to jsem nikdy nebyl a nebudu.

Jak zaháníš případné chmury?

No, buď jdu ven nebo jsem doma. Záleží co to je. Jak mi je. Někdy nechci vidět nikoho a stačí mi bejt doma.

A jak si doma zlepšíš náladu?

Dám si nějakou totální prasárnu, pivko, cígo...

A co nějaký další látky?

Joo, dám si brko, někdy mko. Spíš brko, na emku se ta depka může někdy prohloubit. Lepší dát s lidma, ale taky to není záruka. Jsem byl v klubu, když to bylo s ex fakt blbý, dal jsem a taková schíza jak svině. Už nikdy. Totálně mi to prohloubilo ty depresivní nálady. Když tě někdo jen nasere tak v pohodě, ale jak je tam něco víc, tak nedávat.

Jak často se vídáš se svou partou/party friends?

Jednou, dvakrát týdně řekl bych. Jsou to kámoši. Řešíme i auta a jiný věci, život.

Kde za současné situace pořádáte party?

Že se vidím se svýma lidma nutně neznamená, že musíme jít někam kalit. Už nám není dvacet (smích). Ale tak sejdem se u někoho na bytě, no.

Užíváte na nich ilegální látky? Proč?

Jo, sem tam jo. Asi pro lepší pohodu.

A nenutili tě kamarádi dát s nimi?

No na střední něco takovýho bylo, ale teď mám snad svůj rozum, ne. Kdybych nechtěl tak to nedělám.

Nevyloučilo by tě to z party?

Asi stejný, co jsem říkal. Na škole bych byl za outsidera, ale tady jsme dospělý, normální. Ale je fakt, že když dáme, tak všichni. Takže možná lehkéj společenskéj pressure tam bude.

Co ti nejvíc chybí z akcí v klubech? Proč?

No ta atmosféra a poznávání nových lidí. A to, že někam jdeš a poznáváš tam lidi, který znáš, ale nejsi s nima domluvenej, je to náhoda prostě, která potěší. Samozřejmě některý náhody tě vůbec nepotěšej, ale těch je naštěstí minimum (smích).

- **ilegální látky**

Pokud kouříš, pozoruješ zvýšenou potřebu nikotinu v souvislosti s lockdownem nebo jsi příjem nikotinu naopak omezil?

No rozhodně jsem kouřil víc, to je pravda. Čím víc jsi ve stresu a čím víc máš času, tak víc kouříš. Thats it. Ale už je to zas v normě nějak, řekl bych.

Jak je to u tebe teď s alkoholem? Myslíš si, že konzumuješ více alkoholu než před pandemií? Co se změnilo?

Taky víc, ale jak jsem pak našel brigádu, tak už nebyl tolik čas vysedávat na gauči s pivem a serošem. Takže se změnil jakoby pojem o čase, pač když byl člověk nonstop doma, tak co měl dělat, že.

Kouříš jointy? Pokud ano, je to častěji a s kým?

Ale tak joo. Možná trochu víc jo. Hele sám nebo s partou.

Jak to máš teď s užíváním tvrdých drog?

Teď to mám tak, že moc neberu. Vlastně skoro vůbec. Ale myslím si, jak zas budou klubový akce, tak sem tam něco padne. Ale zas když jdem do studia někoho poslechnout, tak dáme.

S jakou novou ilegální látkou jsi v poslední době začal experimentovat?

No zkoušel jsem teď ten kratom, jakoby je jich víc druhů s různějma účinkama, ale ten co jsem měl já, tak nic extra no.

Zkoušel si už nějaký opiát? Kdy a proč?

Vlastně ten kratom by mohl bejt opiát, ne? Takže jo, ale nic moc.

Jaké problémy při shánění drog během lockdown jsi řešil?

Žádný řekl bych. Mám lidi a ty maj lidi a ty moc na lockdown nehráli. Asi byla poptávka větší, ale když máš dobrý kontakty, tak není problém.

Zaháníš špatnou náladu častěji drogami než tomu bylo dříve? Proč?

No když to všechno zavřeli, tak bych řekl že jo. Tak to je jasný. Je to tak nějak přirozený. Člověk je v napětí, tak to potřebuje nějak ventilovat.

Užíval jsi ilegální látky během lockdown spíše sám nebo s někým? Jak tomu bylo dřív?

No spíš, když jsem byl sám. Ale pak jsme se i dost scházeli. Takže tak půl na půl asi. Těžko říct.

Zařazuješ ilegální látky i do svého sexuálního života?

Ne.

Co konkrétně a je to častěji v období pandemie než před ní?

-

- **celkové rozpoložení a nálady**

Pocit'uješ větší nervozitu a úzkost během pandemie cov-19?

No hele, nebudu říkat, že jsem nebyl v nervu. To byl podle mne asi každej, protože jsme nic podobnýho my nikdy nezažili. No takže jo.

Jak pracuješ se stresem?

Fu, pustim si nějakou dobrou hudbu, zahulim, dám cígo nebo pivo. Ale stejně největší terapie pro mne je vidět se s malou, to jde všechno stranou. A taky čas trávněj s mladou. (pozn. přítelkyní Veronikou)

Užíváš nějaké medikamenty a dodržuješ striktně dávkování, kontraindikace apod?
No, měl jsem problémy se spaním, ale nechtěl jsem do sebe nic moc rvát, jen jsem bral chvíli melatonin, jinak nic. Ale zjistil jsem, že stejně působí i kratom. Je to fakt zajímavá věc.

Pocit'uješ existenční problémy? Jak dlouho?
Ted' už víceméně ne. Ale když začal lockdown, přišel jsem o práci, tak to jsem byl docela ve stresu, ale jsme v Praze, tak tady máš hodně příležitostí, člověk musí chtít a nebejt línej víc co.

Co ti v době pandemie a lockdownu nejvíce pomohlo?
No hele asi ten vztah no. Trochu mne to děsí. A taky kamarádi víc co. Pokecat, začilovat.

A co tě na vztahu děsí?
Člověk se nechce znovu zklamat, to je celý.

Příloha 3 - Strukturovaný rozhovor č. 3

ROZHOVOR 3

diplomová práce

respondent č. 3

věk: 21 let

pohlaví: muž

místo narození: město do 20.000 obyvatel

místo bydliště: město do 20.000 obyvatel

ZÁKLADNÍ INFORMACE Z PŘEDCHOZÍHO ROZHOVORU Z BP:

(tzv. medailonek respondenta)

Třetí respondent pochází z menšího města, ze kterého se ještě nikdy neodstěhoval a dokonce stále bydlí se svými rodiči. Ti ho doposud živili, takže se nemusel příliš zabývat prací, i když nějaké krátkodobé brigády měl. Příliš s nimi ale spokojen nebyl a raději zvolil pohodlnější cestu - zůstat doma. Dotazovaný v minulosti nedokončil maturitu na obchodní akademii kvůli psychickým poruchám a poruchám učení. Škola ho také příliš nebavila a přiznal, že ji studoval na přání rodičů, protože sám nevěděl, co by chtěl dělat. Respondent pochází z úplné, milující a podporující rodiny, která však o jeho problémech s ilegálními látkami nevěděla. On sám však užívání za problematické nepovažuje.

S narůstajícím počtem hudebních akcí se respondentovy sportovní aktivity začaly výrazně redukovat. Nyní se už žádné naplno nevěnuje. Volný čas respondent tráví s kamarády, poslechem hudby a zajímá se o elektro a počítače. K elektronické hudbě ho přivedli kamarádi, se kterými také chodí na akce. S těmi se pojí užívání ilegálních látek a pití alkoholu. Kdy poprvé respondent zkusil ilegální drogu s již nevzpomene, ale byla to marihuana. Co se kouření cigaret týče, ty poprvé zkusil v 15ti letech a od té doby kouří spíše příležitostně.

Respondent je opravdu hodně ovlivněn jeho kamarády, se kterými chodí na hudební akce. Ilegální taneční drogy, a to především MDMA, užívá na každé akci a impulsem k dalšímu užívání jsou taktéž kamarádi. Tázaného na užívání ilegálních látek nic neodrazuje a nevnímá to jako problém. Také má pocit, že ilegální látky žádným způsobem neovlivnili jeho osobní život. Jak ovlivnil lockdown a situace s covid-19 se dozvíme v následujícím rozhovoru.

- **úvod - obecně**

Jak se vlastně máš za tu dobu, co jsme se neviděli?

Asi furt stejně, ani nevím.

Co se u tebe teda změnilo?

Prakticky nic. Bydlím pořád doma, sestra má malé dítě. Měl jsem nějaký práce, ale jak se všechno zavřelo, tak mne vyhodili. Byl jsem prostě doma no.

Jak vnímáš situaci ve společnosti v souvislosti s pandemií covid-19?

Byli z toho všichni dost na prášky. Všichni se báli, já se taky bál, abych to nedostal. Aby to třeba nechytla babička. Hodně lidí přišli o práci, táta taky. To nebylo moc dobrý. Ale naštěstí už je klid. Všechno se zas vrátilo do starejch kolejí, naštěstí.

Jak vnímáš pandemii ty sám/a?

No říkám, dost jsem se bál, byl jsem dost ve stresu. A i v depresi. Bejt pořád doma, to bylo hrozný. S nikým jsem se moc nevidal. Hodně jsem hrál.

Jak jsi přistupoval k nařízením proti šíření covidu?

Dost zodpovědně myslím. Nechtěl jsem to dostat. Většinu času jsem byl doma. A když jsem někam musel, tak jsem nosil respirátor. Sice to je v brýlách děsný, ale šlo o zdraví. No radši jsem byl doma a šel pryč jen když to fakt nešlo jinak.

- **práce/škola**

Jaký vliv měla pandemie covid-19 na tvé zaměstnání či brigádu?

Měl jsem brigádu v Datartu, ale pak ho zavřeli a jen pár lidí mohlo být u toho výdejního okýnka a to by mne stejně nebavilo.

Jakou brigádu jsi během pandemie sehnal?

Nic jsem ani nehledal. Bylo to nebezpečný, pracovat uprostřed pandemie. Nechtěl jsem se nakazit.

A máš v současné době nějakou stálou práci?

Spíš jen brigádu. Pracuju teďko nově v Elektrowordu. Pořád je to elektronika, to je mi nějak nejbližší. No mám tam pár směn. Až budu třeba bydlet sám, ale to zatím ani nechci, tak si něco najdu na stálo.

A jak jsi na brigádě spokojený? Zhodnot' jako ve škole od 1 do 5.

Kolektiv je zatím asi v pohodě, ale jsem tam krátce. No a nic jinýho než elektronika mne nebaví, takže asi ok. Ale je to práce jako každá jiná. Dal bych asi 3.

Pokud studuješ, jak tvé vzdělávání ovlivnila pandemie?

No pořád jsem se snažil dodělat tu maturitu, ale to prostě nějak nevyšlo. To mne bylo fakt líto hlavně kvůli rodičům. Ty z toho byly fakt smutný a naštvaný. No ale co už no, už to neovlivním.

Scházel jsi se i nadále během karanténních opatření s kamarády/kolegy?

Hele vlastně vůbec. Byl jsem doma. Ale hráli jsme spolu na kompu a bavili se přes chat.

Užívali jste během virtuálních setkání nějaké ilegální látky? Jestli ano, jaké?

No, občas. Hulili jsme trávu.

Jaké pocity nebo stavy ve vás látky vzbuzovaly? Dokážeš to popsat?

Tak takovej chill, pohodu a srandu, ale pak jsem z tý trávy začal mít děsný schízny.

Byl to důvod k omezení konopí?

Nebyl. A to byla asi i chyba. Děsně se to prohloubilo. Pak jsem dával i věci, který jsem dával jen na akcích. Asi jen tak z nudy, nevím.

A co to konkrétně bylo?

Koule, emko a speed.

Užíval jsi při lockdown víc drog než obvykle?

Myslím si že jo. Bylo to pak dost častý. Když jdeš na akci, je to max jednou za víkend. Takhle jseš zavřenej doma a víš, že to tady máš a můžeš dát kdykoliv. Myslím si, že je to docela v hajzlu, když začneš pak dávat doma.

Zvrtlo se to někdy?

No, jo. Jednou to naši zjistili. Měl jsem strašnou schíznu a chtěl jsem se zabít. Byl jsem pak na psychiatrii, ale nechci se o tom bavit. Stydím se za to. Přehnal jsem to. A od té doby už nemůžu nic.

● rodina a rodinný/partnerský život

Jak jsi vnímal svůj život během covidu?

Docela nudnej, zavřenej doma.

Jak se změnil/nezměnil tvůj osobní život během pandemie?

Měl jsem za tu dobu dvě holky, s jednou jsem se ani neviděl. S obouma to nevyšlo, rozešly se se mnou. Vždycky se se mnou rozejdou, nechápu. Vždycky mne to zničí.

A kde jste se seznámili?

S jednou na Wofku (pozn. pc hra) a s druhou na Badoo.

Co říkáš no tyhle on-line seznamky jako je Badoo?

Pro někoho introvertního jako jsem já je to docela dobrý. Ale ten osobní kontakt je pak důležitější. Hlavně aby pak nevypadala jinak než na tom profilu. To se docela děje.

Užíval jsi někdy s přítelkyní návykové látky?

Dřív jo, na nějaký party, to určitě, ale teď jsem ani nikoho neměl.

Pocítil jsi touhu se usadit nebo založit svou vlastní rodinu?

Zatím ne, na to jsem moc mladej. Ale v budoucnu bych určitě chtěl mít rodinu. My máme velkou rodinu, takže jsem na to zvyklý.

A jaké jsou vztahy s tvou rodinou?

No teďko nic moc. Rodiče a ségra na mne byly strašně naštvány, jak mne odvezli na tu psychinu. Ale už se to zlepšuje. Slíbil jsem, že už nikdy nic a zatím to držím. Nechci jim dělat starosti. Jinak jsem měli vždycky skvělej vztah, vždycky mne podrželi, koupili, co jsem chtěl, bydlím tady, máme se rádi.

- **volný čas a zájmy**

Jak nyní trávíš svůj volný čas?

Většinou doma u počítače anebo na brigádě. A taky občas hlídám ségře mimo.

Našel sis v době lockdown nové zájmy?

To ne.

A co ty a sporty? Nezačal jsi víc sportovat?

No dřív jsem hrál dost ten florbal, ale nějak jsem z toho úplně vypadl a už se k tomu nevrátil. Jako občas vytáhnu kolo, ale spíš ne.

Jak zaháníš případné chmury a špatnou náladu?

No od toho incidentu беру docela silný antidepressiva, takže se udržuju v dobrý náladě každé den.

Jak často se vídáš se svou partou/party friends?

Ted' už moc ne. Mám spíš kámoše přes Wofko. Na akce už ted' nesmím, protože si už nesmím nic dávat a mne to vždycky strhne.

Pořádali jste party během lockdownu?

Ne nebo já jsem se ničeho takovýho neúčastnil. Ale jak jsem říkal, dělali jsme online chaty a u toho dávali. Nebo jsme se nahulili a hráli Wofko.

Nutili tě kamarádi někdy dát s nimi ilegální látky?

Jakože přímo nenutili, ale člověk jakoby cejtí takovej ten tlak, že když nedá, bude out z tý party a lidi ho nebudou brát.

Co ti nejvíc chybí z akcí v klubech? Proč?

Hudba, kamarádi, fajn atmosféra. Bylo to prostě fajn. Co mi ale vůbec nechybí, tak ty děsný dojezdy po speedu a všech těch věcech. Ted' jsem clear a to je nejvíc.

- **ilegální látky**

Pokud kouříš, pozoruješ zvýšenou potřebu nikotinu v souvislosti s lockdownem nebo jsi příjem nikotinu naopak omezil?

Ted' už ani nekouřím, ale během toho, co jsem byl zavřenej tak si myslím, že jsem kouřil docela dost. Neměl jsem co dělat a byl jsem z celý ty situace v nervu.

Jak je to u tebe teď s alkoholem? Myslíš si, že konzumuješ více alkoholu než před pandemií? Co se změnilo?

To ne. Prakticky jsem pil jen v klubech anebo u nás v hospodě. To se ale všechno zavřelo a doma nepijem skoro vůbec. Takže jsem teď s těma antidepressivama prakticky abstinent. A alkohol mne stejně nikdy moc nechutnal.

Kouříš jointy? Pokud ano, bylo to v době lockdown častěji a s kým?

Hele teď fakt vůbec nic. Nemůžu prostě. Nechci nikoho zas zklamat. A už nikdy nechci mít takový stav, jaký jsem měl. Jak to začalo, tak jsem to moc přehnal no.

Jak to máš teď s užíváním tvrdých drog?

Jsem absolutně čistej.

A jak to bylo během pandemie?

No to bylo dost přehnaný. Dost jsem to přeháněl no.

Zkoušel jsi někdy v životě opiáty?

Už ani nevím. Ale myslím, si že ne.

Jaké problémy při shánění drog během lockdown jsi řešil?

Více méně asi žádný, měl sem všechno přes kamarády jako vždycky. Někde jsme si to akorát venku předali, když jsme se nescházeli v hospodě anebo v klubu.

Zaháněl jsi špatnou náladu během lockdown častěji drogami než tomu bylo dříve?

Proč?

To asi určitě jo. Byl jsem pořád doma. Neměl jsem co dělat. Byl jsem v depresi. Ale nečekaně ty drogy ve mne depresi ještě prohlubovaly. Bylo to horší a horší.

Užíval jsi ilegální látky během lockdown spíše sám nebo s někým? Jak tomu bylo dřív?

No sám, ale ve virtuální společnosti. Občas pak už úplně sám. To nebylo dobrý. Dřív jen na party a trávu s kamarády.

Zařazuješ ilegální látky i do svého sexuálního života?

Ne.

Co konkrétně a je to častěji v období pandemie než před ní?

-

- **celkové rozpoložení a nálady**

Pocit'oval jsi větší nervozitu a úzkost během pandemie cov-19?

To určitě. Byl jsem ve stresu a zavřenej doma.

Jak pracuješ se stresem?

Ted' na to беру antidepressiva. Asi s tím jinak pracovat neumím. Jakože učili mne nějakou psychohygienu, když jsem byl ve cvokárně, ale moc to nepomáhá.

A co ti pobyt na psychiatrii dal?

Že musím přestat fetovat. A zamyslet se nad sebou. Bejt normální člověk. A hlavně jsem nechtěl trápit mamku s tátou. Musím zkrátka sekat dobrotu.

Dodržuješ striktně dávkování, kontraindikace u antidepressiv?

Myslím si, že jo. Musím ted' vážně sekat latinu ve všem.

Pocit'uješ existenční problémy? Jak dlouho?

Ne, i když jak taťka přišel o práci, tak to bylo krušnější, ale ted' už v poho. Rodiče mne vždycky se vším pomůžou.

Jsou u tebe častější problémy se spánkem? Jak je řešíš?

Ted' už ne, ale jo, tím že jsem pařil po nocích, přetočil jsem si den a noc.

Co ti v době pandemie a lockdownu nejvíce pomohlo?

Rodina, částečně i ty drogy, ale ty mne pak stáhly a způsobily děsný problémy.

Změnil bys něco na sobě?

Chtěl bych mít větší vůli a být víc extrovert, hlavně pak s holkama. Jinak jsem docela hodnej kluk, řekl bych.

Příloha 4 - Strukturovaný rozhovor č. 4

ROZHOVOR 4

diplomová práce

respondent č. 4

věk: 29 let
pohlaví: muž
místo narození: hlavní město
místo bydliště: hlavní město

ZÁKLADNÍ INFORMACE Z PŘEDCHOZÍHO ROZHOVORU Z BP:
(tzv. medailonek respondenta)

Čtvrtý respondent se před vypuknutím covidu-19 opakovaně zmítal mezi bojovými sporty a prací. Dříve většinu jeho finančního příjmu tvořily zápasy, ale přestalo se mu poněkud dařit a musel většinu svého času začít trávit v práci, která ho příliš nenaplňovala. Jeho bojovný a výbušný charakter, díky níž má několik zápisů v trestním rejstříku, mu na přijímacích pohovorech příliš nehrála do karet. Informátor vystřídal několik zaměstnání - dělal ochranku, vyhazovače v klubu, security a do nedávna pracoval za kamerovým systémem, odkud opakovaně odešel a pak se zase vrátil.

Respondentova minulost je strastiplná a velmi komplikovaná, stejně jako jeho povaha. Pochází z neúplné rodiny, kdy se jeho rodiče opakovaně scházely a rozcházely. Střídavě žil s otcem i s matkou, od které dokonce utekl a žil chvíli na ulici. Seznámil se s dívkou, která ho přivedla k tvrdým drogám a do party, kde užívání nebylo tabu. Jeho expřítelkyně užívala pervitin 3 roky v kuse, respondent o něco kratší dobu. Všechny jeho zájmy jako byl thajský box a další bojové sporty šly v tu dobu stranou. Vrátil se k nim až později, ale svou dřívější formu dostával těžko zpět i kvůli časově náročné práci, která ho však příliš nenaplňovala. I to byl

důvod, proč respondent začal opětovně experimentovat s psychoaktivními látkami, ale nyní především na duchovní bázi. Rekreační víkendové užívání v tanečním klubu nebo s partou přátel vyměnil za užívání v užším okruhu anebo solo užívání, kdy se pokoušel dostat do svého nitra a otevřít si cestu do budoucnosti. Častá konzumace LSD ho přenášela do jiných sfér, které se často prolínaly s realitou. Jeden z jeho víkendových tripů ho dokonce přivedl do psychiatrické léčebny. Jeho přání bylo mimojiné podniknout duchovní cestu do Peru, kde měl celý měsíc meditovat a odprostit se od materiálních statků. Respondent také často užíval ilegální látky se svým otcem od kterého také získával léčiva na bázi opiátů. Informátor byl v době rozhovoru singl, protože jak sám přiznal, dívkám vadilo, že užíval psychoaktivní látky. On sám s tím však nic nedělal a jak sám řekl, jeho psovi to nevadí, takže užívání nebral jako problematické a nic měnit nechtěl. Zdali se něco změnilo během pandemie a po ní se dozvíme dále.

- **úvod - obecně**

Jak se vlastně máš za tu dobu, co jsme se neviděli?

No prakticky se toho teda dost změnilo (smích). Mám se super řekl bych. Splnil se mi takový vyšší sen a jsem moc všichni spokojený. Najednou začalo všechno dávat smysl. Celej život a existence tady, teď mám pro koho žít. Jsem fakt motivovanej. A mám teď velkou odpovědnost.

Mohl bys ty všechny změny ještě nějak přiblížit?

No tak za tu dobu, co jsme se neviděli jsem potkal lásku svýho života, moc si rozumíme. Začli jsme spolu bydlet a před půl rokem se nám narodil krásnej syn. Syna jsem si vždycky tajně přál. I Vyšší mi to říkal, že budu mít jednou syna a podařilo se to. je to fakt krásný, jsem děsně šťastnej. I moje máma je šťastná, že je konečně babička. Je to hezký.

Kdo Vyšší ti to říkal?

No často když jsem meditoval na houbách se mi zjevil Vyšší - vyšší síla, ta co to vše řídí. Něco jako osud, Bůh, Vyšší moc.

A říkal Vyšší něco o tom, že přijde lockdown?

No budeš se divit, ale jo. Naznačoval mi to, že přijde něco, co nikdo nečeká a že to úplně změní naše hodnoty a přemýšlení.

Jak vnímáš situaci ve společnosti v souvislosti s pandemií covid-19?

No přesně co říkal Vyšší. Pro lidi to je šok, ale zároveň velkej obrat k lepším věcem. K těm základním hodnotám - rodina, ty sám, máš čas přemýšlet o sobě, o tom, co je ve skutečnosti v životě důležitý.

A to je co?

No, rodina, tví blízký.

Jak vnímáš pandemii ty sám/a?

No jakože do jistý míry je to zkreslený, nevěřim, že by to bylo něco extrémně nakažlivý. Spíš si chtěl někdo hodně namastit kapsu a posrat život spoustu lidem, ale já šel na to pozitivně. Víc se uzavřel do sebe a přemejšlel o tom, co je fakt důležitý.

Jak si přistupoval k nařízením opatřením proti šíření Covidu?

Tak nějak normálně. Zdravým rozumem.

- **práce/škola**

Jaký vliv měla pandemie covid-19 na tvé zaměstnání či brigádu?

No, víceméně žádněj. Našel jsem si práci u ochranky, takže jsem byli v pohodě. Kdybych dělal box, tak jsem v pytly, protože se zápasy rušili, takže jsem měl štěstí v neštěstí.

Jak bys nyní zhodnotil spokojenost ve tvém zaměstnání? Zhodnot' jako ve škole od 1 do 5.

Jó, jsem spokojenej, asi nejvíc za celou dobu. Peníze dobrý, pracovní doba v pohodě. Na jedničku.

Pokud studuješ, jak tvé vzdělávání ovlivnila pandemie?

Ne, to už dávno ne.

Scházel jsi se během karanténních opatření s kamarády?

Jo to jo, nijak zvlášť jsem se nenechal omezovat. Na začátku jsem byl spíš doma sám a editoval, ale izolovat se pořád taky nešlo. Akorát jsme si pak dávali pozor, aby to mladá během těhotenství nechytla.

Kde setkání obvykle probíhaly?

U někoho doma, zkrátka takový normální návštěvy.

Užívali jste v průběhu nějaké návykové látky? Případně jaké to byly?

No tak tyhle dýchánky už mám krapet za sebou. Když už, tak jsme maximálně zahulili, ale teď už nic.

Můžeš připomenout, jak to vypadalo dříve?

No scházel jsem se s partou, kde se prostě sněžilo pořád. Dostala mne tam bejvalá a fakt tak 3x týdně, někdy i víckrát, jsme se scházeli a smažili. Všichni tam jeli na perníku. Ještě z té doby mám úplně rozleptanou nosní přepážku z toho svinstva.

- **rodina a rodinný/partnerský život**

Jak nyní vnímáš svůj život? Zpomalil se nebo naopak je více hektičtější?

O dost se zpomalil, hlavně teda během covidu. Člověk se snaží vnímat, jak roste prcek, takže volný čas trávím s ním a ne se pořád honit za prachama a zápasama. Jako jasný, z něčeho žít musíš, ale myslím si, že celkově jsem fakt zpomalil. Začal jsem dost meditovat a tak si to všechno utřídil.

Jak se změnil/nezměnil tvůj osobní život během pandemie?

Změnil se od základu, řekl bych. Těsně před covidem jsem potkal spřízněnou duši svého života a půl roku na to se mi splnil tajnej sen- otěhotněla a co lepší, je to kluk! Právě dřív, když jsem meditoval, tak se mi zjevoval nějaký muž a už jsem na to přišel - byl to můj syn. Zjevoval se mi, protože je to smysl celého mého života.

Takže jsi pociťoval touhu se usadit a založit svou vlastní rodinu?

No bylo to právě tak skrytě. Vždycky úplně ne. Jako mám super rodiče, ale vždycky mne sralo, že jim to dohromady nešlo a nikdy jsem neměl normální rodinu. Ale nějak jsem to neřešil a žil boxem a sportem. To pak ale taky přestalo, byly doby kdy jsem totálně ulítával, ale hodilo mne to právě na tu duchovní vlnu a ta mne přivedla sem.

Co si představit pod „totálně jsem ulítával“?

No však víš, tvrdý drogy - perník. Pak houby, tripy, emko, prášky a tráva. Doslova jsem někdy lítal, ale ukázalo mne to zas jiný dimenze.

Proč ses nakonec rozhodl pro rodinný způsob života?

Já nevím. Přišlo mi to tak přirozený prostě. Zjevoval se mi Ježíš - můj syn, takže to ve mne bylo někde hluboko zakořeněný.

Jak se změnil vztahy s tvou biologickou rodinou - máma, táta?

Ale tak nějak v pohodě. Máma má děsnou radost, že je bába. Pořád by hlídala, je to fajn. Táta má taky radost přirozeně.

- **volný čas a zájmy**

Jak nyní trávíš svůj volný čas?

No hlavně s malým. Teďko se vše točí víceméně okolo něj. Sem tam nějaký sport.

Našel sis v době lockdown nové zájmy nebo naopak pozoruješ nechuť cokoli dělat?

Nový ani ne. Chodil jsem dost běhat jo a ty meditace, ale to jsem začal už před.

Jak jsi během lockdown zaháněl případné chmury?

Hele žil jsem víceméně z takovýho opojení, že je mladá v tom. Takže jsem ani žádný depky z té situace neměl. Práce byla taky v pohodě. A tak jsem se celkově tou meditací zklidnil, že mne jen tak něco nerozháže už.

Jak často se vídáš se svou partou?

Záleží s jakou. No s boxerama docela jo no a pak se to jakože dělí. Lidi, co prodávaj nebo jedou na perníku, ty už jdou mimo mne. Lidi, se kterými si občas dám houby nebo si s nima zahulim a zároveň proberu všechny věci, tak to jsou pro mne kámoši.

A jak často se s nimi scházíš?

Každý týden, dvakrát, třikrát týdně? Asi tak.

Pořádali jste za dobu lockdown nějaké večírky?

Jakože fakt minimálně. Spíš takový sešlosti, když někdo něco slavil nebo tak.

Užívali jste na nich ilegální látky? Proč?

Hele já ne. Možná párkrát trávu, ale teď jsem už fakt všechno vypustil, protože chci bejt prostě trochu víc odpovědněj, když jsem teď tátou, víš co.

Co ti nejvíc chybí z akcí v klubech? Proč?

Vlastně asi vůbec nic. Zjistil jsem, že nejsem vůbec klubovej člověk. Jako potkat lidi bylo fajn, ale potkávat se můžeš i jinde, víš co. No a stejně jsem tam pak jen lítal naemkované, viděl jsem různé věci, jednou mne pronásledoval Satanáš, a to fakt nechceš v takovém prostoru. Nic dobrýho mi to nepřineslo rozhodně.

pozn. Dotazovaný měl při užívání MDMA často zrakové halucinace.

- **ilegální látky**

Pokud kouříš, pozoroval jsi zvýšenou potřebu nikotinu v souvislosti s lockdownem nebo jsi příjem nikotinu naopak omezil?

Na začátku jsem asi kouřil o něco víc. Snažím se teď ale úplně přestat, přešel jsem aspoň úplně na iqos.

Jak je to u tebe s alkoholem? Myslíš si, že jsi konzumoval více alkoholu během lockdown než před pandemií? Co se změnilo?

Celkově určitě ne. Jako nikdy jsem nějak extrémně nepil a během lockdown jsem nepil skoro vůbec. Jako sem tam nějaký pivko asi jo, ale obecně se teď snažím sportovat a žít líp než dřív a to se s alkoholem moc nepojí.

Kouříš jointy? Pokud ano, je to častěji a s kým?

Občas, fakt občas, spíš teda s kamarádem nebo občas sám.

Jak to máš teď s užíváním tvrdých drog?

Neužívám už vůbec nic. Prošel jsem si už svým. Hodilo mne to do úplnejch sraček, ale ukázalo mi to i určitou cestu a už nemám potřebu nějak dál v tom experimentovat. No co je teda hodně zajímavý, tak je Ayahuasca. Je to vlastně hrozně silnej halucinogen, ale to spíš je pro lidi nějak závislý, ale jako může ti to otevřít oči zase určitým způsobem, ale říkám, už jsem experimentoval dost.

S jakou novou ilegální látkou jsi v poslední době začal experimentovat?

Hele vůbec s ničím.

Zkoušel jsi už nějaký opiát? Kdy a proč?

Zkušel, tyjo tak 4 roky nazpět. Táta bral Tramal, tak mne to docela zajímalo a zkusil jsem. No jako zajímavý, ale člověka to úplně vyplo. Což někdy bylo žádoucí, ale někdy ne. A pak mne na tom trochu děsila ta závislost, že by to člověk chtěl pak furt.

Jaké problémy jsi při shánění drog během lockdown řešil?

No jako víceméně žádný, protože jsem ani žádný nebral, max trávu, ale tak ta za chvíli už podle mne bude volně k sehnání, víš co.

Zaháníš špatnou náladu častěji drogami než tomu bylo dříve? Proč?

Né, tak to vůbec. Když mně něco sere, tak pochovám malýho, uvědomím si jaký mám štěstí a na všechno zapomenu. Nic není důležitější než on.

Užíváš ilegální látky spíše sám nebo s někým? Jak tomu bylo dřív?

Neužívám. Hele dřív tak i tak. Nejdřív bych spíš řekl, že s lidma a pak jsem spíš dával sám, abych se ponořil do svého nitra a meditoval.

Zařazuješ ilegální látky i do svého sexuálního života?

Ne ted' vůbec.

Ani dřív ne?

No, dřív občas jo, ale občas to nebyl úplně nejmoudřejší nápad řekl bych.

A co konkrétně a bylo to častěji v období pandemie než před ní?

Tráva, emko, koule. Ne během covidu vůbec. To bylo dávno před tím.

- **celkové rozpoložení a nálady**

Pociťoval jsi větší nervozitu a úzkost během pandemie cov-19?

Hele to asi jo, jako všichni, ale pak jsem se hodil do zenu a pochopil meditací zas spoustu věcí a už úak jsem se úplně zklidnil.

Jak pracuješ se stresem?

Hodně medituju anebo si hraju s malým, ten mi dělá fakt radost a taky moje drahá polovička.

Užíváš nějaké medikamenty a dodržuješ striktně dávkování, kontraindikace apod?

Ne, nic neužívám.

Jsou u tebe častější problémy se spánkem? Jak je řešíš?

Ted' už ne, ale dřív to bylo fakt šílený. Pracoval jsem hlavně noční a to mne úplně rozházelo, takže jsem pak dost hulil. Ráno jsem se musel totálně vypnout jointem, jinak bych vůbec neusnul.

Pociťuješ existenční problémy? Jak dlouho?

Vcelku to ted' jde. Určitě bylo někdy hůř.

Co ti v době pandemie a lockdownu nejvíce pomohlo?

Jak jsem říkal, meditace, moje zlatá a Lucián (pozn. syn) a asi i sport a mít pro co žít a prostě se nenechat zastrašit víc co. K tomu všemu jsem musel ale dospět docela dlouhou cestou.

Příloha 5 - Strukturovaný rozhovor č. 5

ROZHOVOR 5

diplomová práce

respondent č. 5

věk: 30 let
pohlaví: žena
místo narození: město do 5.000 obyvatel
místo bydliště: město do 40.000 obyvatel

ZÁKLADNÍ INFORMACE Z PŘEDCHOZÍHO ROZHOVORU Z BP:

(tzv. medailonek respondenta)

Pátá respondentka patřila před pandemií covid-19 spíše k rekreačním uživatelům tanečních drog se zkušenostmi s ilegálními látkami již z dob svého studia. Do hlavního města se před pandemií přestěhovala čistě kvůli nabídce lepšího pracovního místa, se kterým byla nad míru spokojená.

Tázaná pochází z úplné rodiny z malého moravského města, ve které pití alkoholu není rozhodně tabu. Rodina o jejich problémech s užíváním ilegálních drog a alkoholu nevěděla. Větší užívání alkoholu, nikotinu a marihuany zaznamenala respondentka na vysoké škole se svou spolubydlící. Obecně patří tázaná spíše k těm, kteří se nechají velmi snadno ovlivnit blízkými lidmi a jejich názor je pro ni klíčový. K experimentování s ilegálními tanečními drogami ji také přivedla kamarádka po přestěhování do hlavního města. Po pozitivních zkušenostech ztratila zábrany k experimentování s dalšími látkami jako byl kokain a pervitin. Obecně si respondentka ilegální substance pochvalovala a spatřovala v nich benefity - žádnou kocovinu jako po alkoholu, více energie, ztrátu zábran při seznamování a ubývání na váze. Právě nadváha byla příčinou respondentčina nízkého sebevědomí a lehké ovlivnitelnosti.

Během života v Praze tázaná přestala užívat tabákové výrobky, marihuanu a do jisté míry i alkohol. Výše zmíněné látky však nahradila ilegálními drogami, které užívala před pandemií převážně na klubových tanečních akcích dvakrát až čtyřikrát do měsíce. Respondentka v předchozím rozhovoru přiznala, že do doby než potkala svého přítele, tak její život ovlivňovaly výše zmíněné ilegální látky. Krátce před cov-19 však potkala přítele a její život začal ubíhat jiným směrem.

- **úvod - obecně**

Jak se vlastně máš za tu dobu, co jsme se neviděli?

Ještě jednou ahoj! Mám se teď skvěle! Jsem zase pozitivní člověk, užívám si života a změnilo se toho vlastně dost.

Co konkrétně je u tebe nového?

No tak abych začala od začátku. Před pandemií jsem se odstěhovala za expřítelem z Prahy. Změnila jsem kvůli němu komplet svůj život, našla jsem si jinou práci, no a pak během lockdown to nebylo moc dobrý. Nelíbilo se mi, že hodně kouří, když já tehdy přestala a pak všechny peníze a čas šel do aut. Chtěla jsem mu s tím pomoci, ale pak už nechtěl, bylo to divný. A pak jsme se rozešli. No, ale seznámila jsem se pak náhodou s někým jiným a jsem teď moc šťastná zase.

A měla jsi takové to porozchodové období, kdy je člověk singl a chodí na akce?

Tím, že ty vztahy na sebe tak nějak navazovaly, tak vlastně vůbec neměla. Ale můžu chodit na akce určitě i teď, v tom mi nikdo nebrání. V předchozím vztahu to tak úplně nebylo no.

Bránil ti expřítel chodit na party?

No doslova ne, ale nelíbilo se mu to. Ta hudba, celkově nebyl vůbec společenskej a měl jen své zájmy a ty mý vlastně nerespektoval. Pak jsem se za ním přestěhovala z Prahy, takže ta dostupnost byla taky složitější no a pak se stejně všechno zavřelo kvůli pandemii.

Jak vnímáš situaci ve společnosti v souvislosti s pandemií covid-19?

Tak tím, že jsem dělala pro firmu prodávající zdravotnický materiál, tak jsem na to měla asi jiný pohled. Byla jsem obklopena lidmi, kteří tím byli dost pohlčeni a někteří na tom chtěli vydělat co nejvíc. Třeba doma z toho byli dost vyděšení, protože naše sousedka na covid zemřela. V práci se prostě jely roušky o sto šest, pak respirátory, byl to velkej byznys, až mi z toho bylo šoufl. By to pak i jeden z důvodů, proč jsem tu práci pustila.

Jak vnímáš pandemii ty sama?

S respektem. Je to nemoc jako každá jiná, může mít lehký i těžký průběh a lidé na ní mohou zemřít. Takže jsem to nijak nepodceňovala.

Jak si přistupovala k nařízením opatřením proti šíření covidu?

Všechno jsem se snažila dodržovat, jak jen šlo.

- **práce/škola**

Jaký vliv měla pandemie covid-19 na tvé zaměstnání či brigádu?

Zvýšily se nám trojnásobně, možná i vícenásobně prodeje. S tím stoupl i stres v práci, nebyli jsme na to vůbec kapacitně připraveni a chování některých kolegů bylo fakt šílené. Peníze sice přibýly, ale ten stres za to snad ani nestál.

Jak bys nyní zhodnotila spokojenost ve tvém zaměstnání? Zhodnot' jako ve škole od 1 do 5.

No z toho předchozího jsem odešla a v tom současném jsem zatím spokojená a hodnotila bych 2.

Pokud studuješ, jak tvé vzdělávání ovlivnila pandemie?

Naštěstí už ne.

Scházela jsi se během karanténních opatření s kamarády?

No popravdě moc ne. Jak jsem se odstěhovala z Prahy a téměř vše bylo zavřené, tak jsem si nemohla ani najít nové přátele v novém městě, takže jsem spíš byla jen doma s expřítelem. Trochu už nám to pak lezlo na mozek. Spíš přišly jeho kamarádi.

Kde setkání obvykle probíhaly?

U nás doma a pak na dílně s auty.

Užívali jste v průběhu nějaké návykové látky? Případně jaké to byly?

Né, vůbec nic. Akorát všichni ty lidi strašně kouřili. Fakt se i to hnusilo.

- **rodina a rodinný/partnerský život**

Jak nyní vnímáš svůj život? Zpomalil se nebo naopak je více hektičtější?

Řekla bych, že je tak nějak v normálu.

Jak se změnil/nezměnil tvůj osobní život během pandemie?

Docela se změnil. Rozešla jsem se, stěhovala jsem se dvakrát, jednou z Prahy, měnila práci a řídila jsem se všemi těmi nařízeními, takže jsem nemohla cestovat ani domů, nemohla se scházet s kamarády.

Pocítila jsi touhu se usadit a založit svou vlastní rodinu?

Chvilí ano, ale pak mne to přešlo. Cítila jsem, že on to tak nechtěl, měl jiné priority.

Jak se změnil vztahy s tvou biologickou rodinou - máma, táta, během covidu?

Myslíš během covidu? Řekla bych, že nijak. Byli jsme v kontaktu přes skype, messenger. Ten osobní kontakt mi chyběl, ale nedalo se nic.

- **volný čas a zájmy**

Jak nyní trávíš svůj volný čas?

Pořád cvičím, přihlásila jsem se do plus size modelek, takže to mne hodně motivuje a taky výletujeme s láskou. Máme taky nový přírůstek - Tlapinku. Pořádili jsme si zakrslého králíčka.

Našla sis v době lockdown nové zájmy nebo jsi naopak pozorovala nechuť cokoli dělat?

Ze začátku jsem byla hodně časově vytížena prací a dvakrát jsem se stěhovala, takže na zájmy nebyl moc čas. Ale ten stres z práce na mne působil tak, že po práci už vážně nechtěla nic dělat. Vždycky jsem si pustila zprávy a jen sledovala ty čísla a restriktce.

Jak jsi během lockdown zaháněla případné chmury?

Asi tím cvičením a taky mne moc pomáhal současný přítel a Tlapinka.

Jak často se vídáš se svou partou?

Nemám žádnou nějak extra velkou partu. Spíš jednotlivé kamarády nebo kamarádky. To je různé, ale řekla bych, že tak jednou nebo dvakrát do měsíce.

A jak často jsi se s nimi scházela v období lockdown?

Téměř vůbec. Neviděli jsme se třeba půl roku. Možná i víc.

Pořádali jste za dobu lockdown nějaké večírky?

Taky ne, na to nebyla vůbec nálada v té situaci, v jaké jsme byli.

Co ti nejvíc chybělo z akcí v klubech? Proč?

Ta super atmosféra, dobrá nálada, pozitivní lidi, zábava, super hudba. Mám ráda společnost a zábavu, seznamovat se s lidmi.

- **ilegální látky**

Pokud kouříš, pozorovala jsi zvýšenou potřebu nikotinu v souvislosti s lockdownem

nebo jsi příjem nikotinu naopak omezila?

Nene přestala jsem kouřit po studiu na vysoké. Ta závislost mne dost svazovala a nelíbila se mi.

Jak je to u tebe s alkoholem? Myslíš si, že jsi konzumovala více alkoholu během lockdown než před pandemií? Co se změnilo?

To asi ano. Víno večer u televize, když člověk nikam nemohl a musel být doma. A opravdu té práce a starostí bylo dost, takže jsem ne vždycky měla sílu na to cvičit.

Kouříš jointy? Pokud ano, je to častěji a s kým?

Ne ne.

Jak to máš teď s užíváním tvrdých drog?

Neužívám žádné tvrdé drogy.

Ani na nějaké party?

Už jsem dlouho nebyla upřímně, ale zašla bych někam. Asi bych tam klidně něco dala, ale nepovažuji to za tvrdý drogy úplně.

S jakou novou ilegální látkou jsi v poslední době začala experimentovat?

Neexperimentovala jsem teď s ničím.

Zkoušela jsi už nějaký opiát? Kdy a proč?

Asi nezkoušela nebo si na to nevzpomínám.

Jaké problémy jsi při shánění drog během lockdown řešila?

Žádné, nic jsem během lockdown neužívala. Žádné party, žádná zábava.

Zaháníš špatnou náladu častěji drogami než tomu bylo dříve? Proč?

Ted' už určitě ne. Ale před lockdown to tak asi bylo. Když mne něco stresovalo, tak jsem šla na party, kde jsem si něco dala. Bylo to pro mne takové vysvobození, šla jsem se bavit a na chvíli jsem na ty problémy nemyslela.

Užívala jsi ilegální látky během lockdown spíše sama nebo s někým? Jak tomu bylo dřív?

Neužívala a dřív vždycky s někým. Teda jednou jsem udělala to, že jsem šla na rande a před ním jsem si trošku dala, abych se uvolnila.

Zařazuješ ilegální látky i do svého sexuálního života?

Ne.

A co dřív?

Jednou jsem to zkusila.

A co konkrétně a bylo to častěji v období pandemie než před ní?

Zkusili jsme kouli, bylo to ještě před lockdown.

- **celkové rozpoložení a nálady**

Pociťovala jsi větší nervozitu a úzkost během pandemie cov-19?

Určitě ano, bylo to dost stresové období ať už v práci nebo tím rozchodem, stěhováním a vším.

Jak pracuješ se stresem?

Vždycky mi pomůže si zacvičit nebo se sejít s kamarádkou nebo zavolat mámě a popovídat si o tom, záleží, co je to za téma samozřejmě.

Užíváš nějaké medikamenty a dodržuješ striktně dávkování, kontraindikace apod?
Užívám léky na štítnou žlázu, ano dodržuji.

Jsou u tebe častější problémy se spánkem? Jak je řešíš?
Neřekla bych.

Pocítuješ existenční problémy? Jak dlouho?
Tak to naštěstí ne.

Co ti v době pandemie a lockdownu nejvíce pomohlo?
Nejvíc asi určitě podpora mých blízkých.

Příloha 6 - Strukturovaný rozhovor č. 6

ROZHOVOR 6

diplomová práce

respondent č. 6

věk: 26 let

pohlaví: žena

místo narození: část obce do 30ti obyvatel

místo bydliště: město do 100.000 obyvatel

ZÁKLADNÍ INFORMACE Z PŘEDCHOZÍHO ROZHOVORU Z BP:

(tzv. medailonek respondenta)

Respondentka pochází z velmi malé vesnice východočeského kraje a přestěhovala se do většího města kvůli studiu na vysoké škole. Její akční studentský život byl do pandemie plný tanečních akcí a festivalů, přátel, cestování, ale i sportu a pohybu. Pro klid na duši tázaná vždy jezdila zpět na venkov k rodině. Její rodiče jsou sice rozvedení, ale stále tam nachází rodinnou přízeň a spoustu přátel. Právě s partou přátel z blízkého okolí začala respondentka chodit na party, kde zpočátku pouze pila alkohol a kouřila tabákové výrobky, občas marihuanu. Později s příchodem na vysokou školu začala navštěvovat větší taneční akce a užívat na nich tvrdší ilegální látky. Klubové prostředí a taneční hudba ji do takové míry nadchly, že se rozhodla v tomto prostředí i pracovat jako barmanka. Tato práce však měla i svá úskalí, a to pití alkoholu a užívání ilegálních drog v pracovním kolektivu. Příležitostné rekreační užívání se tak zvrtilo rázem v užívání na pravidelné bázi, o kterém téměř nikdo nevěděl. Ze zábavy se postupem času stala jakási rutina patřící k práci. Do školy, sportovních aktivit a běžného chodu života zatím ilegální látky tázané nezasahovaly.

- **úvod - obecně**

Jak se vlastně máš za tu dobu, co jsme se neviděli?

Ale tak nějak pořád stejně, stejně fajn.

Co konkrétně je u tebe nového?

Pořád studuju, teďko na doktorátu, věčnej student (smích). Pak jsem si koupila nový auto. Pronajali jsem si společný byt s expřítelem, bydleli jsme spolu rok a půl no a teď jsme se před necelým půlrokiem rozešli. To je asi největší změna no.

Takže jsi byla během pandemie ve vztahu? Myslíš, že na to měl nějaký vliv lockdown?

Možná (smích), těžko říci. Možná jak se vše uzavřelo, tak jsme se chtěli krapet usadit. A to dojíždění taky nebylo úplně ideální, tak jsme spolu začali bydlet. Bylo to jeho první stěhování od maminky, tak to bylo trochu znát no.

A proč jste se rozešli, jestli se můžu zeptat?

Řekl mi, že jsem na něj moc divoká (smích). Jo to asi jo. On nikdy neposlouchal hudbu jako já, nikdy tím nežil jako já a během lockdown jsem to tak vlastně já úplně nebyla. Všechno bylo zavřený, nemohla jsem za bar, nebyly akce, byla jsem víc doma, sportovala, chodila jsem na brigádu na testování covid-19 a chodila do školy, tak to mu nevadilo. Pak se ale rozvolnilo, vše se otevřelo a nebyl asi úplně šťastnej, že jsem začala žít zase svým normálním životem - každý víkend za barem a párty. A to ani nevěděl moc o tom, co se dělo dřív. To by byl hned konec. Prostě byly jsme oba rpzdílný, on se už možná chtěl začít usazovat.

A co se dělo dřív na akcích nebo za barem?

Uuuh, no co asi (smích). Dost jsme si to užívali no. A užívali jsme si to i za barem. Prostě jsme něco dávali no.

Pokračovalo to pak i za dob lockdown?

Uuu, tak to né. Žádná práce, žádný akce, žádný drogy.

Jak jsi vnímala situaci ve společnosti v souvislosti s pandemií covid-19?
No bylo to období plný napětí a stresu. Myslím, že to byla zkouška pro každého.

Jak vnímáš pandemii ty sama?
Pracovala jsem na odběrech i v labu, takže jsem to měla z první ruky víceméně. Některé případy byly vážně těžké a moc jsem nechápala ty vlny odpůrců a haterů očkovaní. Kdyby se šli podívat do nemocnic na JIPku asi by změnili názor.

Jak si přistupovala k nařízením opatřením proti šíření covidu?
Myslím si, že docela odpovědně.

- **práce/škola**

Jaký vliv měla pandemie covid-19 na tvé zaměstnání či brigádu?
Přišla jsem kompletně o práci za barem, protože bylo vše zavřené, takže jsem si musela najít něco jiného. Práce v odběrovém centru na plazmě taky dost ubylo. Našla jsem si pak ale ty odběrová místa a tam platili vážně dobře, takže jsem si nestěžovala.

Nebyl pro tebe lockdown takovým detoxem od klubů a všeho ostatního?
Joo, to asi byl, možná už to bylo třeba (smích). Už se to možná krapet zvrhávalo, když se nad tím tak zamyslím. Myslím si že i šéf už toho měl plný zuby a potřeboval pauzu. Čím víc toho na něj bylo, tím víc jsme dávali. Všichni už potřebovali pauzu.

Jak často a co konkrétně jste užívali?
Převážně koks, občas i émo. Ale hodně jsme šňupali no a to jsem dřív nedělala. Bylo to pak už fakt každou směnu, před ní a pak i po ní. Končilo to většinou u někoho na bytě. Člověk pak jel takhle víkend nonstop no a pak v pondělí na fakultu, to nechceš.

(pozn. MDMA = emko = émo)

Jak bys nyní zhodnotila spokojenost ve tvém zaměstnání? Zhodnot' jako ve škole od 1 do 5.

Aktuálně jsem zase zpátky jak to bylo před covidem. Změnilo se to, začala jsem dělat na VIP baru v klubu, peníze jsou zase super, na to si stěžovat nemůžu a už to není jako předtím. Taky pořád dělám na plazmě a mám peníze i z výzkumu a doktorátu, takže jsem vcelku spokojená, takže na 1.

Pokud studuješ, jak tvé vzdělávání ovlivnila pandemie?

Zavřela se škola, takže vše bylo online, ale do labu jsem pak později musela, máme tam kultivace a rozdělaný věci, takže jsme se testovali a chodili v rouškách, ale pro nás to není nic výjimečného. Musí se dodržovat přísná hygiena tak či tak.

Scházela jsi se během karanténních opatření s kamarády?

Když jsem měla volno tak ano.

Kde setkání obvykle probíhaly?

Šli jsme ven nebo u mne nebo u někoho doma.

Užívali jste v průběhu nějaké návykové látky? Případně jaké to byly?

Návykový může být i cukr, káva, nikotin vid' (smích). Myslím si, že neužívali, co se těch horších týče.

- **rodina a rodinný/partnerský život**

Jak nyní vnímáš svůj život? Zpomalil se nebo naopak je více hektičtější?

Je zase v tempu, v jakém byl před lockdownem. Mám ráda akční život se spoustou aktivit, takže během lockdown byl trochu v útlumu.

Jak se změnil/nezměnil tvůj osobní život během pandemie?

Sestěhovali jsme se společně s expřítelem, trávili jsme hodně času společně a víc jsem se zklidnila, nebylo to tak hektické.

Pocítila jsi touhu se usadit a založit svou vlastní rodinu?

No, kdyby se to stalo, tak bych si to nenechala vzít, ale musela bych přerušit doktorát. Ale teď jsou věci úplně jinak.

Jak je to teď?

No po rozchodu vážně nemám moc touhu se usadit a na děti už vůbec nemám pomyšlení. jako je mi to líto, ale neklapalo to a ještě si chci chvíli užívat života bez dětí.

Jak se změnil vztahy s tvou biologickou rodinou - máma, táta, během covidu?

Nijak, možná jsem měla víc času jezdit domů a vidět se s každým z nich.

- **volný čas a zájmy**

Jak nyní trávíš svůj volný čas?

Nic se nezměnilo, řekla bych. Hýbu se, cestuju, relaxuju, poslouchám hudbu, chodím na akce.

Našla sis v době lockdown nové zájmy nebo jsi naopak pozorovala nechuť cokoli dělat?

Spiš jsem se držela těch starých, ale zkoušela jsem zase po letech hrát na klavír.

Jak jsi během lockdown zaháněla případné chmury?

Pohybem, dobrým jídlem a pitím, hlavně vínem tedy (smích). A když jsem nervózní, tak si dám iqos nebo když řídím, občas vapuju.

Jak často se vídáš se svou partou?

Jak s kým asi, ale docela často. Někdo je ale z Prahy, tak méně, ale jinak jednou nebo dvakrát za dva týdny, asi záleží jaká parta to je.

A jak často jsi se s nimi scházela v období lockdown?

Určitě míň. Do Prahy jsem nejezdila téměř vůbec, žádné akce nebyly, takže o dost méně.

Pořádali jste za dobu lockdown nějaké večírky?

Občas jo, ale vážně málo.

Užívala jsi na nich nějaké ilegální látky?

Spíše ne.

Co ti nejvíc chybělo z akcí v klubech? Proč?

Ta hudba je tak trochu můj život, životní styl, miluju to!

- **ilegální látky**

Pokud kouříš, pozorovala jsi zvýšenou potřebu nikotinu v souvislosti s lockdown nebo jsi příjem nikotinu naopak omezila?

Asi bych to srovnala s přípravou na státnici (smích), ale nekouřím klasický cigarety, ale iqos nebo vapuju a chci teď zkusit jednorázový vaporizéry s guaranou místo nikotinu.

Jak je to u tebe s alkoholem? Myslíš si, že jsi konzumovala více alkoholu během lockdown než před pandemií? Co se změnilo?

Řekla bych že jo. Míň jsem řídila, měli jsme víc pohody večer a k filmu, proč ne. Navíc červené víno má spoustu benefitů (smích) a v kombinaci se sýry, olivami, šunkou, mňam.

Kouříš jointy? Pokud ano, je to častěji a s kým?

Občas s kamarády, po akci. Trávě moc neholduju, určitě to častěji není. Dřív jsem hulila dost, teď už tak určitě ne.

Jak to máš teď s užíváním tvrdých drog?

Občas se tomu nebráním.

A co to konkrétně je a zhruba jak často?

Koks, emko, občas koule a trip. Koks asi nejčastěji, občas za barem, ale už fakt málo. Třeba tak jednou do měsíce. Ostatní věci ještě míň a spíš na nějaké větší dnb akci, na nějakém festáku.

S jakou novou ilegální látkou jsi v poslední době začala experimentovat?

Nevím jestli je to droga, možná to ale zakážou, ale zkoušela jsem kratom. Je to vlastně přírodní bylina a podporuje to soustředěnost a pozornost, takže když mám jít za bar a nejsem úplně fresh tak si ho udělám.

Zkoušela jsi už nějaký opiát? Kdy a proč?

Nezkoušela. To už je trochu víc hard no.

Jaké problémy jsi při shánění drog během lockdown řešila?

Asi by mohly být problémy s dostupností, ale já jsem žádné problémy neměla, respektive jsem nic moc nesháněla.

Zaháníš špatnou náladu častěji drogami než tomu bylo dříve? Proč?

To bych neřekla. Obecně bych neřekla, že jsem zaháněla někdy špatnou náladu drogama. Možná za barem, aby to uteklo a nebyla unavená.

Užívala jsi ilegální látky během lockdown spíše sama nebo s někým? Jak tomu bylo dřív?

Vždycky jsem užívala s partou kamarádů a během pandemie nebylo moc vhodných momentů na tyhle věci. Jedině, že by šel člověk tripovat někam do přírody, ale k tomu nějak nedošlo.

Zařazuješ ilegální látky i do svého sexuálního života?

Dřív jsme něco zkoušeli, ale teď ne.

A co konkrétně to bylo?

Nějaký emko, tráva.

- **celkové rozpoložení a nálady**

Pocítovala jsi větší nervozitu a úzkost během pandemie cov-19?

To asi všichni, ale člověk s tím musí pracovat, relaxovat v přírodě, sportovat a ne se v tom utápět.

Jak pracuješ se stresem?

Běhám, jezdím na kole, plavu, tam si člověk odpočine. Nebo taky super věc je sauna nebo se sejít s kamarády na dobrý jídlo, zajít na akci nebo výlet. Určitě pomáhá i rodina, jezdím za malou neterí, tak to jsem hned pozitivně nabitá.

Užíváš nějaké medikamenty a dodržuješ striktně dávkování, kontraindikace apod?

Neužívám nic, jen vitamíny, zelený ječmen, chlorellu.

Jsou u tebe častější problémy se spánkem? Jak je řešíš?

Nejsou.

Pocítuješ existenční problémy? Jak dlouho?

Mohlo by to být lepší, ale snažím se, co to dá, ale s tím doktorátem to není zas tak easy, není moc času na práci.

Co ti v době pandemie a lockdownu nejvíce pomohlo?

Aktivní životní styl, rodina a kamarádi.

Příloha 7 - Strukturovaný rozhovor č. 7

ROZHOVOR 7

diplomová práce

respondent č. 7

věk: 27 let

pohlaví: muž

místo narození: město do 30.000 obyvatel

místo bydliště: hlavní město

ZÁKLADNÍ INFORMACE Z PŘEDCHOZÍHO ROZHOVORU Z BP:

(tzv. medailonek respondenta)

Sedmý respondent si jako jediný ze všech deseti tázaných pobyl více než půl roku ve vazební věznici za páchaní trestné činnosti prodeje a distribuce ilegálních látek a fyzické napadení. Do Prahy se přestěhoval z důvodu své nevalé minulosti a větších pracovních příležitostí. Patří k těm respondentům, kteří nejsou příliš se svou prací spokojeni. Svá zaměstnání často střídal a před odchodem do Prahy se živil převážně prodejem ilegálních drog. V kariérním růstu mu brání jeho pouze základní vzdělání, ale i jeho neschopnost až lenost se více prosadit.

Tázaný pochází z rozvedené rodiny a rodiče byli ti, kteří ho přihlásili na odborné učiliště se zaměřením kuchař - číšník, ze kterého respondent ale po pár měsících odešel. Tento obor ho nikdy moc nebavil a paradoxem je, že ve stejném oboru vždy pracoval. To na něj nepůsobilo příliš pozitivním dojmem a nebyl zrovna v nejlepším psychickém rozpoložení.

Ve svém dětství nebyl nikdy veden k žádnému sportu či zálibám, což se odrazilo i na jeho životním stylu, který ovlivňovala parta kamarádů. Od 14ti let začal s kamarády kouřit tabákové výrobky a později užívat a prodávat ilegální drogy, o čemž jeho rodina nevěděla. V předchozím rozhovoru tázaný uvedl, že užíval ilegální látky s kamarády jen proto, že se nudil a byla na nich vždy zábava.

Co se u sedmého respondenta během tří let změnilo se dozvíme dále.

- **úvod - obecně**

Jak se vlastně máš za tu dobu, co jsme se neviděli?

Nic moc.

Co konkrétně je u tebe nového?

Nový práce. Jinak asi nic, těžko říct.

O jaké nové práce se jedná?

Začal jsem snídaně v Savoyi a k tomu zas pizza. Bydlení teď děsně zdražilo, musím mít dvě práce.

Jak vnímáš situaci ve společnosti v souvislosti s pandemií covid-19?

No myslím, že se kvůli tomu všechno zdražilo. A teď už to nikdo neřeší víc co. Dřív jsi nemohl jít ani nakoupit a teď máš covid a chodíš do práce. Trošku divný.

Jak vnímáš pandemii ty sám?

Jako něco, co mi teda dost zahejbal se životem. A bylo to vlastně úplně vymyšlený, aby si někdo napakoval kapsu. A poškodilo to dost lidí.

Jak si přistupoval k nařízením proti šíření covidu?

Na začátku jsem to bral docela vážně, ale pak už teda moc ne. Viděl jsem, že to jsou úplně nesmysly, který akorát omezovaly život.

- **práce/škola**

Jaký vliv měla pandemie covid-19 na tvé zaměstnání či brigádu?

Přestěhoval jsem se do hotelu na Šumavu, kde jsem dělal na recepci a za barem a za 3 měsíce to majitel zavřel, takže asi tak. Ale můj starý práce, tam jsem se taky nemohl vrátit, protože to úplně zkrachovalo, takže jsem byl dost v prdeli.

Jak bys nyní zhodnotil spokojenost ve tvém zaměstnání? Zhodnot' jako ve škole od 1 do 5.

Nuda no asi 4.

Proč nuda? Nebaví tě to?

Ani ne, ale tak co mám dělat vid'.

Pokud studuješ, jak tvé vzdělávání ovlivnila pandemie?

Vůbec.

Scházel jsi se během karanténních opatření s kamarády?

Jo, pak jo, když se to dalo.

Kde setkání obvykle probíhaly?

Různě venku, doma.

Užívali jste v průběhu nějaké návykové látky? Případně jaké to byly?

Mmm, nějaká tráva asi padla.

- **rodina a rodinný/partnerský život**

Jak nyní vnímáš svůj život? Zpomalil se nebo naopak je více hektičtější?

Teď je zase hektickejší. Jako to mi v lockdown vůbec nevadilo, být doma, jsem děsně líný (smích), ale peníze mizely rychle.

Jak se změnil/nezměnil tvůj osobní život během pandemie?

Měl jsem dost volného času.

Pocítil jsi touhu se usadit a založit svou vlastní rodinu?

Tak to ne. Ještě čas.

Jak se změnil vztahy s tvou biologickou rodinou - máma, táta?

Asi nijak, nebyl jsem tam dlouho.

- **volný čas a zájmy**

Jak nyní trávíš svůj volný čas?

Žádnéj moc nemám, víš co.

Našel sis v době lockdown nové zájmy nebo jsi naopak pozoroval nechuť cokoliv dělat?

Spíš nechuť, ale tu mám skoro pořád. Člověk vyřízenej z práce, nejradši by se plácnul na gauč. Nikdy jsem moc žádný hobby neměl, takže ani v lockdown jsem nijak nesportoval, nic takovýho.

Jak jsi během lockdown zaháněl případné chmury?

Zhulil jsem se (smích)?

Jak často se vídáš se svou partou?

Když mám volno.

A jak často jsi se s nimi scházel v období lockdown?

Ale docela často. Bylo dost času.

Užíval jsi s nimi nějaké ilegální látky?

Občas jo, ale neměl jsem tolik money prostě.

Pořádali jste za dobu lockdown nějaké večírky?

Taky trochu, co jinýho.

Co ti nejvíc chybělo z akcí v klubech? Proč?

Já už jsem do klubů moc nechodil. Spíš se sešel s kámoši, popil. Ale během lockdown se jich taky dost odstěhovalo a už se do Prahy nevrátili.

- **ilegální látky**

Pokud kouříš, pozoroval jsi zvýšenou potřebu nikotinu v souvislosti s lockdownem nebo jsi příjem nikotinu naopak omezil?

No, určitě jsem kouřil víc. Byl jsem z toho psychicky dost vydeptanej.

Jak je to u tebe s alkoholem? Myslíš si, že jsi konzumoval více alkoholu během lockdown než před pandemií? Co se změnilo?

Asi víc. Ale když se nad tím zamyslím, tak dřív v práci jsme teda taky dost pili a i po ní. Tak možná tak na stejno.

Kouříš jointy? Pokud ano, je to častěji a s kým?

Jo, v lockdown jsem hulil dost. Byl jsem doma, měl jsem na to čas. Ted'ko spíš po práci, ale snažím se tolik nehulit. Klidně i sám si dám. S kámošema spíš pijeme, ale taky občas zahulíme.

Jak to máš teď s užíváním tvrdých drog?

To bylo dřív, víš co. Dneska už nic, snažím se.

A proč? Jakou máš k tomu motivaci?

No, vím, že kdybych zase začal, začal bych i prodávat a za to jsem už jednou seděl a stačilo.

A užíval jsi i během lockdown?

Za covidu jsem na to neměl moc cash, víš co. Tráva je levnější.

S jakou novou ilegální látkou jsi v poslední době začal experimentovat?

S žádnou, řekl bych.

Zkoušel jsi už nějaký opiát? Kdy a proč?

Co to je?

Opium, morfin, nějaký tisíci léky, který nejsou běžně dostupný.

Jo, tak to ne.

Jaké problémy jsi při shánění drog během lockdown řešil?

No, nesměl si pomalu vycházet, natož někde něco kupovat. Nejlíp zasílat poštou, že (smích). Ne sranda. Uuu mám svý kontakty, takže žádný problémy.

Zaháníš špatnou náladu častěji drogami než tomu bylo dříve? Proč?

Dřív jsem bral reálně každě den, takže určitě ne.

Užíval jsi ilegální látky během lockdown spíš sám nebo s někým? Jak tomu bylo dřív?

Během lockdown jsem hulil víc sám určitě než za normální situace.

Zařazuješ ilegální látky i do svého sexuálního života?

Občas.

A co konkrétně a bylo to častěji v období pandemie než před ní?

Tráva, koks, emko. Před pandemií.

- celkové rozpoložení a nálady

Pociťoval jsi větší nervozitu a úzkost během pandemie covid-19?

No byl jsem z toho pěkně v prdeli. Hlavně finančně, víš co. Úzkosti z toho uzavření určitě a nervy z toho, jak to bude s prací, nájmem a tak.

Jak pracuješ se stresem?

Jdu si zakouřit, to mě uklidní.

Užíváš nějaké medikamenty a dodržuješ striktně dávkování, kontraindikace apod?

Ne, nic neberu.

Jsou u tebe častější problémy se spánkem? Jak je řešíš?

No dřív jo, ale mám pocit, že tím hulením se mi to dost srovnala, takže už v pohodě.

Pociťuješ existenční problémy? Jak dlouho?

Jo teď fakt jo. Celej covid bez práce, to bylo šílený. Dost jsem se i zadlužil, tak to pomalu splácím, no bude to ještě trvat.

Co ti v době pandemie a lockdownu nejvíce pomohlo?

Asi spolubydlící, tráva a cigá, kamarádi.

Příloha 8 - Strukturovaný rozhovor č. 8

ROZHOVOR 8

diplomová práce

respondent č. 8

věk: 28 let

pohlaví: muž

místo narození: obec do 2.000 obyvatel

místo bydliště: hlavní město

ZÁKLADNÍ INFORMACE Z PŘEDCHOZÍHO ROZHOVORU Z BP:

(tzv. medailonek respondenta)

Osmý respondent je odlišný od všech předchozích ve svém přístupu a vztahu k návykovým látkám. Do předcházející bakalářské práce byl vybrán z důvodů velmi úzkých vztahů s partou užívající ilegální drogy a navštěvující prostředí vybízející s těmito substancemi experimentovat. On sám však nikdy žádnou drogu (kromě jediného a zároveň posledního experimentu s marihuanou) nepožil. Dokonce ani nepije alkoholické nápoje a neužívá nikotin. Dokáže takto fungovat s partou na tanečních akcích, což vyžaduje obrovskou motivaci. Jedná se výhradně o vnitřní nastavení, kdy sám respondent v předchozím rozhovoru uvedl, že chce na akcích zůstat sám sebou a nechce být ovlivněn jinými látkami. Motivuje ho také vztah s mamkou, kdy tázaný nechtěl zklamat její důvěru, vzhledem k tomu, že vyrůstal pouze s ní.

Respondent studoval vysokou školu a studium musel prodlužovat. Jeho studijní obor i práce v oboru je zároveň jeho koníčkem. Škola mu však přinesla mnoho stresu, trable a psychické nepohody, nicméně ani to nebylo důvodem k užívání návykových látek. Experimenty s nimi ho zkrátka nelákaly v žádném směru. Alkohol mu nechutnal a marihuana s ním nic neudělala. Jestli to tak zůstalo i nadále se dozvíme v následujícím rozhovoru.

- **úvod - obecně**

Jak se vlastně máš za tu dobu, co jsme se neviděli?

Dobře se mám. Co ty?

Já taky fajn. A co konkrétně je u tebe nového?

Pořád studuju, budou mne čekat státnice, bydlím na Strahově, začal jsem brigádně pracovat v oboru a dali mi poloviční úvazek, takže to je velká novinka a jsem nato pyšnej. Vdala se mi sestra, nejlepší kámoš z party se teď žení. U mne zas tak nic nového asi není, já se zatím nežením (smích).

Jak vnímáš situaci ve společnosti v souvislosti s pandemií covid-19?

Mého oboru se to dost dotklo. Letecký průmysl a hlavně ten s osobní dopravou neskutečně prodělával, propouštělo se, krachovaly aerolinky, takže logicky i poptávka po nových letadlech a konstrukcích byly menší. Ve společnosti jako celkově dost podobně, velký ekonomický propad s následnou inflací.

A co se třeba týče nějaké psychické stránky?

No tak jasný, že tohle vše mělo dopad na psychiku lidí. Spousta byla v depresi i z toho odloučení od společnosti, uzavírání všeho, krachování, umírání lidí.

Jak vnímáš pandemii ty sám?

S respektem, tohle lidstvo v blížký době dlouho nezažilo.

Jak si přistupoval k nařízeným opatřením proti šíření covidu?

Určitě zodpovědně, všechno jsem dodržoval a byl jsem radši doma, s nikým se nescházel.

- **práce/škola**

Jaký vliv měla pandemie covid-19 na tvé zaměstnání či brigádu?

Odložili můj nástup na poloviční úvazek na neurčito, ale naštěstí po skončení těch nejhorších vln mne hned přijali. Během lockdown jsem byli na home office, pak jsme se testovali a věci, co šly dělat na home office nám tam zůstaly.

Jak bys nyní zhodnotil spokojenost ve tvém zaměstnání? Zhodnot' jako ve škole od 1 do 5.

Jsem moc spokojenej, přímo nadšenej. Vždycky jsem to chtěl dělat, takže pecka, splněnej sen! Určitě plnej počet bodů!

Pokud studuješ, jak tvé vzdělávání ovlivnila pandemie?

Většina věcí se hodila do onlinu, akorát cvika zůstala prezenčně s testováním. Když bych to shrnul, tak na přednášky stejně nechodím, takže pro mne se nic moc nezměnilo.

Scházel jsi se během karanténních opatření s kamarády?

Nescházel, jak říkám, radši jsem byl doma, abych nikoho z rodiny neohrozil. To by bylo ode mne sobecký.

- **rodina a rodinný/partnerský život**

Jak nyní vnímáš svůj život? Zpomalil se nebo naopak je více hektičtější?

Určitě hektičtější, ale během lockdown se dost zpomalil.

Jak se změnil/nezměnil tvůj osobní život během pandemie?

Asi nijak převratně. Byl jsem doma, nikam se nesmělo. Během lockdown jsem se sblížil se spolužačkou, hodně jsme si psali, ale vůbec jsme se nevidali a potom v reálu to bylo divný, neměli jsme si moc co říct.

Pocítil jsi touhu se usadit a založit svou vlastní rodinu?

Ještě ne, ještě mne čeká před tím spousta věcí, ale do budoucna určitě. Chtěl bych mít především se svou budoucí holkou hezký vztah.

Jak se změnily vztahy s tvou biologickou rodinou - máma, táta?

Dlouhou dobu jsem byl doma, takže jsem se vídali a byli v kontaktu více, takže bych řekl, že se naše vztahy ještě víc utužily.

- **volný čas a zájmy**

Jak nyní trávíš svůj volný čas?

Snažím se sportovat, dost času věnuju škole a práci a sem tam zajdu ven s kamarády.

Našel sis v době lockdown nové zájmy nebo jsi naopak pozoroval nechuť cokoliv dělat?

Začal jsem zase víc hrát na počítači. Ono toho v lockdown nešlo víc vymyslet. Tím i člověk byl v kontaktu s kamarády. Jakože ze začátku jsem tím byl úplně pohlcenej, pořád jsem sledoval zprávy, čísla a nešlo se od toho odprostit. Po měsíci tak si na to člověk tak nějak zvyknul, ale stejně byl zavřenej doma, tak se nedalo nic moc vymyslet.

Jak jsi během lockdown zaháněl případné chmury?

Máme s kámošema společný chat a každý večer jsem si volali, to nám všem dost pomáhalo myslím a pak jsme šli společně hrát.

Jak často se vídáš se svou partou?

Žiju v Praze, takže když jedu domů na víkend, to je tak dvakrát do měsíce.

A jak často jsi se s nimi scházel v období lockdown?

V online prostředí každý den.

A osobně?

Na začátku radši vůbec, to se každéj bál, ale když jsme pak věděli, že jsme negativní, tak jo, ale radši jsme to nijak nepřeháněli.

Pořádali jste za dobu lockdown nějaké večírky?

Asi jednou nebo dvakrát v garáži kámoše.

Užíval jsi s nimi nějaké ilegální látky?

Ne, nikdy.

Co ti nejvíc chybělo z akcí v klubech? Proč?

Hm, no celkově ta atmosféra, protože tu doma prostě nevytvoříš.

- **ilegální látky**

Pokud kouříš, pozoroval jsi zvýšenou potřebu nikotinu v souvislosti s lockdownem nebo jsi příjem nikotinu naopak omezil?

Ne vůbec, nekouřím.

Jak je to u tebe s alkoholem? Myslíš si, že jsi konzumoval více alkoholu během lockdown než před pandemií? Co se změnilo?

Alkohol taky vůbec nepiju a během covidu se nic nezměnilo.

Kouříš jointy? Pokud ano, je to častěji a s kým?

Taky ne.

Jak to máš teď s užíváním tvrdých drog?

Nikdy jsem žádnou nezkusil.

Ani na nějaké party?

Ne.

A neláká tě to?

Upřímně jako vůbec.

Co tví kamarádi, užívali během lockdown ilegální látky?

Myslím si, že spíš ne. Když jsme byli spolu, tak nikdy.

Myslíš si, že zaháněli stres během lockdown návykovými látkami?

Hm kdoví, doufám, že ne.

- **celkové rozpoložení a nálady**

Pociťoval jsi větší nervozitu a úzkost během pandemie cov-19?

Myslím, že všichni.

Jak pracuješ se stresem?

Dobrá otázka. No myslím si, že s ním neumím moc pracovat.

Užíváš nějaké medikamenty a dodržuješ striktně dávkování, kontraindikace apod?

Žádné léky na předpis neužívám, ale beru věci přírodního původu na podporu imunity od mamky a to se snažím fakt každý den, aby to mělo účinek.

Jsou u tebe častější problémy se spánkem? Jak je řešíš?

Během lockdown jsem nemohl moc spát, to je pravda. Dost jsem chodil spát nad ránem a vstával pozdě. Nijak jsem to neřešil.

Pocit'uješ existenční problémy? Jak dlouho?

Řekl bych, že ne. Mamka mi dost pomáhá, i táta. Až dodělám školu, dostanu snad celý úvazek, tak to bude lepší. Ale během lockdown jsem byl úplně bez příjmu z brigády, tak to jsem vděčnej mamce.

Co ti v době pandemie a lockdownu nejvíce pomohlo?

Udržet si určitej nadhled nad věcí a dělat pro to maximum - chovat se maximálně bezpečně a ohleduplně.

ROZHOVOR 9

diplomová práce

respondent č. 9

věk:	27 let
pohlaví:	muž
místo narození:	obec do 2.000 obyvatel
místo bydliště:	obec do 2.000 obyvatel

ZÁKLADNÍ INFORMACE Z PŘEDCHOZÍHO ROZHOVORU Z BP:

(tzv. medailonek respondenta)

Předposlední respondent žije celý svůj život v malé obci v domě svých rodičů a prarodičů. Má stabilní práci, která ho baví a naplňuje, rodinné zázemí a přátele, se kterými tráví volný čas. Dříve ve volném čase jezdil závodně sálovou cyklistiku, s tou však ale již na střední škole skončil a volný čas trávil prací na zahradě, domu anebo s kamarády. V době před pandemií trávil volný čas také na hudebních akcích.

Stejně jako většina respondentů poslouchá elektronickou hudbu, do které je vážně blázen. Jedná se především o žánry drum and bass a dubstep. Před pandemií byl schopen jet na otočku kvůli hudební akci i přes celou republiku a na léto 2021 měl s kluky naplánovaný hudební festival v USA. Na ten se však kvůli pandemii nedostal.

S akcemi má respondent spojené rekreační užívání ilegálních látek, ale užíval i mimo ně. Občas s partou podnikal tzv. tripovací výlety do přírody, kde užíval halucinogenní kyselinu lysergovou a pozoroval krajinu z jiné perspektivy. Drogy měl spojené se zábavou a neplánoval jejich užívání nijak omezovat. Sám razil myšlenku, že žijeme v době demokracie, a každý si má dělat, co chce. V jeho užívání ho krapet brzdila rodina, se kterou žil pod jednou střechou a sám přiznal, že kdyby nebydlel s rodiči, tak by ilegální

látky užíval častěji. Ilegální látky užíval před pandemií maximálně jednou do měsíce a žádný velký dopad na jeho život neměly.

Jak jeho život a užívání návykových substancí ovlivnila pandemie covid-19 se dozvíme dále.

- **úvod - obecně**

Jak se vlastně máš za tu dobu, co jsme se neviděli?

Nazdár! Hele dobře!

Co konkrétně je u tebe nového?

Tyjo dost věcí, ale přitom se zas úplně tak neděje. No za měsíc se žením. Máma má konečně radost víš co, mladá taky, ale furt máme demokracii a furt nás spojuje dnb, to zůstává, neboj (smích)!

No tak to jsou mi teda noviny, gratuluju! A co že taková změna v životě?

Chtěl jsem udělat radost doma, víš co (smích). Nevím, tak nějak to vyplynulo ze situace. Řekl jsem si, přežila to se mnou už 3 roky a i lockdown, tak už asi přežije všechno. Tak jsme se před rokem zasnoubili.

Jak vnímáš situaci ve společnosti v souvislosti s pandemií covid-19?

Lidi se dost změnili, koukej na mne, víš co (smích). No ale jo, dost má teď děti, ale taky dost přišlo o práci nebo někoho blízkýho. A vlastně nic takovýho jsme nikdy nezažili, takže to s lidma docela zamávalo, ale já bych se z toho nehroutil.

Jak vnímáš pandemii ty sám?

Říkám, nehroutil jsem se z toho. Pracuju venku, takže tam zas riziko nákazy nebylo a u normálních lidí to žádnéj dramatickej průběh nemělo - prostě normální rýma, max

horečka, ale zas pro starší nebo nemocný to dobrý nebylo no. Takže těžko říct, nějaký souzení bych přemechal jiným.

Jak si přistupoval k nařízeným opatřením proti šíření covidu?

Jó tak víceméně jsem dodržoval všechno, co se dodržovat mělo.

- **práce/škola**

Jaký vliv měla pandemie covid-19 na tvé zaměstnání či brigádu?

Žádněj, ale hodně lidí v okolí bylo bez práce a v naší firmě se taky propouštělo. Šetřilo se všude, že.

Jak bys nyní zhodnotil spokojenost ve tvém zaměstnání? Zhodnot' jako ve škole od 1 do 5.

Hele moje práce je bezkonkurenčně nejlepší job (smích), takže jedna! Celej den seš venku v přírodě, kontroluješ dráty a jezdíš na poruchy. Můžeš si prakticky dělat co chceš.

Pokud studuješ, jak tvé vzdělávání ovlivnila pandemie?

Ne.

Scházel jsi se během karanténních opatření s kamarády?

Jó, scházel. Jsem na vesnici, tady se zná každej s každým víš co.

Kde setkání obvykle probíhaly?

Venku, na zahradě, občas doma.

Užívali jste v průběhu nějaké návykové látky? Případně jaké to byly?

Už si ani nevzpomínám (smích). Asi nějaká travka padla.

- **rodina a rodinný/partnerský život**

Jak nyní vnímáš svůj život? Zpomalil se nebo naopak je více hektičtější?

Já nemám nikdy moc hektickéj život, víš co.

Jak se změnil/nezměnil tvůj osobní život během pandemie?

Ale tak to docela dost. Seznámil jsem se, zasnoubil, sestěhoval se a za chvíli se ženim. Za všechno může covid (smích).

Pocítil jsi touhu se usadit a založit svou vlastní rodinu?

Rodinu ještě ne, ale chtěl bych stavět na zahradě dům pro sebe a rodinu do budoucna. Rodiče a hlavně babča by byly spokojený.

Jak se změnil vztahy s tvou biologickou rodinou - máma, táta?

Asi nijak, všechno při starým.

- **volný čas a zájmy**

Jak nyní trávíš svůj volný čas?

Prací na baráku, ale jezdíme dost na hory a vejlety. Přestal jsem dost jezdit na akce, to už fakt jó musí bejt pecka, abych jel a šetřím ted' na stavbu no. Auto už mám koupený.

Našel sis v době lockdown nové zájmy nebo jsi naopak pozoroval nechuť cokoliv dělat?

Jsem dost líněj občas, takže když mne někdo zavře doma, tak prostě ležím na gauči (smích). Nic novýho jsem nevymýšlel, zkoušel jsem navrhovat barák, ale radši jsem to svěřil jiným.

Jak jsi během lockdown zaháněl případné chmury?

Prací, makal jsem dost na baráku a na zahradě. A každé večer volal s kámoši a začli jsem zase hrát na kompu.

Jak často se vídáš se svou partou?

Nejsou všichni u nás v obci, tak je to složitější než když jsme byli všichni na základce a střední. Kámoš jezdí tak dvakrát do měsíce, takže asi tak.

A jak často jsi se s nimi scházel v období lockdown?

My jsme každé den měli call, takže to bylo ještě bezpečnější, že (smích).

A face to face?

Jednou týdně? Já nevím. Když se udělalo hezky tak víc.

Pořádali jste za dobu lockdown nějaké večírky?

Moc ne, ale párkrát jo.

Užíval jsi s nimi nějaké ilegální látky?

Asi trávu, řekl bych.

Co ti nejvíc chybělo z akcí v klubech? Proč?

Drogy (smích)! Ale ty si můžeš dát i doma vid' (smích). To tam nedávej, prosím tě. Dělam si prču. Hm, hudba, dropy, lidi, pivo z kelímku, dobrá nálada.

A drogy ti chyběly teda?

Tak bez nich to zas není taková sranda. Ale umíme se bavit i bez nich, of course.

- **ilegální látky**

Pokud kouříš, pozoroval jsi zvýšenou potřebu nikotinu v souvislosti s lockdownem nebo jsi příjem nikotinu naopak omezil?

Fúj, nikdy.

Jak je to u tebe s alkoholem? Myslíš si, že jsi konzumoval více alkoholu během lockdown než před pandemií? Co se změnilo?

Snažím se moc nepít, nedělá to se mnou dobrou věc. Takže všeobecně moc nepiju, nepil jsem ani během covidu.

Kouříš jointy? Pokud ano, je to častěji a s kým?

Občas jo, ale fakt málo. S kamarády.

Jak to máš teď s užíváním tvrdých drog?

No dost jsem přestal. Žádný akce, žádný drogy. Jako neříkám, že jsme nikdy nic nedali mimo akce, ale většina toho bylo na festáku nebo party a ty během lockdown nebyly. Začli jsme taky konečně dělat jiné věci, víš co (smích).

A jaké látky jste užívali mimo party?

Dost jsme tripovali. Vyjeli jsme někam do přírody, na hory a zatripovali si. Anebo cestou vlakem na festák, to byla jízda docela (smích). Zase bych to zopakoval (smích). A občas tu trávu.

S jakou novou ilegální látkou jsi v poslední době začal experimentovat?

Já už nějak v poslední době moc neexperimentoval. Ale poslední, co jsme dávali byla nastříkaná tráva LSD a pak jsme dávali tekutý LSD a lysohlávky. To tekutý se moc nelišilo od normálního papíru. A houby tam dost záleželo, kolik jsi dal, já měl moc slabý stavy. Takže nic moc.

Zkoušel jsi už nějaký opiát? Kdy a proč?

Nezkoušel, tohle se nezkouší.

Jaké problémy jsi při shánění drog během lockdown řešil?

Žádný.

Zaháníš špatnou náladu častěji drogami než tomu bylo dříve? Proč?

Tak to fakt ne. Měl bys mít dobrou náladu, když něco dáváš, jinak to nemusí být úplně dobrý, víš co.

Užíval jsi ilegální látky během lockdown spíše sám nebo s někým? Jak tomu bylo dřív?

S kámošema, vždýcky s nima.

Zařazuješ ilegální látky i do svého sexuálního života?

Ne.

- **celkové rozpoložení a nálady**

Pocíťoval jsi větší nervozitu a úzkost během pandemie cov-19?

Na začátku v jistých momentech asi jó, ale člověk to musel nějak rozdejchat.

Jak pracuješ se stresem?

Hodně makám venku, tak tam si člověk pročistí hlavu, víš co. No a kámoši. Vlastně ty cally večer s klukama ty byly fakt super víš co, vzájemně jsme se tak nějak uklidnili.

Užíváš nějaké medikamenty a dodržuješ striktně dávkování, kontraindikace apod?

Hele nic.

Jsou u tebe častější problémy se spánkem? Jak je řešíš?

Vůbec, spím jak špalek.

Pocíťuješ existenční problémy? Jak dlouho?

Taky ne.

Co ti v době pandemie a lockdownu nejvíce pomohlo?

Ej, to už jsem říkal, práce a kámoši.

ROZHOVOR 10

diplomová práce

respondent č. 10

věk: 35 let
pohlaví: muž
místo narození: obce do 500 obyvatel
místo bydliště: hlavní město

ZÁKLADNÍ INFORMACE Z PŘEDCHOZÍHO ROZHOVORU Z BP:
(tzv. medailonek respondenta)

Poslední respondent jako jediný nepochází z České republiky, ale z malé vsinky ve východní Francii. Bohužel patří k menšině respondentů diplomové práce, kteří užívají ilegální návykové substance na denní bázi. Respondent se do Čech přestěhoval s otcem v jeho 17ti letech a příchod z venkova do českého hlavního města, z rozdílné kultury a odlišným jazykem pro něj byl nemálo obtížný.

Tázaný si prošel komplikovaným dětstvím, kdy žil přechodně u matky a pak u otce. Soužití s matkou pro něj bylo náročné z hlediska jejího alkoholismu v kombinaci se závislostí na antidepresivech. Respondent se později pokusil jejím chováním inspirovat společně s partou kamarádů a začal matce antidepresiva brát a experimentovat s nimi v kombinaci s alkoholem. Další jeho drogové experimenty proběhly na hudebních festivalech převážně techno žánru, kde také poprvé zkusil pervitin, který mu později začal velmi komplikovat život.

Respondent vystřídal několik druhů prací, ve kterých nikdy nebyl příliš spokojen. Pociťoval, že jeho potenciál není využit a bral práci jako pouhý rychlý zdroj peněz. Postupem času v každém svém zaměstnání začal mít problémy se zaspáváním, neomluvenými absencemi a celkovou pracovní morálkou. Do práce chodil často pod vlivem alkoholu a opakovaně propadal závislosti na pervitinu. Není tedy divu, že byl ze zaměstnání propuštěn. Jeho bytová situace se kvůli dluhům a nedostatku financí dostala až do takového extrému, kdy tázaný přišel o střechu nad hlavou a musel přespávat v parku. Jak se jeho situace změnila během covidu se dozvíme níže.

- **úvod - obecně**

Jak se vlastně máš za tu dobu, co jsme se neviděli?
Pořád tak nějak stejně naprd.

Co konkrétně je u tebe nového?
Začal jsem zase pracovat a bydlet, ale bylo to dost náročný začít.

Co pro tebe bylo náročný?
No najet na ten pracovní režim zase, fakt se mi nechtělo. Musel jsem přestat pít, protože teď v práci řídím a přestat i s jinýma věcma, abych měl zase vůbec byt.

Jaké další věci máš na mysli?
Začínáme docela zostra (smích). No docela jsem do toho zase spandnul. Hodně jsem pil a pak jsem zase začal s pikem a chodil jsem hrát automaty. Všechno jsem zas prohrál, neměl jsem už pak ani na piko.

Jak vnímáš situaci ve společnosti v souvislosti s pandemií covid-19?
Já nevím, lidi z toho byli až moc vystreslý. Jako lidi na ulici to vůbec neřešily.

Jak vnímáš pandemii ty sám?
Taky jsem to nějak moc neřešil.

Jak si přistupoval k nařízeným opatřením proti šíření covidu?
Nevím, tak roušku jsem nosil, kde jsem musel, jinak jsem to nějak víc neřešil.

- **práce/škola**

Jaký vliv měla pandemie covid-19 na tvé zaměstnání či brigádu?
Já jsem v té době moc nemakal. Ale neměl jsem pak moc problém sehnat. Spíš byl problém se znovu dostat do toho pracovního módu.

Jak bys nyní zhodnotil spokojenost ve tvém zaměstnání? Zhodnot' jako ve škole od 1 do 5.
Hele nic moc, ale prachy mám celkem v pohodě, asi 4, nerad makam.

Pokud studuješ, jak tvé vzdělávání ovlivnila pandemie?
Nestuduju.

Scházel jsi se během karanténních opatření s kamarády?
Scházel.

Kde setkání obvykle probíhaly?

V hernách, na hlaváku, Žižkov, masaryčka.

Užívali jste v průběhu nějaké návykové látky? Případně jaké to byly?

Jó hele, zase jsem jel v piku. Nějak jsem do toho zas spadnul. Ty lidi okolo mě v tom jeli taky.

- **rodina a rodinný/partnerský život**

Jak nyní vnímáš svůj život? Zpomalil se nebo naopak je více hektičtější?

Jó, tak ta práce tomu dává jakej si směr, určitě hektičtější než když nemusíš nic.

Takže během lockdown se zpomalil?

Jó to jo.

Jak se změnil/nezměnil tvůj osobní život během pandemie?

Hele mám svejch problémů dost.

Pocítil jsi touhu se usadit a založit svou vlastní rodinu?

Vůbec, fakt tohle jde dost mimo mě.

Jak se změnil vztahy s tvou biologickou rodinou - máma, táta?

Nijak, nijak s nima nejsem v kontaktu, ani po tom netoužím.

A proč vlastně?

Hele užil jsem si s nima dost. A nemám s nima vlastně co říct.

- **volný čas a zájmy**

Jak nyní trávíš svůj volný čas?

Dost pracuju, občas zajdu do herny nebo nějaký seriál.

Našel sis v době lockdown nové zájmy nebo jsi naopak pozoroval nechuť cokoliv dělat?

Spíš jsem nedělal nic, jen se potloukal.

Jak jsi během lockdown zaháněl případné chmury?

Hele mne to nějak nestresovalo, víš co. Chmury mi spíš naháněly jiný věci.

A jaké to byly?

Abych sehnal, aby mne nechytily, kde budu spát a tak. Trošku se to pod'álo.

Jak často se vídáš se svou partou?

Ted' už radši moc ne. Jen s určitějma lidma

Proč?

Hele zase by mne stáhli. Dával bych každěj den. Nechci už.

A jak často jsi se s nimi scházel v období lockdown?

Každěj den právě.

Pořádali jste za dobu lockdown nějaké večírky?

Jako s hudbou? Hele tak to ne.

Co ti nejvíc chybělo z akcí v klubech? Proč?

Jako já moc do klubů ani nechodil. Lepší mne přišly letní festáky, ale neměl jsem na to cash. Ale byla tam dobrá atmosféra. Uvolněná, na všechno jsi zapomněl a nic neřešil.

- **ilegální látky**

Pokud kouříš, pozoroval jsi zvýšenou potřebu nikotinu v souvislosti s lockdownem nebo jsi příjem nikotinu naopak omezil?

Asi jsem kouřil víc no, ale jestli to bylo v souvislosti s lockdown, to nevím.

Jak je to u tebe s alkoholem? Myslíš si, že jsi konzumoval více alkoholu během lockdown než před pandemií? Co se změnilo?

To bych řekl, že asi ne. Nejvíc jsem pil, když jsem chodil do práce právě. Pak jsem skončil a jel piko, alkohol míň.

Kouříš jointy? Pokud ano, je to častěji a s kým?

Občas. S kámošem z práce.

Jak to máš ted' s užíváním tvrdých drog?

Přestal jsem. Bylo to těžký, ale už to dál nešlo.

Co tě nejvíc motivovalo?

Dluhy, bál jsem se taky trochu, že bych mohl dostat, kvůli těm dluhům. No a nechceš bejt závislej, děláš furt to stejný dokola - sháníš peníze, sháníš fet a furt dokola.

Ani na nějaké party jsi neužíval?

To vůbec.

A jak to bylo s drogami během pandemie?

No, to jsem prostě zas spadnul do pika. Každý den.

S jakou novou ilegální látkou jsi v poslední době začal experimentovat?

Asi z žádnou.

Zkoušel jsi už nějaký opiát? Kdy a proč?

Zkoušel, celkem nedávno, chtěl jsem to zkusit.

Jaké problémy jsi při shánění drog během lockdown řešil?

Peníze.

Zaháníš špatnou náladu častěji drogami než tomu bylo dříve? Proč?

Teď už ne. Občas vodka, cigá. Ono se to dost zvrstává pak.

A v době lockdown tomu bylo jak?

No na začátku, když jsem bral každý den, tak prostě potřeboval jsem celou tu situaci hodit za hlavu, to určitě.

Takže to byl únik, zahánění špatné nálady?

Jo to asi jo.

Užíval jsi ilegální látky během lockdown spíše sám nebo s někým? Jak tomu bylo dřív?

Jak kdy, většinou s někým. Dřív to bylo podobný.

Zařazuješ ilegální látky i do svého sexuálního života?

Jo, ale o tom se nebudu bavit dál.

Tak jen co konkrétně?

Perník, párkrát tráva.

A bylo to častěji v období pandemie než před ní?

Těžko říct.

- celkové rozpoložení a nálady

Pocíval jsi větší nervozitu a úzkost během pandemie cov-19?
Já jsem to fakt nějak moc nevnímal.

Jak pracuješ se stresem?
Dám si cígo. Někdy vodku.

Užíváš nějaké medikamenty a dodržuješ striktně dávkování, kontraindikace apod?
Nic.

Jsou u tebe častější problémy se spánkem? Jak je řešíš?
Když jsem pracoval denní/noční, tak jsem byl dost rozházenej. Jako někdy jsem vůbec nespál. A když jsem zas začal s pikem, nespál jsem třeba tři čtyři dny.

A jak je řešíš?
Moc ne. Občas vodka, po tý spím dobře (smích).

Pocítuješ existenční problémy? Jak dlouho?
Během covidu jsem neměl žádný peníze a ještě jsem si půjčoval. Ted' se snažím fakt makat, abych něco splatil no.

Co ti v době pandemie a lockdownu nejvíce pomohlo?
Já jsem tím tak nějak prošel, ani nevím jak, víš co. Byl to jeden velkej stereotyp.

